ISSN 1300-5901

AYLIK COĞRAFYA KEŞİF DERGİSİ

TURİZM

ATLAS

25 YAŞINDA

SAYI: 303 - HAZİRAN 2018 FİYATI: 11.00 TL (KKTC FİYATI 13.50 TL) NO: 2018/06

FAROE ADALARI
OKYANUSUN ANITLARI

SON ARKEOLOJİK KEŞİFLER
İSTANBUL'UN KÖKLERİ

İNCEĞİZ KANYONU
TARİHİN KORİDORU

BLED GÖLÜ/ SLOVENYA
MAVİ HUZUR

SS NANTAISE ŞİLEBİ
BOZCAADA'NIN SIR BATIĞI

EK: DOĞA, TARİH VE SANAT ŞEHRİ
KIRKLARELİ

SAYI: 303 - HAZİRAN 2018

KAPAK FOTOĞRAFI
AYDOS KALESİ
İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ

İÇİNDEKİLER

Bled Gölü / Slovenya 42

ATLAS

DOĞAN BURDA DERGİ

Yayıncı
Doğan Burda
Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş.

İcra Kurulu Başkanı
Cem M. Başar

Yayın Direktörü
Murat Köksal

Yayın Danışmanı
Mehmet Yaşin

Yayın Yönetmeni
Kansu Şarman

Yazı İşleri Müdürü (Sorumlu)
Mustafa Türker Erşen

Haber Müdürü: Nazlı Kurt
Görsel Yönetmen: Tolga Çoruh
Araştırma: Tevfik Taş
Foto Muhabiri: Turgut Tarhan
Sayfa Yapım: Bahadır Erşık

Fotoğraf Kurulu
Gökhan Tan *(Fotoğraf Danışmanı)*, Yasin Akgül, Sinan Anadol, Ali Murat Atay, Servet Dilber, Şebnem Eraş, Umut Kaçar, Selim Kaya, İzzet Keribar, Ali Ethem Keskin, Zafer Kızılkaya, Ufuk Sarışen, Tolga Sezgin, Hakan Öge, Mustafa Seven, Kerem Yücel

Yazı Kurulu
Füsun Arman, Prof. Dr. Rüstem Aslan (Arkeoloji), Oya Ayman, Nezih Başgelen, Cenk Durmuşkâhya (Botanik), Yard. Doç. Dr. Yıldırım Güngör (Jeoloji), Nedim Gürsel, Prof. Dr. Necmi Karul, Serkan Ocak, Prof. Dr. İlber Ortaylı, Tülay Zihli Özgür, Selcen Pirge, Yeşim Pütgül, Melih Şabanoğlu, Mehmet Sait Taşkıran

Katkıda Bulunanlar
Hüseyin Alsancak, Afra Akgüneş, Ersin Demirel, Havva İşkan, Zeynep Kızıltan, Mustafa Koçak, Selçuk Kolay, Bülent Özalp, Serkan Yalnız, Dr. Umut Yıldız

Marka Müdürü
Ayşegül Parlayan

Ankara Temsilcisi: Erdal İpekeşen
0 312 207 00 71
atlas@doganburda.com www.atlasdergisi.com

Yönetim
Tüzel Kişi Temsilcisi: Mehmet Rauf Ateş
Satış ve Dağıtım Direktörü: Egemen Erkorol
Finans Direktörü: Didem Kurucu
Üretim Planlama Direktörü: Yakup Kurtulmuş

Reklam
Grup Başkanı: Nisa Aslı Erten Çokça
Grup Başkan Yardımcısı: Neslihan Can
Satış Koordinatörü: Suzan Özen - Haluk Demir
Satış Müdürü: Hatice Tarhan
Reklam Teknik: Ayfer Kaygun Buka - Şaban Yazır 0 212 336 53 60
Faks: 0 212 336 53 91

Rezervasyon: Tel: 0 212 336 53 00 - 57 - 59 - Faks: 0 212 336 53 92 - 93
Ankara Reklam Bölge Temsilcisi: Sezinur Balıkçıoğlu Tel: 0 312 207 00 72 - 73
Hedef Sayfalar: Tel: 0 212 336 53 70 - Faks: 0 212 336 53 91
Bölgeler Reklam Satış Müdürü: Dilek Ünlü Tel: 0 212 336 53 72 - Faks: 0 212 336 53 91

Uluslararası Reklam Satış Temsilcilerimiz
Almanya: Michael Neuwirth
Tel: +49 89 9250 3629, *michael.neuwirth@burda.com*
Avusturya/İsviçre: Christina Bresler
Tel: +43 1 230 60 3050, *Christina.Bresler@burda.com*
Fransa/Lüksemburg/Belçika/Hollanda: Marion Badolle-Feick
Tel: +33 1 72 71 25 24, *marion.badolle-feick@burda.com*
İngiltere/İrlanda: Jeannine Soeldner
Tel: +44 20 3440 5832, *jeannine.soeldner@burda.com*
ABD/Kanada/Meksika: Salvatore Zammuto
Tel: +1 212 884 48 24, *salvatore.zammuto@burda.com*
Yunanistan/Portekiz/İspanya/Hindistan/Asya: Jessica Loose
Tel: +49 89 92 50 2468, *jessica.loose@burda.com*
İskandinav Ülkeleri: Ulrik Brostrom
Tel: +45 2328 9769, *ubr@jbmedia.dk*

Yönetim Yeri
Kuştepe Mahallesi, Mecidiyeköy Yolu Caddesi No: 12
Trump Towers, Kule 2, Kat: 21-23, 34387, Şişli, İstanbul
Tel: 0 212 410 35 66 **Faks:** 0 212 410 35 64

Baskı
Bilnet Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş.
Dudullu Organize San. Bölgesi 1. Cad. No:16 Ümraniye-İSTANBUL
Tel: 444 44 03 • **Fax:** (0216) 365 99 07-08

Dağıtım
Doğan Dağıtım Satış Pazarlama Matbaacılık
Ödeme Aracılık ve Tahsilat Sistemleri A.Ş
0 212 449 63 63

Yayın Türü: Yerel, Süreli, Aylık

FIPP üyesidir

DB Okur Hizmetleri Hattı: 0 212 478 0 300
okurhizmetleri@doganburda.com
DB Abone Hizmetleri Hattı: 0 212 478 0 300
Faks: 0 212 410 35 12-13
abone@doganburda.com - www.doganburda.com
Her gün saat 9.00 - 22.00 arasında hizmet verilmektedir.

ULAŞIM SPONSORU

@AtlasDergisi ATLASDergisi atlasdergisi.com atlas_dergisi

KANSU ŞARMAN ksarman@doganburda.com

İstanbul'un arkeolojik mirası

YENİKAPI / İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ

Atlas bu sayısında İstanbul'daki arkeolojik çalışmaların son döneminde ortaya çıkarılan buluntuların bilançosunu çıkardı. Arkeolog Zeynep Kızıltan, İstanbul'da son 13 yıl içinde başlatılan Marmaray, Metro ve Avrasya tüneli gibi projeler için yapılan kazıların, Yenikapı, Çatladıkapı, Sirkeci, Şehzadebaşı, Vezneciler, Haliç, Üsküdar ve Beşiktaş'taki kurtarma kazılarının ve Silivri- Cambaztepe ile Anadolu yakasında Pendik ve Aydos Kalesi kazılarının sonuçları üzerinden İstanbul arkeolojisinin son beş yılını Atlas okurları için değerlendirdi. Bu konuyla ilgili olarak İstanbul Arkeoloji Müzeleri arşivinden birbirinden özel fotoğrafları da kapak dosyamızda sunma fırsatı bulduk.

Bu sayının bir başka sıra dışı konusu Denizli, Aydın ve Muğla il sınırlarının kesiştiği noktada bulunan İnceğiz Kanyonu. Atlas fotoğrafçısı Turgut Tarhan'ın objektifinden birbirinden özel kareler ve Tevfik Taş'ın bu coğrafyanın arkeolojik ve jeolojik zenginliği üzerine yazısıyla İnceğiz Kanyonu'nun dünü ve bugününü okuyacaksınız.

Sualtı araştırmacısı Selçuk Kolay ve sualtı fotoğrafçılığı konusunda ülkemizin en önemli isimlerinden biri olan Ali Ethem Keskin, İkinci Dünya Savaşı sırasında İngiliz denizaltısı HMS Rorqual tarafından Bozcaada açıklarında batırılan SS Nantaise şilebinin hikâyesini taşıdılar Atlas'ın sayfalarına.

Bu sayıda yurtdışından iki farklı coğrafya var. Serkan Yalnız, Atlas Okyanusu'nun kuzeyinde bulunan uzak ve ıssız adalar topluluğu Faroe Adaları'nı yazdı. Yüzyıllar önce kıyılarına Kelt keşişlerin ve Vikinglerin geldiği Faroe Adaları, bugün Danimarka'ya bağlı özerk bir ülke.

Ersin Demirel, birbirinden ilginç ülkeleri tanıttığı turistik coğrafyalar serisinde Slovenya'nın Bled Gölü'nü tanıtıyor. Bled Gölü, dağ ve ormanların içinde, küçük bir adaya da sahip tarih ve doğa harikası.

Bu sayıda Atlas tüm okurlarına Kırklareli Belediyesi işbirliğiyle hazırlanan "Doğa, Tarih ve Sanat Şehri: Kırklareli" albümünü armağan ediyor.

The Breitling Jet Squad
Jacques Bothelin
Christophe Deketelaere
Paco Wallaert
AIR
LAND
SEA
NAVITIMER 1
BREITLING
1884
#SQUADONAMISSION
CHAMBER OF OPULENCE

FOTOATLAS'IN YENİ SAYISI

Hem yerde, hem gökte

NEMRUT KALDERASI, BİTLİS / TURGUT TARHAN

FotoAtlas'ın Yaz 2018 sayısı yine birbirinden zengin başlıklara yer veriyor. Atlas'ın yıllara dayanan fotoğrafçılık birikiminin ürünü özel dergi, fotoğrafçılığı teknik ve estetik yanlarıyla ele alıyor, en iyi kareyi elde etmenin yollarını gösteriyor.

Atlas fotoğrafçıları bu sayıda kaçırdıkları en önemli kareleri, eşiğinden döndükleri iyi fotoğrafları anlatıyor. Peki, onun neden elde edemediler ve yerine ne çektiler? FotoAtlas'ın yeni sayısının dosya konularından biri doğa fotoğrafı çekmenin inceliklerini anlatıyor. Mağara içinde fotoğraf çekmenin ipuçları, zamanla adeta oynamayı mümkün kılan time laps tekniği, telekonvertörü kullanmanın incelikleri derginin başlıkları arasında. Portfolyolara da yer veren FotoAtlas'ta ayrıca Turgut Tarhan, aynı yerin farklı zamanlarda çektiği görüntülerini kompozit fotoğraf tekniğiyle nasıl tek bir karede buluşturduğunu anlatıyor. Dergide ayrıca iki röportaj var. Kamil Fırat, kendi ürettiği ve farklı özelliklere sahip fotoğraf makineleriyle elde ettiği sonuçları, Endonezyalı Achmad Zulkarnain, fotoğraf sayesinde hayatındaki engelleri nasıl aştığını anlatıyor.

Dergi ayrıca çok özel bir eke sahip. Astrofotoğrafçılık kitabı uzaya bakıyor ve ayın, güneşin, yıldızların, gezegenlerin, Samanyolu'nun, uzayın sonsuz boşluğundaki renklerin nasıl fotoğraflanacağını tüm ayrıntılarıyla anlatıyor ●

Turgut Tarhan, aynı yerin farklı zamanlarda çektiği görüntülerini kompozit fotoğraf tekniğiyle nasıl tek bir karede buluşturduğunu anlatıyor.

ARTVİN'DEN MUĞLA'YA

Eğitimin peşinden koşuyor

Türkiye'yi bir uçtan bir uca, köyleri, kasabaları, şehirleri aşarak koşan Ahmet Uysal, bu sayede 5 bin çocuğun eğitimi için bağış topluyor. Atlas, Uysal'ı Kapadokya'da yakaladı, projeyi nasıl tasarladığını ve koşuya nasıl hazırlandığını sordu. RÖPORTAJ: GÜNCE AKPAMUK

Projeye nasıl karar verdiniz, TEGV (Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı) ile yolunuz nasıl kesişti?

Türkiye'yi boydan boya geçmek benim hayalimdi. 16-17 senelik bir hayal bu. O zaman da kendi işimi yapıyordum, şimdiki gibi. 2002 yılındaki ajandama notlar almışım ofiste, nerelerde koşabilirim, nerelerde kalabilirim diye. İlk hayalim de aslında yürüyerek gidip birilerinin evine konuk olmaktı. Çalıştım, haritalar aldım, hangi mahallede kalabilirim diye baktım. Ancak çokça erteledim bu programı. Tırmanmak istediğim, koşmak istediğim çok yer vardı. Avrupa'nın zirvesi Mont Blanc'a tırmandım. Orta seviyede kaya tırmanışı öğrendim. Nepal'de trekking yaptım, Everest Base Camp'e gittim. Macera tarafını seviyorum bu işin. Bisikletle trans Avrupa turu yaptım. Almanya, Avusturya, İtalya, İsviçre, dört ülke turuydu bu, bir haftada 1000 kilometrelik, 10 bin metre de tırmanışı olan. Ama en çok bağlandığım koşma oldu. Tek başıma olmayı seviyorum. Doğayla birlikte oluyorum. Kuşları, rüzgârı, kendimi dinliyorum. Aslında ben bir sporcu değilim. Spor yapmayı seven biriyim. Vücuduma iyi bakmaya çalışıyorum, ama zamana karşı yarışmıyorum. TEGV'le tanışmam da bu vesileyle oldu. Kuzey Kutbu Maratonu'na katılmaya karar verdim. Maratona hiç Türk katılmamıştı. Ben bunu güzel bir hedefle birleştireyim, birilerine yarasın diye düşündüm. Eğitim benim küçüklüğümden beri ailemden de öğrenerek çok önemsediğim bir şeydir. Bu nedenle eğitim için koşmayı istedim. TEGV'i yıllardır biliyordum, arkadaşlarım TEGV için koşmuştu, ben bağışçısıydım. Randevu alıp gittim, tanışma günü çok güzel geçti. Ben gittiğimde 50 kişilik bir grup "hoş geldin" dedi, alkışladı, çok duygusal bir ortam oldu. TEGV koskocaman bir gönüllü ailesi, herkes çok gönülden ve severek çalışıyor. Sevgi dolu bir yer. Kuzey Kutbu projesiyle bir araya geldik. Birlikte çalıştık maraton için, ne kadar bağış toplayabiliriz diye düşündük. Hedefler koyduk. "Siirt Pervari öğrenim birimi için koşar mısın?" dediler. "Koşarım" dedim. Ama Pervari nerede bilmiyordum bile, şimdi Pervarili gibi hissediyorum kendimi. Bana koşmadan ve Pervari'ye gitmeden önce de mektuplar, e-mailler, telefonlar geliyordu Pervari'den ve ben oralı gibi hissettim, çok güzel hazırlandım bu sayede. Maratonda eksi 55 derecede koştum, rüzgâr faktörüyle birlikte. Zemin buz, saplanmalı, bir arazi koşusu gibi. Ama hedefim, beni koşmak için motive etti. Çok güzel bir bağış topladık, bir yıllık giderleri karşılamak istiyorduk birimin, toplanan bağışla iki yıllık giderleri karşıladık. Sonra Pervari'ye gittik, çocuklarla ve gönüllülerle buluştuk. Sonra 'TEGV için bu sefer ne yapabilirim' diye düşünmeye başladım ve Türkiye koşusu gündeme geldi.

TEGV ARŞİVİ

Ahmet Uysal, eğitime destek olmak için Artvin'den Muğla'ya toplam 1645 kilometrelik bir rotada koşuyor.

Koşuya nasıl hazırlandınız, rotayı nasıl oluşturdunuz?

Birkaç çeşit hazırlık gerektiriyordu. Rota ne olacak, nerelerde kalacağım, her gün ne kadar koşabilirim? Birçok kitap okudum. Ultra koşular, günaşırı maraton koşunca vücudun verdiği tepkiler üzerine. Rotayı çalışmak için birkaç ultra koşucu arkadaşla konuştum. Serdar Kılıç, Türkiye'yi iyi bilen birisi, rotayı onunla çalıştık. Haritaları yerlere serdik. Daha önceden gitmediğim pek çok yer var rotada, Artvin, Erzurum, Gümüşhane, Bayburt... Kabartma haritalarla nereden koşabilirim diye baktık. Yükseklikler ne olacak önemliydi, mevsimi, tırmanışı belirlemek uzun sürdü. Detaylı bir şekilde rotayı çıkardıktan sonra bilen kişilerle konuştum, konuştukça revize ettim. Konaklamaları da önceden ayarladım.

Ahmet Uysal'ın rota, keşif gezisi ve projenin hedefini anlattığı röportajın devamını internet sitemizden okuyabilirsiniz ●

Röportajın tamamı için: www.atlasdergisi.com

ATLAS TARİH'İN YENİ SAYISI

Osmanlı'nın sofrası

Atlas Tarih dergisi Haziran-Temmuz 2018 sayısında tarihöncesi dönemden Osmanlı mutfağına, yemek kültürü tarihi dosyası hazırladı. İki önemli söyleşinin bulunduğu dosyada, gastronomi tarihi uzmanı Doç. Dr. Özge Samancı ile *Yemek ve Kültür* dergisi yayın yönetmeni Musa Dağdeviren, Osmanlı'da sofra kültürü, yemeğin toplum için ne ifade ettiği, başkentin gıdasının nasıl sağladığı, etnik ve dini farkların neler olduğu, su ürünleri ve içkinin Osmanlı mutfağındaki yeri hakkındaki soruları yanıtladı. Yemek kültürü tarihi üzerine çalışan Priscilla Mary Işın ise ilkçağlardan itibaren yeme alışkanlıklarını, kültürel ve ticari ilişkilerde yemeğin önemini, ilk yemek tariflerini, Türk mutfağının nasıl oluştuğunu, herkesin sahiplendiği baklava, kebap ve kahve gibi yiyeceklerin kökenini anlattı.

Atlas Tarih, bu sayısında Nâzım Hikmet'in Mümtaz Osman imzasıyla yazdığı ve bugüne kadar bilinmeyen *Karım Beni Aldatırsa* kitapçığının hikâyesine de yer veriyor.

Derginin yeni sayısında Nâzım Hikmet'in Mümtaz Osman mahlasıyla yazdığı ve bugüne kadar bilinmeyen *Karım Beni Aldatırsa* kitapçığının hikâyesi yer alıyor. Özgün Uçar'ın kaleme aldığı ve kitapçıktan sayfaların da yer aldığı konu, Nâzım Hikmet'in senarist ve şarkı sözü yazarı kimliğine ışık tutacak.

Atlas Tarih'in konuları arasında Birinci Dünya Savaşı'nın iki önemli cephesi de yer alıyor: Çanakkale ve Irak. Tuncay Yılmazer, Irak Cephesi'ndeki Osmanlı-İngiliz mücadelesini, Kudüs'ten sonra yine yaklaşık 4 yüzyıldır Osmanlı idaresinde bulunan Kutülamare ve Bağdat'ın düşmesi üzerinden yazdı. Ahmet Yurttakal ise, Çanakkale Cephesi'nin en önemli komutanlarından, 57. Alay kumandanı Yarbay Hüseyin Avni'nin verdiği mücadeleyi ve şehit olmadan önce yazdığı son mektubu kaleme aldı.

Yaşar Burak Uslu, yeniçerilerin sıkı sıkıya bağlı olduğu nişanları, yeniçerilerin bu nişanı kullanarak ticaret yapmaya başlamasını; Frank Jastrzembski, İngiliz ordusundan atılıp kraliçe tarafından ebedi itibarsızlaştırmaya mahkûm edilen, ancak Osmanlı ordusunda savaşarak madalya kazanan Baker Paşa'yı; Gazanfer İbar belli bir ideolojiyi savunmak için değil, tarafsız haber yapmak için çıkartılan *Basiret* gazetesini; Pelin Batu, Einstein'ın karısı olarak tanınan ancak kendisi de bir matematik dehası olan Mileva Mariç'i; Gökhan Akçura, Osmanlı ve Türkiye'de şeker tarihini; Cengiz Kahraman bir dönem çok moda olsa da belediye tarafından yasaklanan oyun YoYo'yu Atlas Tarih okurları için yazdı. Nacide Berber ve Hande Gülen, ortaçağ Avrupa kaynaklarında sıkça karşımıza çıkan, dönemin sembollerinden cadı ve cadı avı konusunu işledi, Osmanlı'da kimlerin "cadı" kabul edildiğini anlattı. Gösteri dünyası, sinema, kayıp evrak, güncel, kitap ve karikatür sayfalarında da ilginç konular Atlas Tarih okurlarını bekliyor.

İAÜ İLETİŞİM ÖDÜLLERİ

Gençlerden Atlas'a onur

Atlas, İstanbul Aydın Üniversitesi (İAÜ) tarafından her yıl düzenlenen İletişim Ödülleri'nde 41 bin öğrencinin katılımıyla gerçekleşen anket sonucunda yılın en iyi dergisi seçildi. Bu yıl 14'üncü kez düzenlenen ödül töreni, 8 Mayıs 2018 günü gerçekleşti. İstanbul Aydın Üniversitesi ayrıca TEMA'nın Denizli Sundurlu'daki hatıra ormanına Atlas adına fidan bağışladı.

#
TAK
SANA
YAKIŞANI
ATASAY
1937

SAURANİ

Hatay'ın "kapalı" hazinesi

YAZI VE FOTOĞRAFLAR: GÖKHAN TAN

"Kristal firması bize gelip, kapama bahçelerde yetiştirilen zeytini, özel bir ürün olarak piyasaya sürmeyi düşündüğünü söylediğinde bunun ekonomik olarak iyi bir teklif olduğunu düşünmüştüm. Ancak meseleye yanlış baktığımı daha sonra anladım. Bizim elde ettiğimiz gelirin hiçbir hükmü yok. Çünkü Saurani zeytinyağının Hatay'ın tanıtımı için büyük değere dönüştüğünü gözlemliyorum."

Suriye sınırındaki Altınözü ilçesinde dededen kalma bahçesinde zeytin yetiştiren Dr. Behiç Çinçin, yöreye özel Saurani türü zeytinin geri kazanılmasına yönelik çalışmaları bu sözlerle değerlendiriyor. Kristal Yağları, sadece Hatay çevresinde yetişen ve yabancı zeytin türlerinin "istilası" nedeniyle tarımı giderek azalan Saurani'yi "Bölgesel Lezzetleri Koruma Projesi" çerçevesinde değerlendirdi ve iki yıllık çalışmanın ilk ürünü "meraklısına özel" naturel sızma zeytinyağını geçtiğimiz ay tüketiciye sundu. Genel müdür Christopher Dolog da projenin ticari önceliğinin olmadığını vurguluyor.

Firma, diğer zeytinlerle karışmaması için "kapama bahçe" tabir edilen, sadece yerel ağaçların bulunduğu üretim alanlarını belirlemiş ve ağaçların bakımı konusunda çiftçilere destek vermiş. Ziraat mühendisi Ahmet Sarıkaya'nın verdiği bilgilere göre Hatay'dan geçtiğimiz yıl elde edilen yaklaşık 26 bin ton zeytinyağının sadece sekiz ila 10 bin ton kadarı eski ağaçlardan, yani yerel zeytinlerden elde ediliyor. Sarıkaya, Türkiye'nin çoğu yeri gibi Hatay'da en çok Gemlik zeytini bulunmasını "çünkü bu türün fide tutma oranı çok daha yüksek ve yetiştirilmesi çok daha zahmetsiz" sözleriyle açıklıyor: "Oysa Saurani yağ bakımından çok daha zengin ve kaliteli." ●

Hatay'ın Altınözü ilçesinde yerel zeytin türü Saurani'yi geri kazanmak için "Bölgesel Lezzetleri Koruma Projesi" kapsamında çalışmalar yapılıyor.

1818
2018
Brooks Brothers
TWO HUNDRED YEARS of AMERICAN STYLE
Bana
Babama
Oğluma
Babalar Günü Hediyen Chippin'den Brooks Brothers Non-iron Gömlek!
Chippin
HEMEN İNDİR!
21 Mayıs -17 Haziran tarihleri arasında Brooks Brothers Non-iron Gömlekler Chippin'le 595 TL yerine 195 TL. Kampanya Chippin ile yapılan Non-iron Gömlek ödemelerinde geçerlidir. Gömleğin perakende satış fiyatı 595 TL.dir. Kampanyaya katılım her kullanıcı için üç adet gömlek ile sınırlı olup kampanya dahilindeki gömleklerden beyaz olanı için her kullanıcı sadece bir defa faydalanabilir. Katılım gömlek stokları ile sınırlı olup detaylar Chippin uygulamasındadır. Zorlu Center – Akasya AVM – İstinyePark- İzmir Konak Pier- Ankara Panora – Edwards Akmerkez – Kalamış –Capitol – İzmir Konak Pier mağazalarında geçerlidir.

GÖBEKLİTEPE

Ziyaretçi merkezinde geçmişe yolculuk

Şanlıurfa il sınırlarında 80 dönümlük alana yayılan Göbeklitepe ören yeri, yaklaşık 12 bin yıllık geçmişe sahip olduğu düşünülen, neolitik döneme ait önemli bir inanç merkezi. İnsanoğlunun avcı-toplayıcı olduğunun düşünüldüğü erken neolitik dönemde inşa edilen Göbeklitepe bu özelliğiyle tüm dünyada heyecan yarattı. İnsanoğlunun inşa ettiği bilinen en eski tapınak olarak, nispeten yakın dönemdeki keşfi ise insanoğlunun gelişimine dair tüm bildiklerimizi kökünden değiştirdi. Göbeklitepe, avcı ve toplayıcı yaşam biçiminden, dini mekânların biçimlenmesi; tapınak mimarisinin ve sanatın doğuşundan, tarım ve hayvancılığa geçiş sürecine kadar birçok konuda önemli ipuçları veren benzersiz bir tarih öncesi yerleşim olarak tüm dünyanın dikkatini üzerinde topluyor.

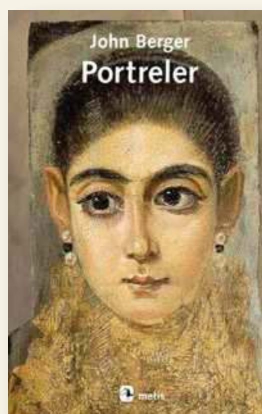
Doğuş Grubu, koruma ve kazı çalışmaları yoluyla bu kıymetli alana dair bildiklerimizi genişletmek üzere, 2015 yılında, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile 20 yıllık bir ortaklık imzaladı. Sponsorluk kapsamında, bu önemli alanda yürütülecek araştırma ve koruma çalışmaları için Doğuş Grubu ana sponsor olacak. Bu çerçevede ziyaretçilere bütünsel bir deneyim yaşatacak, dünya standartlarında bir ziyaretçi merkezi de yapıldı. Çalışmalardan biri de 2016'da Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Dış İşleri Bakanlığı ev sahipliğinde İstanbul'da gerçekleştirilen 40. UNESCO World Heritage Committee'de Göbeklitepe tanıtım alanının kurulmasıydı.

Doğuş Holding Kurumsal İletişim Bölüm Başkanı Bahar Erbengi şunları söyledi: "Kültür ve Turizm Bakanlığı ile çok özel bir destek anlaşması imzalandı. UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ndeki Göbeklitepe için yaptığımız bu anlaşma, dünyadaki benzer projeler için de örnek teşkil ediyor. UNESCO bu modeli örnek sponsorluk modeli olarak anlatıyor. 20 yıl için 20 milyon dolarlık bir destek verilecek.

Göbeklitepe'yi gezmeye gelen ziyaretçiler için bir ziyaretçi merkezi inşa edildi. Bu merkeze yaklaşık 9,5 milyon dolar harcandı. İki bölümden oluşan merkez, teknolojinin de yardımı ile tarihin sıfır noktasını anlamak için gelenlere olağanüstü bir deneyim sunuyor."

KİTAP

KELİMELERLE ÇİZİLEN PORTRELER

En etkili sanat eleştirmenlerinden biri olan John Berger'in hayat boyu sanat ve sanatçılar üzerine yazdıkları, Metis Yayınları tarafından iki ciltte toplandı. İlk cilt, *Portreler* adıyla Mayıs 2018'de raflardaki yerini aldı. Senaryo yazarı, romancı, belgesel yazarı ve ressam olarak da tanınan Berger'in İÖ 30.000 yıllarındaki Chauvet Mağarası'ndaki resimlerden başlayan yorumları, Bellini, Michelangelo, Rembrandt, Goya, Cézanne gibi ressamlar hakkındaki yazılarla, kronolojik bir sırayla devam ediyor. Ardından da bugün hayatta olan Maggi Hambling, Andres Serrano, Christine Iglesias ve Randa Mdah gibi ressamlarla sona eriyor. Berger'in kelimeleriyle çizdiği sanatçı portrelerinden oluşan kitabın ikinci cildi, *Manzaralar* adıyla yine Metis Yayınları'ndan yayımlanacak.

Babaların
doğasına göre
duş jeli
LE PETIT
MARSEILLAIS
Babanın tarifi imkânsız bir
kokusu vardır. Güç kokar,
gücün içinde saklı şefkat
kokar. Güven kokar.
Cesaret kokar. O kokuyu asla
yakalamayacağımızı
biliyorduk ama duşta iyi
hissetmeniz için elimizden
geleni yaptık.
Tüm babaların
Babalar Günü'nü
kutlarız.
NATURE FOR MEN
LE PETIT MARSEILLAIS
Ardıç Ağacı

SERGİ

Hatay kültürü, Türk Lezzet Müzesi'nde

BÜLENT ÖZALP

Atlas fotoğrafçılarının kadrajında bu kez Hatay var. Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin ev sahipliğinde şehrin kültürünü, yemeğini, tarihini yerinde görüp belgeleyen Bülent Özalp ve Hüseyin Alsancak'ın fotoğrafları bir sergiye dönüştü. 28 Mayıs 2018 Pazartesi günü İstanbul'da 42 Maslak'taki Türk Lezzet Müzesi'nde açılan sergiye, Hatay Belediye Başkanı Doç. Dr. Lütfü Savaş, Hataylı ünlü işadamları ve cemiyetten isimler ile çeşitli dergi ve gazetelerden basın mensupları katıldı. Açılışa özel olarak Hatay'ın köklü restoranlarından Anadolu Restoran'ın sahibi Ali Güzelyurt, katılımcılara Hatay lezzetlerinden oluşan iftar yemeği sundu. Tarihi Bizim Künefeci'nin sahibi Ragıp Bekfilavioğlu da davetlilere, Hatay'ın vazgeçilmez lezzetlerinden künefe ikram etti. Atlas Hatay Fotoğrafları Sergisi, 29 Haziran gününe kadar ziyaretçilerini bekliyor.

FETHİYE

Yeşil kamp

Enerjisini güneşten elde eden, sebze meyvelerini kendisi yetiştiren, insana hem doğayla, hem de kendisiyle baş başa olma imkânı sunan Babakamp'ın serüveni Mehmet Can Yener'in keşif kampları yaparken Babadağ'ın zirvesinden 1300 metredeki Akçaovacık Yaylası'nı görmesiyle başladı. Sedir, karaçam ve ardıçlar, temiz hava, sessizlik ve manzara benzersizdi. Günümüzde 20 dönüm arazide kurulu Babakamp, 10 ahşap bungalova ve 10 çadıra sahip. Kelebekler Vadisi'ne, Kıdrak Plajı'na ve Babadağ'ın 1900 metredeki paraşüt atlama noktasına otomobille 20 dakika, Fethiye merkeze bir saat uzaklıkta.

Her tarza uygun

Saat üreticisi Hublot, her yaşam tarzı ve ihtiyaca uygun çözümler sunuyor. Hublot, Unico mekanizmasını ilk kez 2010 yılında üretti. Üç yıl sonra, türünün tek örneği olan istenildiği zaman sıfırlanabilen flyback kronogorafı, çift kavramalı mekanizması ve kadranın içinden görülebilen kolon çarkı ile öne çıkan bu mekanizma, efsanevi Big Bang kasasına yerleştirildi. Hublot'nun efsanevi manufacture mekanizması Unico, bu sefer boyut değiştirerek karşımıza çıkıyor. 45 milimetre kasa çapı ile görmeye alışmış olduğumuz Big Bang Unico modelleri artık 42 milimetre. Daha minimalist kasa boyutu isteyen kadın ve erkeklerin şimdiden gözdesi olan model, 45 milimetrelik Unico mekanizması geliştirilerek yenilendi.

PURINA
Akıllı kediler felix 'i kapar!
Jöle içerisindeki ızgara etli lezzetlere hangi kedi hayır diyebilir ki?
PURINA Your Pet, Our Passion.

Çeyrek asrı kutladık

Dile kolay tam 25 yıl. Atlas, 1993 yılında yayın hayatına merhaba dedi. İlerleyen yıllar içinde hep bilinmeyenin peşinde koştu. Sayısız keşfe, yeni rotalara imza attı. Daha iyiyi, daha güzeli aradı. 25 yılın yorgunluğunu attığı davette dostları Atlas'ı yalnız bırakmadı.

Atlas'ın 25'inci yıl kutlamaları kapsamında düzenlenen etkinlik, Park Hyatt İstanbul-Maçka Palas Oteli'nin Kral Dairesi'nin terasında gerçekleşti.

FOTOĞRAFLAR: BÜLENT ÖZALP

25 yıl boyunca görev alan genel müdürler bir arada. Yalçın Balcı, Mehmet Y. Yılmaz, DB İcra Kurulu Başkanı Cem M. Başar ve Mehmet Yaşin.

Dergi ekibi Atlas dostlarıyla birlikte.

ETKİNLİĞE ATLAS VE DOĞAN BURDA DERGİ ÇALIŞANLARININ YANI SIRA ÇOK SAYIDA DAVETLİ VE BASIN MENSUBU KATILDI.

Yayın hayatına 1993 Nisan'ında başlayan Atlas, 2018 yılında 25'inci yılını özel yayın ve etkinliklerle kutluyor. Nisan ayında kapsamlı bir koleksiyon sayısı çıkaran ve okurlarına özel hediyeler veren Atlas, 25'inci yaşını özel bir davetle kutladı. Atlas çalışanları ve dostları 14 Mayıs akşamı Park Hyatt-Maçka Palas'ta bir araya geldi. Bu özel akşama Atlas ve Doğan Burda Dergi çalışanlarının yanı sıra, çok sayıda davetli ve basın mensubu katıldı. DJ Oben Budak'ın ve Güneş Özgeç Triosu'nun müzikleri eşliğinde keyifli bir akşam geçiren katılımcılar başlangıcından günümüze Atlas'ın hikâyesini dinleme olanağı da buldu.

Atlas okurları 25 yıl boyunca her sayıda, konusunda uzman fotoğrafçı, yazar, gazeteci, gezgin, arkeolog, yerbilimci, denizbilimci, çevre aktivisti ve tarihçinin kalem ve deklanşörüyle yeni coğrafyalar keşfetti, farklı toplumlarla tanışı. Ayrıca Atlas İstanbul, Atlas Tarih, FotoAtlas, Atlas Tatil, ArkeoAtlas, Yeşil Atlas ve derginin her sayısıyla birlikte verilen ek ve albümlerle de keşif ve maceranın peşinde koştu, okurlarına yeni kapılar açtı.

Güneş Özgeç Triosu müzikleriyle geceye renk kattı.

Atlas Yayın Direktörü Murat Köksal, Mirgün Cabas, Mehmet Y. Yılmaz.

DJ Oben Budak.

Okurlarıyla buluşarak keşif gezilerine çıktı, yürüyüş, tırmanış turları ve kamplar düzenledi. Atlas okurları ve dergi arasındaki bağ gün geçtikçe gelişti ve sıkılaştı.

Derginin 25'inci yılı kapsamında da 2018 yılının başından itibaren çalışmalara başlayan Atlas, Nisan ayında *Keşif ve Maceranın Peşinde 25 Yıl* isimli özel bir ek yayımladı. Çeyrek yüzyıl ve 300 sayıda Atlas'ın yayımladığı binlerce haber, eşsiz fotoğraf, insan ve doğa hikâyesinden özel bir seçkiye ve dergiye emeği geçen Atlas dostlarının görüşlerine yer verdi. Atlas yazar ve fotoğrafçıları; eşsiz doğa, kültür, keşif ve macera, arkeoloji, fotoğraf yazılarının ortaya çıkış sürecini anlattı. Aynı sayıda okuyucuların tüm konu ve fotoğraflarıyla birlikte, Atlas dergisinin 10 yıllık dijital arşivine ulaşımı sağlandı. Yine Nisan ayında, Atlas ekibi, okurları ve basın mensupları Likya Yolu'nun başlangıç etabını yürüdü. Atlas dergisi ile outdoor ve aktif yaşam tutkunlarının markası olan Columbia'nın, 21-23 Nisan 2018 tarihleri arasında düzenlediği Camp Columbia etkinliğinde, yaklaşık 60 kişilik ekip, Türkiye'nin uluslararası standartlarda işaretlenmiş ilk uzun mesafeli yürüyüş rotası

DAVETTE ATLAS YAZAR VE FOTOĞRAFÇILARININ 25 YILDIR YAŞADIĞI MACERALAR, KEŞİF VE ANILAR PAYLAŞILDI.

Cem M. Başar, EPOS7 Başkanı Zafer Kozanoğlu, Murat Köksal, Epos7 Üyesi Özgür Doğa Keleş ve eşi Hicabi Keleş

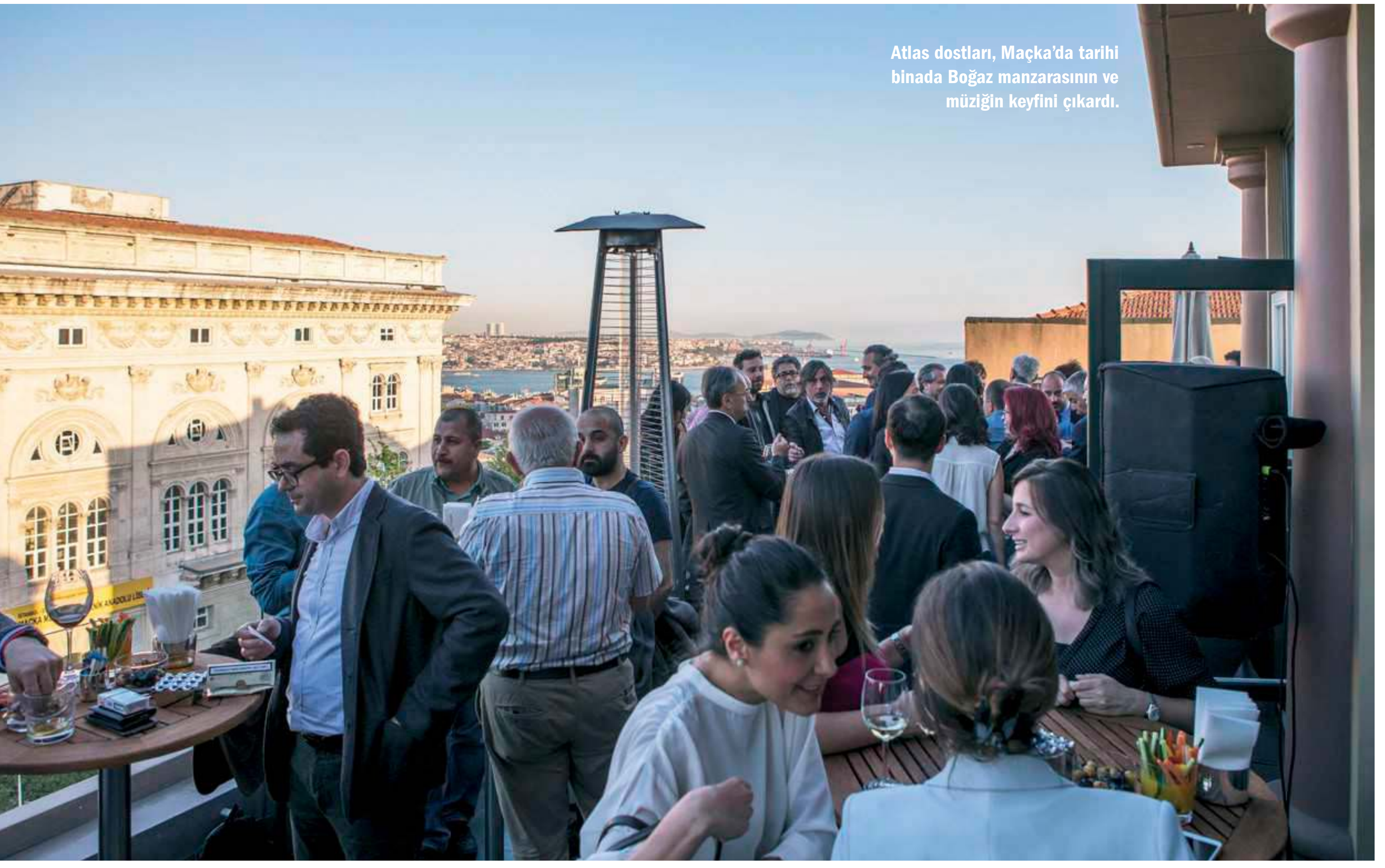
olan Likya Yolu'nun Fethiye başlangıç güzergâhını keşfe çıktı.

Atlas, 25'inci yılını, Nisan ayından sonra da çeşitli etkinliklerle kutlamaya devam ediyor. 14 Mayıs 2018 akşamı Park Hyatt-Maçka Palas'ta düzenlenen Atlas 25'inci yıl davetinde, dergi yazar ve fotoğrafçılarının yanı sıra basın mensupları ve Doğan Burda Dergi çalışanları da yer aldı. Atlas yazar ve fotoğrafçılarının 25 yıldır yaşadığı maceraların, keşif ve anıların paylaşıldığı gecede, yayın hayatına başladığı dönemden bugüne kadar dergide yayımlanan haber ve fotoğrafların hikâyeleri konuşuldu. Katılımcıların keyifli bir akşam geçirdiği etkinlikte, Doğan Burda İcra Kurulu Başkanı Cem M. Başar ve Atlas Yayın Direktörü Murat Köksal Atlas'ı anlattı.

Atlas'ın kurucusu ve yayın danışmanı Mehmet Yaşin ise derginin ilk günlerinden ilgi çekici anılar paylaştı. "O dönemde Atlas'ı basacak kalitede kâğıt bulmak bile bir sorundu" diyen Yaşin ayrıca baskı sayısını belirlemenin bir başka soru işareti barındırdığı söyledi. Birinci sayıyı tereddütle 15 bin basmaya karar verdiklerini, ama ardından gelen yoğun talep sonucu peş peşe ek baskılar yaptıklarını anlattı. Daha yolun başındaki bu ilginin kendilerini şaşırttığını söyleyen Yaşin, okurun Atlas'a ilgisinin seneler içinde de hep sürdüğünü sözlerine ekledi. On senedir Atlas'ın yayın direktörlüğü görevini yürüten Murat Köksal da konuşmasında, bu süre zarfında derginin daha fazla okura ulaşması ve yenilikleri takip ederek dergiyi daha ileriye götürmek için çalışıldığını vurguladı.

Davetliler, Atlas'ın 25 yılının anlatıldığı konuşmaları dinledi.

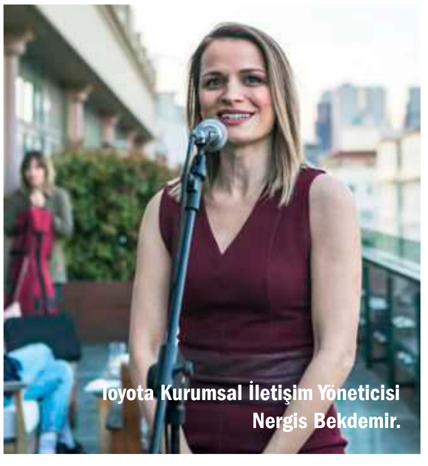

Doğan Kitap Yayın Direktörü Cem Erciyes, *Cumhuriyet* gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Murat Sabuncu, Atlas Yayın Yönetmeni Kansu Şarman.

Atlas dostları, Maçka'da tarihi binada Boğaz manzarasının ve müziğin keyfini çıkardı.

WILO Pazarlama Direktörü Beste Tinaz.

Toyota Kurumsal İletişim Yöneticisi Nergis Bekdemir.

Aytemiz Yönetim Direktörü Yener Şenok ve Aytemiz Pazarlama ve İletişim Direktörü Özge Kansu Gökçek, Cem M. Başar.

Toyota Kurumsal İletişim Yöneticisi Nergis Bekdemir, Toyota Kurumsal İletişim Yöneticisi Umut Kır, Toyota Pazarlama İletişim Kıdemli Uzmanı Sezen Yeşiltaç, Yeşim Yeşiltaç.

P&G Türkiye ve Kafkaslar Kurumsal İletişim Bölüm Başkanı Ayça Turgay.

TEKİRDAĞ

Trakya'ya termik santral kâbusu

Tekirdağ'ın Çerkezköy ve Kapaklı ilçelerine yeni bir termik santral yapılmak isteniyor. Ormanlık alanda santral yapılırsa yaklaşık 250 bin ağacın kesileceği tahmin ediliyor.

ÇERKEZKÖY / SEBATİ KARAKURT

Termik santralın yapılması planlanan alan İstanbul'a sadece birkaç kilometre uzakta. Çerközköy'e bağlı Pınarca'nın sınırları içinde. Burası Trakya'nın en verimli tarım arazilerinin ve bakir meşe ormanlarının yoğunlukta olduğu bir bölge. Santral eğer yapılırsa toplam gücü 1000 megavat olacak. Santralda yakılacak kömür de bölgeden çıkarılacak.

Termik santralın kurulacağı alan orman vasfı taşıyor. Santral yaklaşık 500 hektarlık bir alanda yer alacak. Greenpeace ve TEMA Vakfı uzmanlarının hesaplarına göre bu alandaki meşe ormanlarından yaklaşık 250 bin ağaç kesilecek.

Santral için bir kısmı Tekirdağ dışında, İstanbul'u da kapsayan maden sahaları açılacak. Buralardan çıkarılan kömür, santralda yakılarak elektrik üretilecek. Projenin ÇED (Çevresel Etki Değerlendirmesi) başvuru dosyasındaki bilgilere göre de santral ve bu kömür sahalarının toplam büyüklüğü 6 bin 760 hektar.

Şu anda proje için sadece ÇED başvuru dosyası hazırlandı. Sırada ÇED raporunun hazırlanması var...

Aslında Trakya'ya yapılmak istenen kömürlü termik santral projesi yeni değil. Daha önce de bir ÇED dosyası hazırlanmış, yer seçimi yapılmıştı. İki il ve üç ilçeyi kapsayan yatırım için mevzuat değişikliği gerekiyordu. Normalde bu alanlar enerji yatırımı için uygun değildi. Çevre düzeni planları değiştirildi. Kömürlü termik santralın önündeki engeller kaldırıldı. Ancak bu değişikliğe karşı dava açıldı. Bu kez yeni yer seçimi yapıldı. Tekrar ÇED başvuru dosyası hazırlandı ve süreç sil baştan başladı.

NEDEN KÖMÜR?

Tekirdağ'a yapılmak istenen kömürlü santral için yerinde incelemelerde bulundum. Köylülerle konuştum. Köylüler son dört ay içinde adeta termik santral uzmanı olmuş. Belediye başkanlarının aracılığıyla Zonguldak Çatalağzı'ndaki termik santral yapılan bölgeyi ve oradaki yöre halkını ziyaret etmişler. Şimdi santralı yaptırmamak için eskisinden de kararlılar...

Hediye Oban şunları söylüyor: "Bu termik santral yapılırsa ormanımız yok olacak. Mantarımızı buradan topluyoruz. Yakacak odunumuzu buradan sağlıyoruz. Çatalağzı'na gittik, termik santral yapılan yerdeki kadınlarla konuştuk. Camlarını açamıyorlarmış, herkes hasta oluyormuş. Bize 'ölün de kurdurmayın bu santralı' dediler. Kestaneleri var onların. Toplayıp satamıyorlar, kimse almıyor. Peki biz ne yapacağız burada? Hayatımız boyunca çiftçilik yaptık. Kömürlü santral istemiyoruz. Rüzgâr, güneş santralı yapsınlar, ama kömür asla!"

TEMA Vakfı Genel Müdürü Oben Akyol da yok olma riski taşıyan alanın büyüklüğünün 9 bin futbol sahasına eşit olduğunu belirterek şunları söyledi: "Başta Saray, Ergene, Edir, Yoncalı, Karacakılavuz, Muratlı ve Çorlu büyük ovaları olmak üzere, Trakya'nın tüm tarım alanlarını ve ormanlarını tehdit ediyor bu santral projesi. Kömürlü termik santrallar ve kömür madenciliği başta toprak ve su varlıkları olmak üzere tüm doğal varlıklara geri dönülmez zararlar veriyor. Ayrıca termik santralların neden olacağı hava kirliliği ve su tüketimi; tarımı, çiftçiyi ve halk sağlığını tehdit ediyor. Planlanan termik santralın kurulması halinde yılda 7.1 milyon ton kömür yakılacak. Silivri'den Kapaklı'ya kadar geniş bir alanda havaya, yeraltı sularına, orman ve tarım alanlarına olumsuz etkileri olacak. Termik santralın etrafı büyük ovalarla çevrilmiş 500 hektarlık bir meşe ormanı üzerine kurulması planlanıyor" ●

GREE I-SHINE | PERFORMANS SANATI
GREE I-Shine Inverter Salon Tipi Klima, üstün performansı ve şık tasarımıyla ortama değer katar.
tlcklima.com
GREE
gree.com.tr

İSTANBUL

Maçka Parkı'nın ağaçları kurudu

İstanbul'daki Maçka Parkı'na tünel yapılıp yapılmaması tartışma konusu olmuştu. Parktaki ağaçların bir gecede sökülüp başka yere nakledilmesi ise tepkiyle karşılanmıştı. O ağaçların izini sürdük. Bir iyi, bir kötü haberimiz var.

Şubat ayında parktan sökülen 199 ağaç, Zekeriyaköy ve Belgrad Ormanları'na dikilmişti. 44 sedir ağacı Zekeriyaköy'ün girişinde, küçük bir göletin yanındaki boş bir araziye dikilmişti. Çevresi yemyeşil gür bir ormanla kaplı olmasına rağmen Maçka'dan gelen ağaçların neredeyse tamamı kurudu.

Orman mühendisi Muhsin Kılıçoğlu, mavi ve kara selvi olarak adlandırılan iğne yapraklı bu ağaçların zaten burada tutmasının mümkün olmadığını, ayrıca bu bölgenin yeni bir ağaca da ihtiyacı olmadığı şöyle anlattı: "50 yaşını aşmış ağaçlar bunlar. Hepsi teknik olarak yanlış dikilmiş. Selvi ağacı çukura dikilirse tabanı su toplar. Burası sulak bir havza. Kurumamışlar, kökleri çürümüş. Allah'ın yarattığı bu güzel dokuda hiç iğne yapraklı ağaç var mı? Yok. Ne var etrafta, ıhlamur, gürgen, söğüt var. Çünkü burası sulak arazi. Yer seçimi yanlış olunca tabiattan şamarı yersin."

KTÜ Orman Fakültesi öğretim üyesi Doç. Dr. Oğuz Kurdoğlu ise başka bir noktaya dikkat çekiyor: "Büyük ağacı alırken köklerin hava almaması gerekiyor. Kılcal kökler hayati önemli. Odunsu kökler ağacı yerinde durması için önemli. Büyük kökler çok önemli değil, kılcal kökler çok önemli. Taşımak kolay değil. Sırf kamuoyu etkisi yaratmak için bunlar yapılıyor."

SERKAN OCAK

Maçka Parkı'ndan sökülen ağaçlardan 44'ü Zekeriyaköy'deki boş araziye dikildi. Ancak büyük kısmı tamamen kurudu.

İyi haberse şu: Ağaçların geri kalan kısmı da Sarıyer'de Belgrad Ormanları'nın içinde bulunan Mehmet Akif Ersoy Tabiat Parkı'na dikildi. Buradaki çınar, yalancı keçi boynuzu ağaçları ise derin budama yapılarak buraya getirilmişti. İşaretli olanları tek tek gezdim. Ağaçların çoğu filizlenmeye başlamıştı. Parktaki bahçıvan da buraya ekilen ağaçların tuttuğunu ve çok sevindiklerini anlattı.

Ancak buraya da iğne yapraklı selviler dikilmişti. Akıbeti ise Zekeriyaköy'le aynıydı.

SÖKE/AYDIN

Menderes'te balıklar öldü

Aydın'ın Söke ilçesinde Büyük Menderes Nehri'nde toplu balık ölümleri yaşandı. Aydın Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü ekipleri, Büyük Menderes Nehri'nin endişeye neden olan balık ölümlerinin görüldüğü çeşitli noktalarından incelenmek üzere su numuneleri aldı. Kurum müdürü Fuat Fikret Aktaş, gerekli incelemelerin yapıldığını belirtip "Her yıl bu bölgede bu tür balık ölümleri yaşanıyor. O bölgede tarım çok fazla olduğu için zirai ilaçlardan nehirdeki balıkların zehirlendiğini düşünüyoruz. Bununla ilgili gerekli çalışmalarımız sürüyor" dedi.

WWF-Türkiye Genel Müdürü Aslı Pasinli her yıl yaşanan balık ölümlerinin birden fazla nedeninin olabileceğini vurgulayarak şunları ifade etti: "Tarımsal faaliyetler ve endüstriyel işlemlerin yetersiz yönetimi nedeniyle suya karışan kimyasallar ve iyi arıtılmayan kentsel atık sular nehirde kirliliğe neden olabiliyor. Bunun sonucunda toplu balık ölümleri görülebiliyor. Tarım, sanayi ve kentlerden kaynaklı atık sular, sucul ekosistemlerde azot ve fosfor seviyelerinde büyük artışlara yol açıyor. Bu durumda, alglerin aşırı artışı gerçekleşiyor. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 'Büyük Menderes Havzası Kirlilik Önleme Eylem Planı' acilen uygulamaya koyması çok önemli. Atık su arıtım tesislerinin hayata geçmesi gerekiyor. Bunun yanı sıra sanayide 'temiz üretim' de 'arıtma' kadar önemli. Sadece Büyük Menderes'teki değil, tüm Türkiye'deki nehirlerin kirlilik sorununun çözümü temiz üretim dönüşümünden geçiyor. Bu bakımdan, WWF–Türkiye'nin Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA) işbirliğiyle başlattığı 'Tekstil Sektöründe Temiz Üretim 'in Yaygınlaşması' hareketi Büyük Menderes Havzası'ndaki kirliliği önlemek açısından en önemli girişimlerden biridir."

PURINA
ONE
3 HAFTADA
DEĞİŞİME
HAZIR MISIN?
PARLAK TÜYLER,
SAĞLIKLI DERİ
VE PARLAK GÖZLER
3. HAFTA
SAĞLIKLI SİNDİRİM
2. HAFTA
YÜKSEK
ENERJİ DÜZEYİ
1. HAFTA
STERILCAT
ADULT
JUNIOR 1-12
STERILCAT
PURINA Your Pet, Our Passion.

NÖROLOJİ

Beyin banyosu

Beynimiz, kan beyin bariyeri denilen kompleks bir geçit sistemiyle ve bulaşık makinesi gibi beyni yıkayarak zararlı atıklardan arındıran bir temizleme sistemiyle korunuyor.

Kafatasımız, altındaki zarlar, beynin içinde yüzdüğü sıvı hepsi beynimizi koruyor. Ancak bir koruyucu daha var ki, gerçekten çok ilginç: Kan beyin bariyeri. Basit bir anlatımla, beyni zararlı kimyasallardan ve bakterilerden koruyan bir bariyer. 19'uncu yüzyılın sonlarında Alman doktor Paul Ehrlich'in bir farenin kanına boya enjekte etmesiyle keşfedildi. Boya, beyin ve omurilik hariç tüm dokulara sızmıştı…

Günümüzde beyin, yeni teknoloji ürünü iki foton mikroskobuyla derinlemesine incelenebiliyor. Artık, kan beyin bariyerinin beyne giren ve çıkan her şeyi denetimden geçiren kompleks bir geçit sistemi olduğunu biliyoruz. Beyin damarlarının iç kısımları endotel hücrelerle kaplı. Bu hücreler sıkı bağlantılar denilen protein yapılarla birbirlerine adeta yapışmış durumdalar. California Üniversitesi'nden nörobilimci Richard Daneman, "bu bariyeri bir duvar gibi düşünmemek gerektiğini" ifade ediyor. Sadece küçük moleküllerin geçmesine izin veren sinek teli gibi bir yapı da değil bu. Çok büyük beyaz kan hücreleri bile beyne girip çıkabiliyor. Beynin ihtiyacı olan bazı maddeler özel nakil sistemleriyle taşınıyor. Kanallar, protein taşıyıcılar ve reseptörlerle amino asitler gibi hayati moleküllerin beyne girmesi sağlanıyor. Endotel hücrelerin içine girmiş "istenmeyen" moleküller de pompa işlevi gören proteinlerle kana geri atılıyor!

Beynin içinde yüzdüğü beyin omurilik sıvısının yastık gibi beyni darbelere karşı korumak dışında ilginç bir görevi daha var: Beyni yıkıyor! İnsan beyni yaklaşık bir buçuk kilogram ağırlığında, ama vücudun toplam enerjisinin yüzde 20 - 25'ini tüketiyor. Bu süreçte çok miktarda protein atık, biyolojik çöp de üretiliyor. Atıkların hücrelerin içinde, ya da etrafında birikmesi beyin sinyallerinin iletilmesini engelleyebiliyor. Yakın bir geçmişte, New York' da bulunan Rochester Üniversitesi Tıp Merkezi'nden Prof. Maiken Nedergaard ve ekibinin araştırmaları beynin atıklardan temizlenme sürecine ışık tuttu. Sonuçları, ünlü akademik dergi *Science*'ta yayımlanan araştırma, uyku sırasında beyin hücrelerinin etrafındaki alanın yüzde atmıştan fazla genişlediğini ve beyin omurilik sıvısının hücreler arasında akarak biriken atıkları giderdiğini gösterdi. Farelerin beyin omurilik sıvısına boya enjekte eden araştırma ekibi, fareler bilinçsiz haldeyken, yani uyuduklarında, ya da anestezi altındayken beyin omurilik sıvısının hücreler arasında hızla aktığını tespit etti. Uyanık olduklarında ise akış çok yavaştı. "Neredeyse bir musluğu açıp kapamak gibi, o kadar çarpıcı" diyor Prof. Nedergaard. Bu arada şunu da belirtelim, *Neuroscience* adlı dergide yayımlanan bir araştırma da, "beyin banyosunun" fareler yan yatar durumdayken daha etkili olduğunu gösterdi.

Araştırmacılar, fareler uyuduklarında beyin omurilik sıvısının beyin hücreleri arasında hızla aktığını saptadı (üstte).

Uyku sırasında ortadan kaldırılan atıklardan biri de beyin hücrelerinin çevresinde birikebilen amiloid beta adlı protein. Bu proteinin Alzheimer hastalığında önemli rolü olduğu düşünülüyor. Nedergaard'ın ekibinin farelerle yaptıkları çalışmalara göre, uyku esnasında bu proteinin hücreler arası ortamdan temizlenme hızı uyanık durumdakine kıyasla iki kattan da fazla. Bunamanın birçok çeşidinin uyku bozuklukları ile ilişkili olduğu belirtiliyor. Uyku bozuklukları Alzheimer hastalarında hafıza kaybını hızlandırabiliyor.

Amerika'nın Ulusal Sağlık Enstitüleri'nden (NIH) Ehsan Shokri-Kojori ve meslektaşlarının kısa süre önce, Mart 2018'de, *PNAS*'ta yayımlaman araştırmaları da ilginç sonuçlar ortaya koydu. Yirmi gönüllüyle yapılan deneyler, az uykuyla geçen tek gecenin bile insan beyninin bazı bölgelerinde amiloid beta artışına sebep olduğunu gösterdi. Prof. Nedergaard'a göre, uyku sırasında beyin hücreleri için toksik olan atıkların giderilmesi uykusuz bir geceden sonra neden sağlıklı düşünemediğimizi ve neden uzun süre uykusuz kalmanın insanı öldürebildiğini açıklayabilir ●

Geotech elektrikli bisiklet ile yüksek performans, yüksek teknoloji...
Hem sportif, hem de günlük ulaşım ihtiyaçlarınız için.
Sınırları kaldır...
GEOTECH
Geography Friendly Technologies
www.geotechbikes.com
Elektrikli bisiklet ile ilgili detaylar için akıllı telefonunuza kodu okutun.
DELTA BİSİKLET
www.deltabisiklet.com

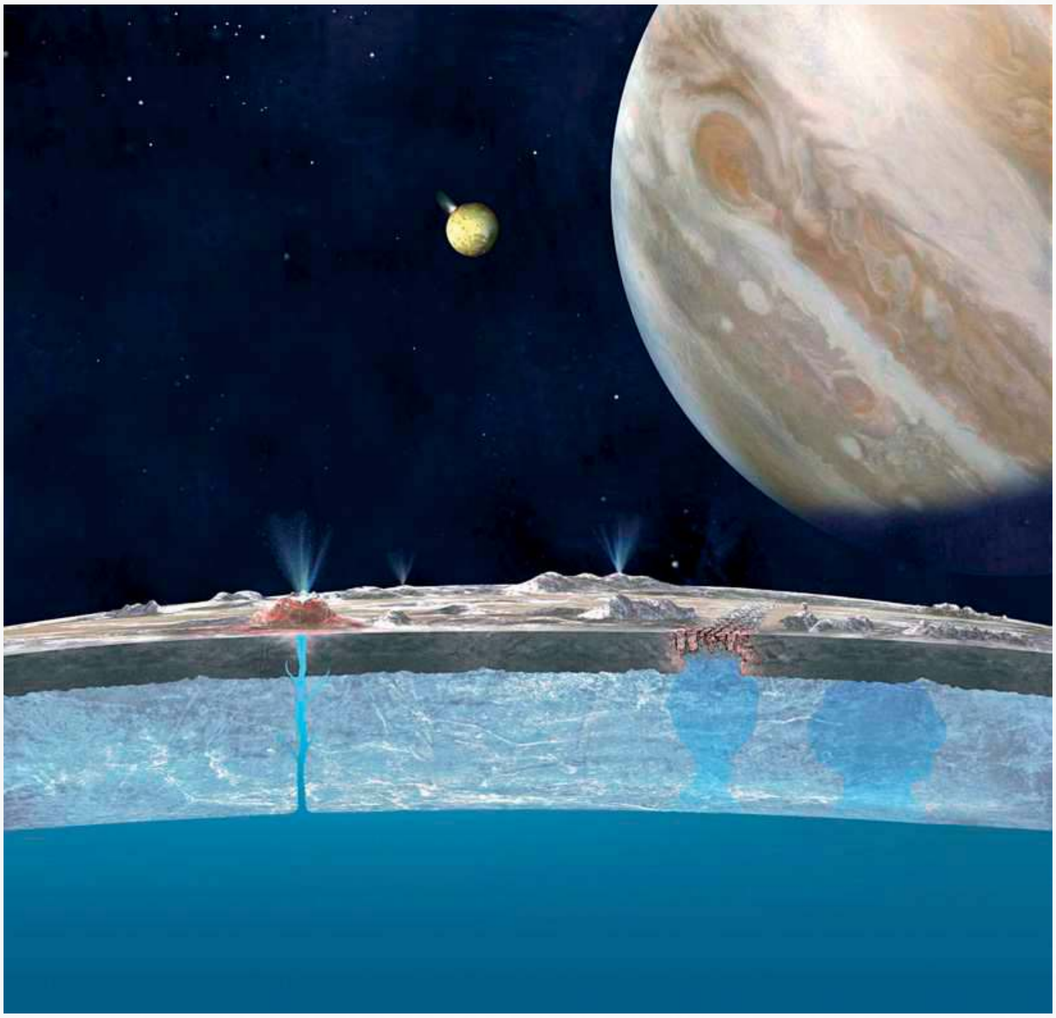
GÜNEŞ SİSTEMİ

Europa uydusu su püskürtüyor

Komşumuz olan gezegenleri ve uydularını tek tek tanımak çok önemli olsa da, asıl soru, nerede yaşam vardır... Dünya'ya nazaran Güneş'ten daha uzak olan gezegen ve uydularda katı hale gelmiş yüzey kabuğunun altında sıvıların olduğuna dair çok güçlü gözlemler elde ettik. Bunlara en önemli örnek ise Jüpiter'in uydusu Europa ve Satürn'ün uyduları Titan ve Enceladus denebilir.

Güneş sistemimizi oluşturan üyeler her ne kadar aynı ilkel yıldız bulutundan meydana gelmiş olsa da, sanki birbirlerine hiç benzemeyen kardeşler gibi. Her bir gezegen, gezegenlerin uyduları birbirlerinden o kadar farklı yapıdalar ki, gezegen bilimciler her yeni uzay misyonu ile aradıkları sorulara birçok cevaplar buluyor olsa da her bir cevap arkasında dev bir soru yığını bırakarak gidiyor.

Güneş sistemindeki bu kardeşlerin en dikkat çekeni elbette ki yüzeyindeki sıvı su ve diğer birçok parametrenin aynı anda buluşması ile yaşamı meydana getiren Dünya. Tabii en çok merak edilen de yaşam gerçekten bu kadar özel bir şey mi? Yani sadece Dünya'ya mı özel, yoksa bir gezegen veya uydu gerekli koşullara ulaştığında, yaşam orada da Dünya'ya bağımsız bir şekilde ortaya çıkabilir mi? İşte milyarlarca dolarlık bir soru. Milyarlarca dolar derken lafın gelişi değil, bugüne kadar Güneş sistemimizde yaşam arama amaçlı birçok misyon yapıldı ve bunların maliyetleri göz önüne alındığında gerçekten Dünya'nın en pahalı sorularından birisi bu denebilir.

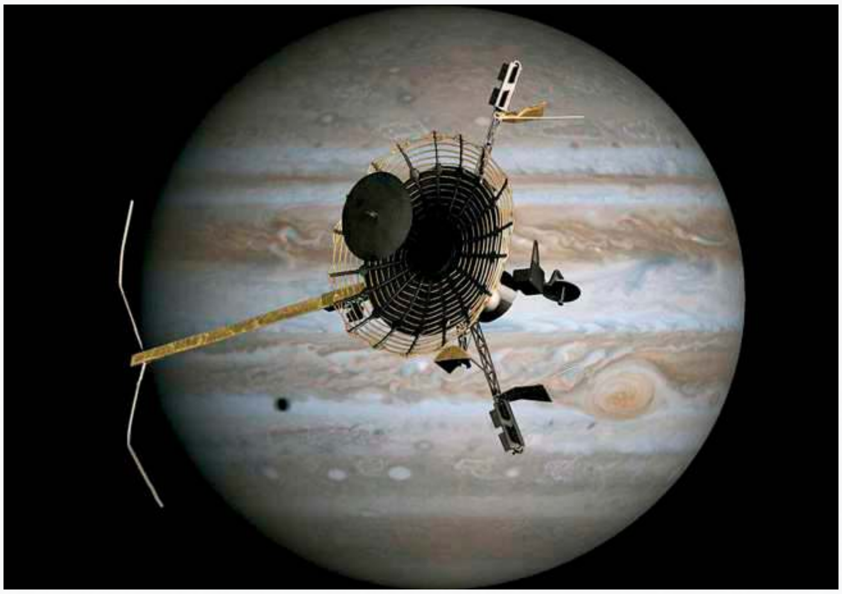

NASA / JPL-CALTECH

Süreç özellikle ABD'nin Rusya'yla olan soğuk savaşı bittikten sonra çok büyük oranda yavaşlamış olsa da Güneş sistemimizi araştırma çalışmaları o zamandan bu zamana yine de hiç durmadan devam ediyor. Komşumuz olan gezegenleri ve uydularını tek tek tanımak çok önemli olsa da, asıl soru, yaşam sorusunun cevabını almak üzere her geçen gün arama bölgemizi daha da daraltabiliyoruz. Dünya'ya nazaran Güneş'ten daha uzak olan gezegen ve uydularda katı hale gelmiş olan yüzey kabuğunun altında sıvı suyun olduğuna dair çok güçlü gözlemler elde ettik. Bunlara en önemli örnekler Jüpiter'in uydusu Europa ve Satürn'ün uyduları Titan ve Enceladus diyebiliriz.

Europa uydusu bu ay yeni bir keşifle NASA basın bültenlerini süsledi. Aslında keşfe

konu olan veriler yeni elde edilen veriler değil, bilakis 1995 yılında Jüpiter sistemine varıp, 2003 yılına kadar orada çok sayıda araştırma yapan Galileo uzay aracının tozlu raflardaki tarihi verilerini bugün kullanan bilim insanları bu keşfi yaptı. --Burada bir dipnot düşmek isterim ki, NASA'nın bütün misyonlarından elde edilen veriler, insanlığa hediye edilmek üzere 6 ay ya da 1 sene içinde halka açılıyor. Yani bu verilere Türkiye'deki bir lise, üniversite öğrencisi bile ulaşabilir.

NASA/JPL/UNİVERSİTY OF ARİZONA

Europa uydusunun kabuk altı okyanusu ve su fışkırmaları (karşı sayfada). Galileo uzay aracı (solda).

Çok uzun yıllardır Europa, üzerinde yabancı bir yaşam olma olasılığı en yüksek olan gökcisimlerinden birisi olarak düşünülüyor. Güneş'ten ortalama 778 milyon km uzakta olan Jüpiter sisteminin uydularının dış katmanları, doğal olarak Güneş'ten aldığı az enerji nedeniyle soğuktur ve donmuştur. Karşılaştırma yaparsak Dünya-Güneş arası mesafe 149,5 milyon km'dir. Ancak Europa'nın bu donmuş dış katmanının altında, Dünya'daki bütün okyanus ve denizlerdeki suyun toplamından daha fazla sıvı su olduğu tahmin ediliyor. Yeni araştırma sonuçları da buz kaplı yüzeyden uzaya doğru su fışkırdığını gösteriyor. Bu tür fışkırmalar da 2020'den sonra fırlatılacak olan NASA'nın Europa Clipper misyonu için çok önemli hale geliyor.

Şöyle ki; bu yoğun buz kaplı kabuğun altında bir okyanus varsa eğer ve bu okyanus içerisinde bir yaşam meydana geldiyse, bu yaşama ait kalıntılar da bu fışkırmalar ile uzaya saçılır. Eğer ki biz de uzay aracımızı bu fışkırmaların olduğu bölgeden geçirirsek ve o suyu numune olarak uzay aracımıza alıp sonra inceleyebilirsek belki Europa'daki yaşama ait bir ipucu elde edebiliriz. Bu çözüm inanılmaz kolaylık ve büyük bir olabilirlik sağlıyor. Çünkü normal şartlarda bir uzay aracını Europa'ya gönderdikten sonra yüzeye konması, sonra bir yerden bir delik bulup suyun içine girebilecek kadar düşmesi (bu arada kabuğun kalınlığı birkaç yüz metre de olabilir, birkaç kilometre de, hatta belki de birkaç on kilometre de olabilir, kalınlık hâlâ tam olarak bilinmiyor) ve bu kadar zorluklara maruz kaldıktan sonra bile elektroniği hâlâ çalışıyorsa araştırma yapması gerekiyor. Tabii bulduğu sonuçları tekrar Dünya'ya nasıl gönderecek, o da apayrı bir sorun.

Fışkırmaların bugüne kadar kolayca tespit edilememesinin sebebi, Europa'nın kütle çekimi o kadar güçlü ki fışkıran su buharı uzaya doğru dağılamadan tekrar aşağı düşüyor. Satürn'ün Enceladus'unda bu durum tam tersiydi, yani fışkıran su onlarca km yukarı çıkarak uzaya dağılıyordu. O nedenle Galileo uzay aracı bile Aralık 1997'deki Europa'ya yakın geçişinde bu olayı zorlukla fark etmiş. Michigan Üniversitesi araştırmacıları manyetik alanı ölçen Galileo'daki manyetometre ölçümleri ile yüklü parçacıkların yoğunluğunu ölçen başka bir enstrümanın gözlemlerini karşılaştırmışlar ve bir yerde üç dakikalık bir fark tespit etmişler. Eğer ki bir su fışkırması varsa tam da bu anda olmuştur ve manyetometreyi etkilemiştir diye düşünmüşler. Dolayısıyla fışkırmanın dolaylı olarak kanıtı böylece bulunmuş oldu.

Europa Clipper misyonu, tek görevi Europa'da araştırma yapmayı hedefleyen 2020'lerin ana misyonlarından birisi olacak. Yani Galileo gibi bütün Jüpiter sistemi içerisinde gezip, zamana göre ilginç bölgelere manevralar yaparak dolanacak türden bir misyon olmayacak. Çünkü madem yaşam olabilir bölge olarak arama çalışmalarımızı burada yoğunlaştırdık, artık tamamen buradan gelecek bilgilerden emin olmamız gerekiyor.

Özellikle Satürn'ün uydusu Enceladus, Cassini'nin Satürn'e çarptırılmasından kısa süre önce bayağı popüler olmuştu. Çünkü güney yarımküresinden uzaya doğru su fışkırtan çok güçlü gayzerlerden hidrojen gazı tespit edilmişti. Bu da buz kabuk altı okyanus tabanında hidrotermal bacaların olabileceğine dair bir kanıt getirmişti. Dünya'daki okyanus tabanlarında bulunan hidrotermal bacalarda Güneş enerjisine hiç ihtiyacı olmayan canlılar bulunmuştu. Yani bütün bu sonuçları birleştirirsek, Europa'daki su fışkırmaları büyük kabuk altı okyanusa işaret ediyor, bu tür okyanuslarda hidrotermal bacalar olabilir ve bu bacalarda da bir yaşam oluşabilir. Teoriler gayet yerine oturuyor gibi duruyor, bakalım gerçek bize ne gösterecek ●

GÜLHAN ŞEN'LE
Ünlülerle Geziyorum

Ünlü sunucu Gülhan Şen, Tatilbudur.com ile gerçekleştirdiği "Ünlülerle Geziyorum" turları ve dünyayı gezerken yaşadıkları hakkında bilgiler verdi.

TatilBudur.com'un düzenlediği 'Ünlülerle Geziyorum' turlarında siz de varsınız. Projeye nasıl dahil oldunuz, süreç nasıl ilerledi? Kısaca bahsedebilir misiniz?

TatilBudur.com, "daha fazla tatil" mottosuyla farklı alanlarda tanınan ünlü simaları sevenleriyle buluşturmak ve seyahatseverlere farklı bir tatil deneyimi sunmak üzere böyle güzel bir proje başlatmış. TatilBudur.com'un 20. yılına denk gelen bu proje için benimle de irtibata geçtiklerinde seve seve dahil olacağımı belirttim. Yıllarca beni televizyon ekranlarından izleyen ve bir gün benimle birlikte gezme hayali kuran izleyicilerimle birlikte gezmek onlar için olduğu kadar benim için de çok heyecan verici ve eğlenceli!

Katılımcıları bu turlarda neler bekliyor, siz nasıl bir tur ve keşif serüveni sunuyorsunuz?

Açıkçası güvenilir ve kaliteli bir firmanın sunduğu tüm olanakların dışında benim katkım daha çok eğlence, sohbet, kaynaşma ve sinerji dozunun yükselmesi alanında oluyor. Turlarımızda profesyonel rehberlerimizin aktardığı bilgilerin dışında ben kendi deneyimlerimi ve anılarımı, yaşadığımız komik hikayeleri anlatıyorum. Gittiğimiz yere uygun yarışma konseptleri tasarlıyor ve yolculuğun daha interaktif geçmesini sağlamaya çalışıyorum. Yolcularımız yeri geliyor bir fotoğraf yarışmasında derece yapmak ve hediyeler kazanmak için tatlı bir rekabete giriyor; yeri geliyor kendini bir seyahat programı sunumu yaparken buluyor… Ayrıca bu seyahatlerimizin çekimi de yapılıyor ve yaşadığımız güzel anlar sadece hafızlarımızda kalmıyor, TatilBudur.com'un sosyal medya hesaplarında ölümsüzleşiyor.

Gezi programları yaptığınız dönemde bir sabah uyanıp hangi ülkedeyim acaba dediğiniz oldu mu?

Özellikle de üst üste seyahatler yaptığım ya da birkaç ülkeyi gezdiğimiz çekimlerde… Otel odasında uyanıyorsun ve bugün neredeydik diye düşünüyorsun bir süre. Bazen de zaman kavramın gittiği için kafan karışabiliyor! Gündüz uçakta uyumuşsun bilmem kaç saat, gecenin bir yarısı varıyorsun gideceğin yere ve sabaha karşı otele yerleş, o yorgunlukla tekrar uyu derken ertesi gün uyandığında devreler yanıyor… "Neredeyim?"i geç, "Ben kimim?", "Burada ne yapıyorum?", "Evrende yalnız mıyız?" diye bile sorgulayabilirsin o an her şeyi!

"Ünlülerle Geziyorum"da Dubai turu sonrası katılımcılar sizinle birlikte hangi rotalara yelken açacaklar?

Sırada Karadağ var… Muhtemelen sevgili okuyucular bu satırları okurken biz çoktan Karadağ'ın muhteşem sahillerini turlamış olacağız. Benim çok sevdiğim ve sık sık gittiğim bir ülke, Kotor Körfezi'ni henüz görmemiş olanlar lütfen hemen seyahat listelerine alsınlar. Sonrasında ise Makedonya var. Dolu dolu bir Makedonya turu hazırlandı, ülkenin görülmesi gereken başlıca turistik noktalarını kapsıyor. Ayrıca güzel bir gelişme de şu: TatilBudur.com ve Onur Air işbirliği ile İstanbul - Ohrid hattı açıldı 15 Nisan'da. Böylece artık direkt uçuşla "Makedonya'nın İncisi" tabir edilen, en turistik şehri Ohrid'e gidebiliyorsunuz. Daha önce başkent Üsküp'ten karayoluyla gitmek durumundaydınız. Şimdilik seyahat kolaylığı açısından vizesiz gezilebilecek yerleri tercih ediyoruz. İlerleyen zamanlarda uzak ve egzotik diyarları da arşınlayacağız.

Peki, deniz güneş kum mu? Tarih, keşif, kültür mü?

Kiminle gittiğime, ne zaman gittiğime bağlı. Buz gibi havada, karda kışta içimiz donarken hooop ertesi gün tropikal bir adada güneşlenip mango suyu içmek nasıl müthişse; tarihi dokularıyla, görkemli yapılarıyla, efsaneleriyle beni büyüleyen toprakları gezmek de olağanüstü. Bu nedenle ben eğer program dışında kişisel bir tatile gidiyorsam genellikle hepsini harmanlamaya çalışıyorum. Tek yere takılı kalmak yerine biraz doğa ve deniz, biraz kültür ve tarih, biraz da macera ve eğlence noktaları katmaya çalışıyorum rotamıza.

Siz de aktif bir sosyal medya kullanıcısısınız. Sosyal medyanın hızlı yükselişi, anlık paylaşımların gücü hayatınızı nasıl etkiledi?

Öncelikle Instagram ve Twitter hesabımın @Gulhan_Sen olduğunu belirtir, henüz aramızda olmayan dostları kocaman arkadaş grubumun içine beklerim! Sosyal medya çılgınlığı hangimizin hayatını etkilemedi ki? Hakikaten iş gibi bir şey aslında çünkü sadece keyfi paylaşım yapmanız yeterli olmuyor bir süre sonra. Takipçileriniz haklı olarak sık sık paylaşım yapmanızı, onlarla devamlı etkileşimde olmanızı bekliyor, mecranın ruhu öyle çünkü! Ben işin ucunu kaçırmama taraftarıyım. Beni gerçekten seven insanlar benim paylaşımlarımda mutluluk veren birşeyler buluyor mutlaka zaten, bunu hissettirebilmek benim için yeterli

Dünya'yı keşfetmek bir yanda, Türkiye'yi keşfetmek öte yanda. Türkiye'de vazgeçemediğiniz tatil rotaları nelerdir?

Lise ve üniversite dönemimde ülkemizde ön plana çıkan turistik yerlerin birçoğunu gezdim. Kapadokya, Pamukkale, Bergama, Efes, Çanakkale… Sonra da meslek hayatıma muhabir olarak başladığım için yine çeşitli haber vesileleriyle ülkemizin nice güzel yerlerini görme fırsatı buldum. Göynük, Hasankeyf, Mardin, Van, Şanlıurfa, Hakkari, Siirt, Konya, Malatya, Safranbolu, Amasra, Afyon şimdi ilk aklıma gelenler. Ankara, İzmir, Bursa gibi büyük şehirleri saymaya gerek yok zaten. Tabii ki Ege ve Akdeniz'deki tüm tatil beldelerimiz de cabası. Yazın deniz tatili yapmak istediğim zaman Marmaris ve Fethiye vazgeçilmezlerimdir. Yaz kış arada Alaçatı'ya gitmeyi seviyorum. Kapadokya her daim çok mistik ve etkileyici bulduğum bir yer, her gidişimde başka güzel bir köşesini keşfediyorum. İstanbul'dan uzaklaşıp hafta sonu kafa dinlemek istersem de Sapanca, Maşukiye, Ağva, İznik imdada yetişiyor.

Son olarak isteyip de gitme fırsatı bulamadığınız, hayalinizi süsleyen rotalar var mı?

Evet! Sol kroşeyle yaraya tuz basma sorusu da geldiğine göre yavaş yavaş röportajımızın sonuna geliyoruz anlaşılan!. Ah olmaz olur mu, var tabii ki! Dünya küçük derler ama bir o kadar da büyük aslında! Hâla görmek istediğim çok yer var. Öncelikle Peru… Sen onca yıl gez, 110 ülkeye ayak bas en çok görmek istediğim Peru'ya bir türlü gideme! Sonra Yeni Zelanda… Vanuatu, İran… Moğolistan, yine gidip uzun süre deneyimlemek istediğim bir yer. Kim bilir, belki Ünlülerle Geziyorum'un yeni rotalarında bu yerler de olur... Son olarak da bu güzel röportaj için çok teşekkür ederim…Okuyan herkese de bol gezmeli, eğlenmeli, keşfetmeli yıllar dilerim. Seyahate dair vardığım bir çıkarımla size hoşçakalın demek isterim: "Seyahat, olduğun yerden uzağa yapılsa da, seni özünde olduğun kişiye yaklaştırır." Kendinize daha çok yaklaşmanız dileğiyle!

Hangisi doğal, hangisi değil?

Üreticiyle yüz yüze olduğunuzda gıdanızın doğal olup olmadığını, nasıl yetiştirildiğini öğrenmek zor değil. Ancak üreticiden uzaklaştıkça sofraya gelen ürünlerin hikâyelerini öğrenmek zorlaşıyor. Peki satın aldığımız gıdanın üretim öyküsünü öğrenmek için ne yapmalı?

Mutfak alışverişimizi her hafta cuma günleri Bayındır'da kurulan pazaryerinden yapıyoruz. Pazaryerinde köylülerin kendi ürettiklerini sattığı bölüm ile çoğunu İzmir Hali'nden alınmış ürünlerin pazarcı esnaf tarafından satıldığı bölümler farklı. Bir pasajın alt katında, sabahın erken saatlerinde yerini alan çoğu kadın üretici, o hafta bahçesinden ne topladıysa, önündeki yaygılara diziyor. Genelde zeytin, zeytinyağı, salça, çökelek ile az miktarda sebze ve ot getiriyorlar. Kendi ihtiyaçları için sebze, meyve yetiştirdiklerinden, ya da dağda, bayırda kendiliğinden olmuş meyveleri, yemişleri, otları topladıklarından, mevsimlik ne varsa onu satıyorlar. Eciş bücüş, ama çok lezzetli salatalıklar, domatesler, devasa ama taptaze bamyalar, demet demet ebegümeciler, ısırgan otları, ince saplı maydanozlar, kuru incirler... Birkaç hayvanı olan, biraz tereyağı, çökelek, süzme yoğurt, yumurta da bulunduruyor tezgâhında.

Bahçemizde ve komşularımızda olmayan ürünleri köylü pazarından alıyoruz. Yıllardır muhabbetimizin olduğu çiftçilerden alışveriş etsek de, onlar gelemediğinde, ya da yeterli ürünleri olmadığında, diğer üreticilerin tezgâhına yöneliyoruz. Hal hatır sorduktan sonra sattıkları ürünlerle ilgili bilgi alıyoruz. Bu yıl ürün nasıl, aşırı yağış, ya da kuraklıktan nasıl etkilendiler, kendi tohumlarını mı kullanıyorlar yoksa her yıl tohum mu satın alıyorlar, ilaç kullanıyorlar mı, gübre atıyorlar mı türü sorular. Verilen cevaplar benzer: "Abla ilaçsız bunlar, organik, tamamen doğal..."

Çoğu, organik sertifikası olmayan ürünlerin "organik" adı altında satılmasının yasak olduğunun farkında değil. Kötü niyetli değiller; kimseyi kandırmaya falan da çalışmıyorlar. Sadece "organik" kelimesiyle güven vermeye çalışıyorlar. Ancak ilaç kullanmadığını söyleyenlerden bazıları "yabani otlarla nasıl başa çıkıyorsun" diye sorduğumda "ota ilaç atıyorum" diye yanıtlıyor. "Hani ilaç atmıyordun" diyecek oluyorum. "Abla o ilaç sadece otları öldürmek için, sebzelere zarar vermiyor" diye çıkıyor işin içinden. Oysa yaygın olarak kullanılan ot ilaçları sebze ve meyveler dahil maruz kaldığı bütün bitkilere geçiyor ve o sebzeleri yiyen canlılarda da ciddi sağlık sorunlarına yol açabiliyor. Örneğin ot ilacı glifosatın muhtemel kanserojen olduğu biliniyor.

Üreticiyle yüz yüze olduğunuzda gıdanızın doğal olup olmadığını, nasıl yetiştirildiğini, tohumdan hasada uzanan hikâyesini öğrenmek zor değil. Ancak üreticiden uzaklaştıkça sofraya gelen ürünlerin hikâyelerini öğrenmek de bir o kadar zorlaşıyor; tanımların, kavramların içi boşalıyor.

CÜNEYT OĞUZTÜZÜN

Kastamonu Azdavay'daki pazar yerinde kendi ürettikleri ürünleri satan köylü kadınlar.

Organik ürünlerde, o ürünü kontrol eden ve sertifika veren firmanın logosu ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın logosunun yer alması zorunluluğu olduğu için organik olanı ayırt etmek kolay. Ancak doğal, köy ürünü, yüzde 100 natürel, hormonsuz gibi ifadeler söz konusu olduğunda kafalar karışıyor. Özellikle UHT süt, homojenize yoğurt, meyve suları, dondurulmuş gıda gibi endüstriyel ürünlerde kullanılan bu tanımlar, o ürünün sentetik tarım ilacı ve sentetik gübreden arî olarak yetiştirildiğinin, seralarda hormona maruz kalmadığının, veya katkı maddesi kullanılmadığının kanıtı olamaz. Bu nedenle sağlıklı ürüne ulaşmak isteyen tüketicileri yanıltıcı ifadeler olmaktan öteye gidemiyor.

İşimiz zor! Eğer biraz daha kolaycı davranıp gıdamızın hikâyesinin peşine düşmezsek mutfaktaki denklem içinden çıkılmaz bir hal alacak.

Denklemi biraz daha anlaşılır kılmak, öncelikle aşırı endüstriyel işlemden geçmiş, içeriğinde anlamadığımız bir sürü kimyasal madde bulunan gıdalardan uzak durmak, yediklerimizi mümkün olduğunca evde hazırlamak, ekşimeyen yoğurtlardan, bozulmayan keklerden, tarım ilacı kullanımının ne boyutta olduğunu bilmediğimiz sebze ve meyvelerden uzak durmak, mevsiminde tüketmek, satın aldığımız ürünlerin hikâyelerini öğrenmek, ya da hikâyelerini öğrenebildiğimiz ürünleri satın almaktan geçiyor ●

GABOR'DAN SIRTINIZI VE BELİNİZİ KORUYAN YAYLANAN TABANLAR

Yenilikçi "Rolling Soft" yaylanan tabanlı spor ayakkabı teknolojisi!

Dengeleme ve şok emme teknolojileri ile ayağın doğal yuvarlanma hareketini yapmasını sağlar. Şok emici özelliği ile topuk ve ön ayak baskılarını azaltır topuğunuzu, belinizi, sırtınızı korur. Suyun üstünde süzülüyormuş gibi hissedersiniz...

www.gaborturkiye.com

Satış Noktaları:
İstanbul: Shoe City Comfort Suadiye, Miro Kozyatağı Carrefour, Kipling Akmerkez, Kipling Akbatı, Nell Kozyatağı Carrefour, Çarşı Zırhlıoğlu Eczanesi Kadıköy, Declan Marmara Forum İzmir: Shoe City Comfort Alsancak, Shoe City Gaziemir, Ranello Konak Pier Ankara: Catwalk Bilkent Ankuva, Ayak Shop Çankaya Eskişehir: Aksoy Ortopedi Merkez Kıbrıs: Bayramoğlu Ayakkabı Lefkoşa, Bayramoğlu Ayakkabı Girne

KASTAMONU

Tatlar diyarı

Anadolu'nun en zengin, en lezzetli mutfaklarından birine sahip Kastamonu, kullandığı bitki çeşitleriyle de özel bir yere sahip. Çok az kişinin bildiği bu zenginlik, Daday'da yeniden sunuluyor.

TURGUT TARHAN

Kastamonu'nun en yeşil ilçelerinden biri olan Daday'ı tarihi yapılar süslüyor. İlçedeki İksir Resort, mutfağıyla da iddialı.

Daday, Kastamonu'nun en yeşil ilçelerinden birisi. Kastamonu'da her yer yeşil, ama burası biraz daha zümrüt yeşiline çalıyor. Yeşil tarlalar uzaklarda mor dağlarla sona eriyor.

İksir tesislerinde ister bisiklete binin, ister yürüyün, ister havuzda yüzün. Nereye gitseniz hava tertemiz. Çünkü Ballıdağ'dan kopup gelen rüzgâr oksijen yüklü.

Geçtiğimiz haftalarda Kastamonu'nun Daday ilçesindeki "İksir Resort"taydım. Onlar resort diyorlar ama ben "çiftlik" tanımını daha çok yakıştırıyorum. İksir, 1926 yapımı bir konağın etrafında toplanmış bir tesis. Bir zamanlar binaların kimi samanlık, kimi ahır, kimi depoymuş. Hepsi aslına uygun restore edilip lokantaya, otele, bara, spor merkezine, toplantı salonuna dönüşmüş. İsmini ise kurucusu emekli matematik öğretmeni İksir Aydın'dan almış. Bahçesinde asırlık ceviz ve söğüt ağaçları var. Dilleri olsa kim bilir neler anlatacaklar!

Her şey iyi ve hoştu, ama benim ilgimi daha çok mutfak çekti. Kastamonu mutfağını oldum olası çok severim. Ona toz kondurmam. Övgüler düzmekten hiç çekinmem. Bence Anadolu'nun en zengin, en lezzetli mutfaklarından biridir, ama pek bilinmez.

Şef Evren Deniz, yöreden temin ettiği malzemeleri yorumlayarak, lezzetli yemekler yapmıştı. Kastamonu mutfağında turşunun yeri başka. Turşu sofranın baş tacı. Taze fasulye, kanlıca mantarı, hodan sapı ve kazayağı mantarı, beyaz pancar turşuları zaten dizginleyemediğim iştahımı dörtnala kaldırdı.

Kahve fincanında sunulan cincile mantarı çorbası, topraksı tadı ile damağımı ilkbahar ile doldurdu. Cincile zaten baharın habercisidir, topraktan başını ilk o çıkartır. Ihlamurlu pumpum çorbası da bir o kadar lezzetli ve çiçek kokuluydu.

Kuzugöbeği mantarının yeri bende ayrıdır. Onu tavada, tereyağında, uykulukla çevirip yemeyi pek severim. Şef bu güzelim mantarın içini mevsim otları (kıvrışık, ısırgan ve toklu) ile doldurup pişirmişti.

Kaymaklı ısırgan ezmesini, siyez unundan yapılan ekmeğe sürmeye bir türlü doyamadım. Kestaneli kiren (kızılcık) sosu ve siyez bulguru ile servis edilen kuzu incik, yöre malzemelerinin tüm lezzetini sergilemişti. Üryani eriğinin şekersiz peltesi ile yapılan "üryan tırtıl tatlısı", ziyafete mayhoş bir nokta koydu. Sofrada bunlara ilaveten ısırgan otlu çökelek, yöre peynirleri, sıcak siyez ekmeği, sucuklu köy yumurtası, pişi, tereyağı, kaymak, taze sağılmış inek sütü sıra sıra dizilmişti. Kahvaltıya kuş seslerinin ve inek böğürtüsünün de eşlik ettiğini söylemeliyim.

Daday denince akla hemen "etli ekmek" gelir. Etli ekmek Konya'yı çağrıştırır, ama Kastamonu'nun etli ekmeği ona benzemez. Şekli Eskişehir'in çiğ böreği gibidir, ama ondan çok büyüktür. İçindeki soğanlı kıyma oldukça suludur. Odun fırınında pişerken hamur, etin bütün suyunu içine çeker ve ortaya muhteşem bir lezzet çıkar. Eğer Daday'a yolunuz düşerse "Memişoğlu Etli Ekmek"te bu lezzetle tanışabilirsiniz.

Kastamonu'ya giderseniz, Eflani Konağı'nda bandumanın, ekşili pilavın tadına bakmayı ihmal etmeyin. Hatta midenizde yer kalırsa, bir parmak boğumu büyüklüğündeki etli sarmadan da birkaç tane atıştırın. Eğer Taşköprü uzak kalırsa, ünlü kuyu kebabını "Kırcılar Kuyu Kebabı"nda yiyebilirsiniz. Kastamonu'da döner denince parmaklar hemen "Naila Döner"i gösterir. Sade simitle yapılan "Simit Tiriti" kentin simge yemeklerinden biridir. Bülent Usta, dedelerinden emanet aldığı bu lezzeti bugünlere kadar taşımış. Kastamonu'ya gelmişken Tabakoğlu Pastırma'ya uğramadan giderseniz geziniz yarım kalmış sayılır ●

KIDZMONDO YAZ KAMPI
YENİLENEN İÇERİĞİYLE BAMBAŞKA!
KM 2018 YAZ Kampı
BONUS'A ÖZEL 12 AYA VARAN TAKSİT FIRSATI
bonus
ERKEN KAYIT AVANTAJLARINI KAÇIRMAYIN!
1. KidzMondo UZMANLAR YAZ KAMPI
• Kavra-Keşfet-Kurgula
YENİ STEAM ile 3K
• Medya -
YENİ YouTuber'lık Eğitimi
• Sahne Sanatları
• Minik Sanatçılar
2. KidzMondo AÇIK HAVA YAZ KAMPI
• Açık Hava Aktiviteleri
• Dans Atölyesi
• Sanat Atölyeleri
• Botanik Atölyesi
• Şefler Atölyesi
• Havuz Saati
3. KidzMondo TeknoPark YAZ KAMPI
• Kodlama
• Mobil Kodlama
• Robot Tasarımı
• 3D Tasarım
Erken kayıt avantajları için:
0212 348 10 00
www.kidzmondoyazkampi.com
Pazartesiden Cumartesiye
08.30 - 18.30 arası
steam Vivet Pitelon Sparkes
Kidz Mondo
ÇOCUKLARIN DÜNYASI
TRUMP İSTANBUL
#kidzmondoistanbul | www.kidzmondoistanbul.com
SPONSORLARIMIZ
Hürriyet
KANAL D
PEGASUS
ÜLKER
Aytemiz
Bahçeşehir Koleji
BİLİŞİM GARAJ AKADEMİSİ
CADDE SANAT
Çokokrem
ÇOKOPRENS
DANKEK
dream
FABER-CASTELL
Golf
Hilton
komşufırın
MİGROS
MNGkargo
95.3 slow TÜRK
SUZUKI
yupo

PATARA

Likya'nın Akdeniz kapısı

Önemli deniz rotalarının düğüm noktasındaki Patara, Likya'nın Akdeniz'e açılan kapısıydı. Bugün Antalya'daki antik kentin kalıntılarını dolaşan bir gezgini gösterişli bir geçmişin izleriyle muhteşem bir doğa karşılıyor.

YAZI: HAVVA İŞKAN*-MUSTAFA KOÇAK / FOTOĞRAFLAR: HÜSEYİN ALSANCAK**

Patara'yı ona giden tek kara yolunu izleyerek ziyaret edecek günümüz gezginini karşılayan ilk manzara, büklümlü tepelerin arasından göz kırpan beyaz kumsala ve masmavi Akdeniz'e uzanan sazlıklar ve bunların çevrelediği iki yuvarlak gölcük olacaktır. Eğer gezginimiz buraya 600 yıl kadar önce gelebilseydi, sazlıklar yerine neredeyse biraz önce içinden geçtiği köye kadar sokulmuş bir koyla karşılaşacaktı. Doğudan batıya ve kuzeyden güneye uzanan deniz rotalarının önemli bir düğüm noktasında konumlu Patara'yı, onu ve arkasındaki Ksanthos Vadisi'ni dünyayla bağlayarak can veren, işte tam da bu koy, daha doğrusu onun içinde yer alan limanlardı. Bir kilometreyi aşan uzunluğuyla Anadolu'nun güneybatı kıyılarındaki en korunaklılardan olan bu koy ve limanları Patara için o denli önemliydi ki, Ksanthos (Eşen) Nehri'nin getirdiği alüvyonlarla dolup deniz ulaşımına kapandıklarında, bu kadim antik kentin yaşamı da sözcüğün tam anlamıyla sona erdi.

Gezginimiz, sazlıklı manzaranın kenarında kıvrılan yoldan kente doğru ilerledikçe, ilk mimari kalıntılarıyla da karşılaşmaya başlayacaktır: Modern yolun hemen altında, yamaçtan liman koyuna doğru bakan anıtsal mezar yapılarıdır bunlar. Patara'nın varlıklı vatandaşları tarafından -çoğu İS 2 ve 3'üncü yüzyıllarda - kent surunun dışında yapılmışlardır. "Görünür olma", o dönemin mezar kültürünün en önemli unsurlarından biridir. O nedenle bu mezar yapıları limana girip çıkan uluslararası bir topluluk tarafından algılanabilmek için yarışırcasına, sur dışında kalan koyun her iki kıyısını doldurmuşlardır bu dönemde. Yolun doğu kenarında ise, yamaçta küçük, dikdörtgen açıklıklarla fark edilen tekil odacıklar formunda "oygu mezarları" görecektir gezginimiz. Bugün de, kendi zamanlarında olduğu gibi, hiçbir mimarı süse sahip olmayan bu yalın mezarlar, çok sayıda kişinin defnedildiği, varsıl aile mezarlarıydı. Ancak bunlar, öncekilerden daha eski bir döneme aittiler. Böylece denilebilir ki zamanımızın gezgini, iki farklı zaman dilimi ve iki

farklı “mezar kültürü” arasında yol alarak yaklaşacaktır antik kente.

Patara’nın binlerce yıl kullanılarak antik ana yol boyunca kuzeye doğru uzayan mezarlıkları, güneyde kent kapısına kadar devam eder. Kapının hemen önünde yerel kireç taşından oyulmuş, birkaç basamaklı podyumlar üzerinde yükselen ve kimilerinin ön yüzünde sahiplerinin adlarını öğrendiğimiz yazıtları bulunan bu lahitler ve diğer pek çok mezar, Likya’nın ilk toprakaltı nekropol kazısına tanıklık ederler. Patara’da, Antik Anadolu’nun en belirgin özelliklerinden biri olan, mezarların kent içinde yapılması olgusu da karşımıza çıkar.

Patara’nın simgesi haline gelmiş üç kemer geçenekli kent kapısı, çok işlevlidir. Doğucasarı Tepesi’nden gelip batıdaki Tepecik yükseltisine uzanan surun içine yerleştirilmiştir. Kente bakan yüzündeki yazıttan Patara halkı tarafından yaptırıldığını bildiğimiz bu kapı aynı zamanda bir onurlandırma anıtıdır. Kapının en üstünde ise İmparator Traianus ve eşi Plotina’nın heykelleri yer almıştır. Son olarak kapı bir “su iletim” yapısıdır. Kurşun ya da pişmiş topraktan borularla en üste çıkarılan su buradan, ortadaki geçeneğin üzerindeki “pencereden” bir su perdesi yapacak şekilde dökülmekte ve bedenden geçen künkler yardımıyla batı dar yüzdeki bir çörtene ve bitişik havuza akıtılmaktaydı.

Kapıdan kente girdikten sonra sağda ve solda, bugün kalıntılarına rastladığımız önleri revaklı

Kuruşunlutepe’den (Tiyatro Tepesi) kuzeye doğru antik kente ve limana bakış, bugün bile Patara’nın ve onu çevreleyen doğanın ihtişamını gözler önüne seriyor.

dükkânlar sıralanmaktaydı. Biraz ilerde ise, kapının aksından hafice doğuya kaymış bir şekilde sekizgen bir havuz yer almaktaydı. Bu havuzun kenarlarını oluşturan bloklar, kent dışındaki bir kilisede (Mezar Kilisesi) yapı malzemesi olarak kullanılmıştır.

Gezginimiz sekizgen havuzu arkada bırakıp yolunda devam ettiğinde, modern yolun batısında bir yapı görecektir. Burası, Patara'nın bilinen beş hamamından biridir. Yakınlığından dolayı kendisine "liman hamamı" adı verilmiştir. Batıdaki geleneksel planlı sıralı hamam, doğuda bir zamanlar duvarları ve zemini çeşitli mermerlerle kaplı ve heykellerin süslediği bir mekânla birleşir. Yapılan son araştırmalara göre hamam İS 1'inci yüzyılın ortalarında inşa edilmiş, doğudaki bazilika thermarum ise İS 3'üncü yüzyılda eklenmiştir. Batıdaki kavşağın hemen üzerindeki sekiz-on adet ağaçtan oluşan yüzlerce yıllık hurmalık Patara'nın en özel doğal zenginliğidir.

Patara kent kapısı ve hemen yakınında Likya dönemine ait bir lahit mezar.

Sahile giden modern yoldan devam eden gezginimiz biraz ilerde kenarda bir bazilikayla karşılaşır. 40 x 60 metre ölçülen büyüklüğü ile adeta bir katedral olan Hıristiyanlık Likya'sının transept planlı bu büyük kilisesi İS 5'inci yüzyılın ikinci yarısında yapılmış, 6'ncı yüzyıl içinde doğusuna trikonkos planlı bir şapel ve pastaforion mekânları ile güneyine şimdilik piskopos konutu olarak adlandırdığımız bölümler eklenmiştir. İçinde 118 adet mezarın açıldığı bazilika 13'üncü yüzyıla kadar kullanılmıştır.

Nihayet Patara'nın üçüncü tepesi Kurşunlu'nun eteğindeki alana, kentin politik merkezine varırız. Agora olarak işlev görmüş, batıda ve doğuda portiklerle çevrelenmiş bu meydanın güneybatı köşesinde, dikdörtgen bir master plana uygun bir şekilde inşa edilmiş iki önemli yapı bulunur: Tiyatro ve meclis binası.

Patara Tiyatrosu, bir diazoma ile ikiye ayrılmış caveasının toplam 38 adet oturma sırası ile yaklaşık 6 bin kişiye burada yapılan etkinlikleri izleme fırsatı vermekteydi. İki katlı bir sahne binası olan tiyatronun önemli bir özelliği, caveanın en üstünde ve aksında bir tapınağın yer almasıdır. Sahne binasının, tapınağın kentin her yerinden görülebilmesini temin etmek için caveadan bile daha kısa tutulması, yapının önemini ortaya koymaktadır. Tiyatronun ilk yapım evresi, en geç İÖ 1'inci yüzyıla tarihlenir. İmparator Tiberius döneminde onarımdan geçmiş, kentin önde gelen yurttaşlarından Eudemos ve Titianus ile kızı Vilia Procula, imparatorlar Hadrian ve Antoninus Pius dönemlerinde tiyatroya, başta sahne binasının tamamı olmak üzere, kapsamlı eklemeler ve onarımlar yapmışlardır.

Statüsü İÖ 168-167 yılında isim bulan Likya Birliği'ne başkentlik eden Patara'daki, bu birliğin de toplantılarının yapıldığı meclis binası, tiyatronun karşısında onunla aynı zamanda ve bütünleşik bir plan içinde inşa edilmiştir. Yaklaşık 43x33 metrelik ölçüleriyle Anadolu'nun büyük meclis binalarından biri olan bu yapı, ülkemizdeki en kapsamlı restorasyon çalışmalarından birine sahne olmuş ve TBMM tarafından ayağa kaldırılmıştır. Likya Birliği'nin yönetim biçimi, Fransız aydın Montesquieu tarafından 1748 yılında basılan *Yasaların Ruhu Üzerine* adlı kitabında "en mükemmel yönetim biçimi" olarak tanımlanmıştır.

Agoranın kuzeydoğu köşesinde gezginimizi, İmparator Nero tarafından yaptırılan Anadolu'nun en erken Roma hamamlarından biri bekler. 2017 yılında bu büyük hamamda ve çevresindeki geç antik dönem surlarında başlatılan kapsamlı kazı çalışmaları, birkaç yıl sonra Patara'ya bir "müze-hamam" kazandırma yolunda hızla ilerlemektedir. Nero hamamı, hemen kuzeyinde yer alan daha geç dönemden "merkez hamamı", önündeki "eksedra" yapısı ve batısında uzanan liman caddesi, birlikte kentin tam merkezinde konumlanır. Anadolu'nun bilinen en genişleri arasında sayılan cadde boyunca, sütunlu revakların ardında dükkânlar ve diğer mekânlar yan yana sıralanır. Caddenin batısının yaslandığı yamaçta konumlu ve yine çatı yüksekliğine kadar

korunmuş durumdaki "küçük hamam"da ise, henüz kazı çalışması yapılmamıştır.

Yüzlerce yıl boyunca bu caddenin taşlarının üzerinden geçen insanların ayak seslerini takip edenler, bir tapınağın oya gibi işlenmiş kapısı önünde bulurlar kendilerini. Patara'nın ortaçağ suruna eklenen tapınağın hangi tanrıya adanmış olduğu sorusu, henüz yanıtını bulamamıştır. Önünde, Patara'nın en küçük hamam yapısı durur. Kazılarda ele geçen seramiklerden ve planından bu küçük hamamın Beylikler dönemine ait olduğu düşünülmektedir. Tapınağı da içine alan çift kademeli surun içinde ortaçağ Patara'sının kalıntıları görülür. Görkemli bir 11-12'nci yüzyıl kilisesi ve şapeller, Pataralı St. Nikolaos'un ruhunu yansıtır ve Hıristiyanlık dönemine ışık tutarlar.

Patara Limanı'nın batı yakası tarihin hiçbir döneminde iskân amaçlı kullanılmamıştır. Ancak bu tarafta yapılan birbirinden eşsiz dört yapı, her gezginin görmesi gerektiği türdendir. Bunların başında ise kuşkusuz Deniz Feneri gelir. Günümüzde kumul hareketi nedeniyle kıyıdan 500 metre içeride kalan fener, yaklaşık 20 metre kenarlı kare bir podyum üzerine oturmaktadır. Kurgulanan yüksekliği yaklaşık 26 metreye ulaşan fenerin limana bakan doğu yüzüne altın kaplı bronz harflerle yerleştirilen yazıtta, İmparator Neron'un bu feneri "denizcilerin selameti için" İS 64-65 yılında yaptırdığı okunmaktadır.

Günümüzün Patara gezginini liman koyunun batısında ayrıca bir depo binası (horrea) bekler. Yan yana sıralı ve eşit boyutlardaki sekiz mekândan oluşan 75 x 25 metre ölçülerindeki horrea, cephesindeki yazıt nedeniyle İmparator Hadrian ile bağlantılıdır. Henüz kazısı gerçekleşmemiş yapının tam olarak ne depoladığı bilinmemektedir. Patara horreası'nın hemen kuzeyinde Anadolu'nun belki de en büyük anıt (tapınak) mezarı yer alır. Konumuyla limana giren ve çıkan her gemiyi selamlar gibidir. Hayli yüksek bir podyum üzerinde yükselir ve tipolojisiyle bir Roma tapınağını andırır. Batı yakasının diğer önemli yapısı ise, bu anıt mezarın kuzey bitişiğinde başlayan stadiondur. İki bin yıl önce stadionun batı kolunda oturup koşuları izleyen Pataralıların ve misafirlerinin gördüğü manzara muhteşem olmalıydı: Önlerinde gerçekleşen oyunlar, arkasında yelkenli gemilerin hareket halinde olduğu mavi sularıyla bir liman ve onun da arkasında Doğucasarı'nın yamaçlarına doğru yükselen bir kent.

Stadionun yıkıntıları arasında duran ve önünde şimdi sazlıkların sardığı bir bataklığa dönüşmüş koyu izleyen gezgin, buradan diğer kıyıdaki bir yükseltiyi fark edecektir: Tepecik. Burada, kente giriş yaptığımız kapının da önünde durduğu bu küçük tepede, belki de en başta anlatılması gereken önemde kalıntılar, arkeologların eliyle yeniden tarihle buluşmuştur. Liman koyuna hâkim konumuyla Tepecik, şimdiye kadar bilindiği kadarıyla, Patara'nın en eski yerleşim izlerinin ortaya çıktığı bölgedir. Günümüzden şimdilik 6 bin yıl öncesine kadar inen buluntularıyla Tepecik, ilk Pataralıların da oturduğu yerdir.

Liman caddesi ve dükkânlar, antikçağda kentin en hareketli köşelerindendi.

Hem St. Nikolaos'un hem de Apollon'un kenti olan, olasılıkla St. Methodius'un kilisesini barındıran Patara, başka bir dünyaya aitmiş gibi duran muhteşem doğası ve muhteşem kalıntılarıyla, bilim insanları tarafından bugün ile buluşturuluyor ve geleceğe kazandırılıyor.

Türkiye'nin zengin arkeolojik varlığının gün yüzüne çıkarılması ve korunması amacıyla uzun soluklu projelere katkı sunan Türkiye İş Bankası, Patara antik kentinde yapılan kazı çalışmalarına desteğini sürdürüyor. Türkiye İş Bankası kültürel zenginliklerin ortaya çıkarılması, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla Patara antik kenti kazılarına 2016'da destek vermeye başladı ●

* PROF. DR. HAVVA İŞKAN, PATARA KAZISI BAŞKANI, AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
** DOÇ. DR. MUSTAFA KOÇAK, PATARA KAZISI BAŞKAN YARDIMCISI, ANTALYA BİLİM ÜNİVERSİTESİ

BLED GÖLÜ/ SLOVENYA

Mavi huzur

Osojinica manzara noktası, Bled Gölü'nü ve onu çevreleyen doğa güzelliklerini seyretmek için en uygun nokta. Bu tepeden gölün ortasındaki ada, Blejiski Otok ve üzerindeki tarihi yapılar da daha etkileyici görünüyor.

Slovenya, Avrupa'nın küçük ülkelerinden biri, ama Akdeniz sahillerinden Julyen Alpleri'ne uzanan toprakları coğrafi çeşitliliğiyle insanı büyülüyor. En güzel süsü Bled Gölü ise dağ ve ormanların içinde mavi bir mücevher gibi parlayan, zarif bir adanın taçlandırdığı, üzerinde ahşap pletnaların süzüldüğü bir doğa mirası.

YAZI VE FOTOĞRAFLAR: ERSİN DEMİREL

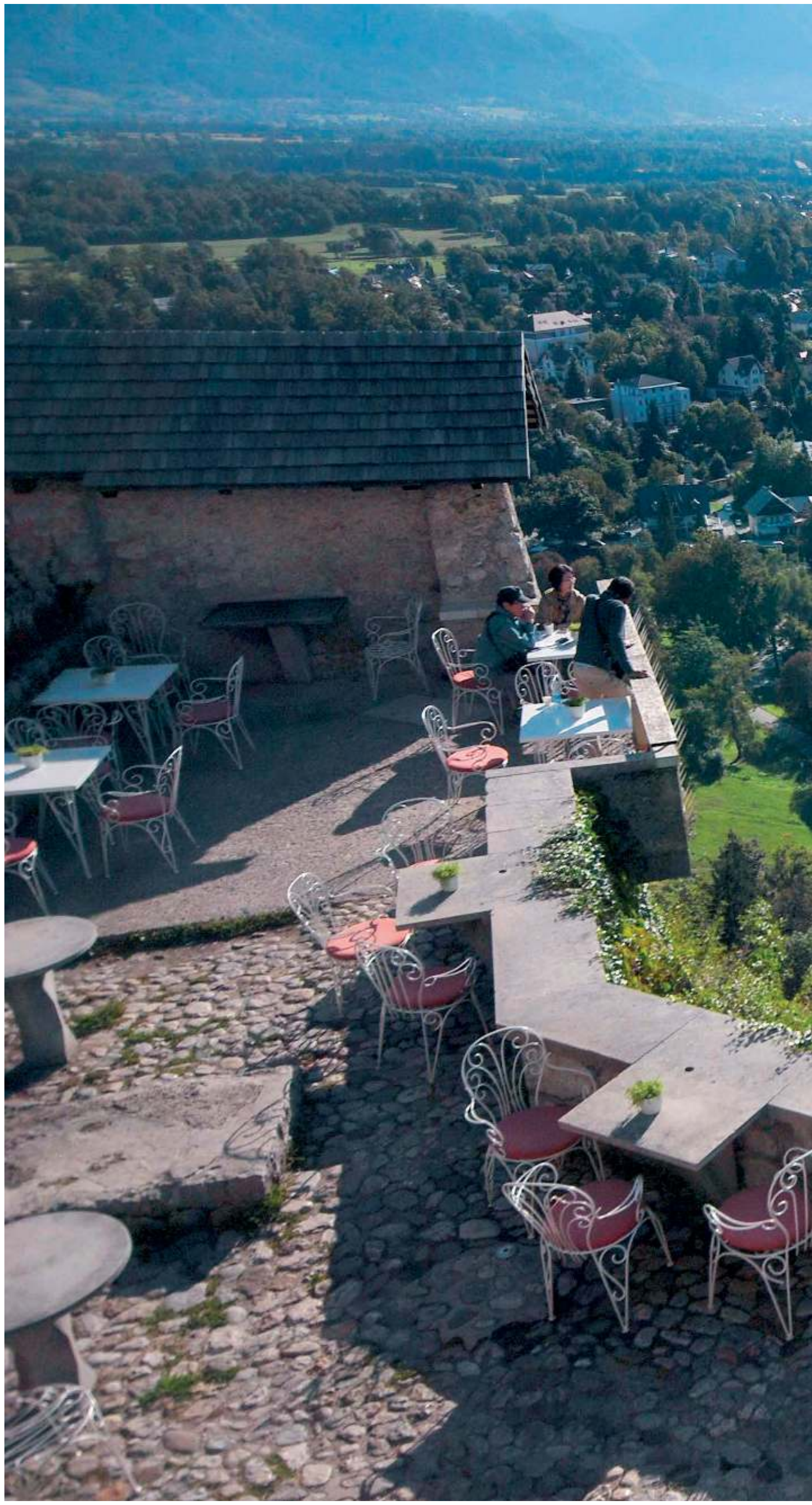
DİNGİN MANZARA

Bled Adası'nı ziyaret etmek için kıyıdaki iskeleden ahşap teknelere binmek gerekiyor. Adada yer alan ve Hz. Meryem'e adanmış kilisenin kulesi, günümüzde göl manzarasının en önemli unsuru.

Avusturya'nın en ünlü kayak merkezlerinden biri olan Innsbruck şehrinden bindiğim tren, pitoresk manzaralar eşliğinde Slovenya sınırındaki Villach yerleşimine erişiyor. Diğer yolcularla birlikte tren değiştirmek için perona indiğimde bizi Slovenya'ya ulaştıracak vagonlar, batı dünyasının teknolojik donanımlı benzerlerinden eskiliğiyle hemen ayırt ediliyor. Sırt çantamla kompartımana adım attığım an, yorgun vagonları peşine takan lokomotif ağır aksak güneye doğru hareket ediyor. Uzun ve karanlık Karavanke Tüneli'nden geçip sınır kenti Jesenice'ye vardığımızda, birden sosyo-ekonomik yapı da değişiveriyor. Slovenya'nın eski Yugoslavya'nın en modern bölgesi olmasına ve tüm gelişmişliğine karşın yol kenarlarına terk edilmiş hurda araçlar, Doğu Avrupa şehirlerinin olmazsa olmazı sıvaları dökülmüş sosyal meskenler göze çarpıyor. Buna karşın geniş ormanlar ve Julyen Alpleri'nden oluşan doğal güzelliği ülkeye ayrıcalık katıyor. Raylarda sarsılarak ilerleyen tren, Lesce Bled İstasyonu'na girdiğinde sırt çantamı kavrayıp inmeye hazırlanıyorum.

Yıllar önce Yugoslavya'dan ayrılan Makedonya, Karadağ, Hırvatistan, Bosna Hersek, Kosova ile Sırbistan'ı ziyaret etmiş, ancak Alpler'in güneşli yüzü Slovenya'yı bu gezinin dışında tutmuştum. Görece küçük yüzölçümüne karşın insanı şaşırtan bir coğrafi ve biyolojik çeşitliliğe sahip bu ülke, Akdeniz ile Pannonya Havzası arasına yayılıyor. Güneyinde ışıltılı Akdeniz plajları,

KALEDEN BAKIŞ

Bled Kalesi, 1011 yılında gölün yanı başında yükselen sarp bir tepeye yapılmış. Slovenya'nın ayakta kalmayı başarmış bu en eski kalesini sabahın erken saatlerinde ziyaret edenler sisin yavaş yavaş kalktığına ve güneşin Bled'i farklı renklere boyadığına tanıklık ediyor.

Bled çevresinde ormanlar ve dağların süslediği, yürüyüş ve bisiklet etkinlikleri için cazip rotalar uzanıyor. Yörede küçük aile pansiyonları çok yaygın.

batısında adını Julius Ceasar'dan alan Julyen Alpleri'nin karlı dorukları ve kuzeye doğru karışık ormanlar görülen Slovenya'ya, "Avrupa'nın yeşil barışı" sıfatı yakıştırılıyor.

Lesce Bled İstasyonu'nun yaklaşık iki kilometre batısına konumlanan Bled, Slovenya'nın en turistik bölgesi. Herkes için farklı güzellikler sergileyen bu küçük kent, bir yandan farkında olduğu değerlerinin haklı gurunu yaşarken, diğer yandan alçakgönüllü bir kendi halindelik içerisinde. Balkonlarından ve pencerelerinden rengârenk çiçekler sarkan aile pansiyonları, termal oteller, üçgen çatılı evlerin farklı bir hava verdiği beldenin çekiciliği, ortasında parıldayan gölüyle doruklara çıkıyor. Sonbaharda bir renk paletine dönüşen, kışın yüzeyi buz tutan, baharla birlikte yeşile, yaz aylarında ise gökyüzünün sonsuz maviliğine karışan Bled Gölü, Avrupa'nın sayılı turizm merkezlerinden biri günümüzde.

Uluslararası kürek yarışlarının düzenlendiği kent, ziyaretçiler nedeniyle kalabalık; zar zor bir aile pansiyonunda yer bulup, sırt çantamı bıraktıktan sonra göl kıyısına iniyorum. Yeşilin üst üste binen tonlarını barındıran ormanlık tepelerle çevrili iki kilometre uzunluğundaki göl, seyrine doyamayacağınız manzaralara sahip. Sabahları kalın bir sis tabakasıyla masalımsı görünüme bürünen gölün çevresinde altı kilometrelik bir yürüyüş güzergâhı bulunuyor. İçinde kızılgöz, sazan, tatlısu levreği, turna, yayın gibi balıkların yaşadığı gölün en derin yeri 30 metre kadar. Yazın kıyısındaki plajlarda yüzmek, ya da nazlı nazlı salınan kuğu ve ördekler arasında sandalla dolaşmak büyük keyif.

Mavinin en canlı tonunu kuşanan Bled Gölü'nün ortasında yeşil bir göz gibi duran ada, yani Blejiski Otok, hem Bled'in hem de ülkenin fotojenik markası konumunda. Slavların Bereket ve Aşk Tanrıçası Ziva'yı kutsayan bir pagan tapınağı üzerine 11'inci yüzyılda inşa edilen kilise ve şatoyu ziyaret etmek için kıyıda bekleyen ahşap

Bled, Avrupa'nın en yeşil ülkelerinden Slovenya'nın en çok ziyaret edilen bölgesi konumunda.

Bled Gölü'nü karlı doruklarıyla Julyen Alpleri ve el değmemiş ormanlar çevreliyor.

Bölgedeki bir başka göl de Triglav Ulusal Parkı sınırlarındaki Bohinj Gölü. Yaklaşık dört buçuk kilometre uzunluğundaki gölün kıyıları aynı zamanda bir kamp ve karavan merkezi (üstte). Bahar aylarında göl çevresi hareketleniyor. Gölün altı kilometrelik kıyı şeridinde dağlardan gelen soğuk sularda serinlemek, ya da güneşin tadını çıkarmak isteyenler boy gösteriyor (karşı sayfada).

kayıklara binmek gerekiyor. Kayıkçılar, yerel ismi "pletna" olan bu taşıtların küreklerini ilginç bir stille kullanıyor. Sapındaki artı şeklindeki çıkıntıya geçirilen parmaklarla sıkıca kavranan kürek, yumuşak bir darbeyle suyun derinliklerine dalarak kayığa ivme kazandırıyor. İskeleden hayli dik merdivenlerle çıkılan Bled Adası, evlilik törenlerindeki bir ritüele ev sahipliği yapıyor aynı zamanda. Eğer damat dik basamakların bitimine dek gelini kucağında düşürmeden taşıyabilirse, evliliklerinin mutluluk içerisinde geçeceğine inanılıyor.

Gölün batı kıyısı, kürek takımlarına ayrılmış. Çadırlar ve stantlar kurulmuş, kano ve kürekler sıra sıra dizilmiş, etrafa bir şenlik havası hâkim. Yarışmacılar bir yandan son hazırlıklarını yaparken bir yandan diğer yarışmacılarla sohbete dalmış. Her dilden, her ırktan insanların kaynaştığını görünce, sporun dünya barışına olan katkısına bir kez daha gönülden inanıyorum. Kıyı şeridindeki ahşap platformdayken karşıdan gelen dört kişinin "arkadaş en iyi yeri buldu" esprisiyle irkiliyorum. Artık yurt dışında nereye giderseniz gidin Türkiye vatandaşlarıyla karşılaşmak sürpriz değil. Yarışma için gelen kürek milli takımı ile tanışıyoruz bu rastlantı sayesinde. Kısa sohbetin ardından onlara başarılar dileyip günü, kısa bir yürüyüşle tırmanılan Osojinica manzara noktasında sonlandırıyorum. Solgun akşam güneşi son ışıklarını göl sularına gönderirken minik ada üzerindeki kilisenin çan sesi yankılanıyor. Kuzey tarafta yüksek kayalıkların üzerinde görkemli bir başyapıt gibi Bled Kalesi'nin silueti göl yüzeyine yansıyor. Güneş ışıklarının canlandırdığı Bled yerleşimi geceye hazırlanırken, ömre bedel bu anların tadını çıkarıyorum doyasıya.

Ertesi sabah Bledic Hostel'in arkasındaki patikadan Slovenya'nın en eski kalesi olan Bled

Kalesi'ne yürüyorum. 22 Mayıs 1011'de Alman kral II. Henry tarafından yaptırılan kaleye, Roma savunma kule kapısından giriliyor. 16'ncı yüzyıl şapeli, müze, eski sanat dükkânlarının bulunduğu kale, doğal bir seyir terası. Sarp kayalık üzerine inşa edilen kaledeki kafede oturup gölün üzerindeki sis tabakasının kalkmasını bekliyorum. Güney tarafta 646 metrelik Straza Tepesi yükseliyor. Bir lift yardımıyla çıkılan bu yemyeşil tepe, kış aylarında kayak pisti ve kızaklarıyla hizmet veriyor. Birazdan sis dağılıyor ve gölün tüm renkleri ortaya çıkıyor. Alpler arasında güneş ışınlarını yansıtan göl yüzeyinde kanolar zarif kuğular gibi süzülüyor bir bir.

Kaleden sonra hedefim Vintgar Gorge Kanyonu. Bled'e üç kilometre uzaklıktaki Podhom köyü yakınlarında bulunan kanyonun gizemi, içimi ürpertiyor. Hom ve Borst tepeleri arasında akan Radovna Nehri yatağındaki bu derin koridor, 1600 metre boyunca şelale, çağlayan, rapids (akarsuyun hızlı akan bölümleri) ve sürpriz erozyon çukurlarına ev sahipliği yapıyor. Dar geçitler, köprüler, ahşap platformlar ve ince bir patika yardımıyla geçilen serin ve vahşi kanyon, sonsuz doğal güzelliklerle bezeli. Kanyonun en sonunda büyük bir gürültüyle 13 metreden dökülen Sum Şelalesi yer alıyor. Serin kanyon yürüyüşü sonrası yönlendirme tabelaları ve işaretleri izleyerek farklı bir patikadan Podhom köyüne dönüyorum.

Bled Kalesi'nde 16'ncı yüzyıldan kalma şapel, müze ve sanat eserleri satan dükkânlar ziyaret edilebilir (üstte).

DAĞLARIN KAPISI

Bled Gölü ve turizm merkezi, sahip olduğu doğal güzellikleri aslında Triglav Ulusal Parkı'na borçlu. Dağlara açılan bir kapı konumundaki Bled, ülkenin tek ulusal parkının doğu giriş kapısında yer alıyor. Üç başlı anlamına gelen Triglav, ismini 2 bin 864 metrelik doruğuyla ülkenin en yüksek dağından alıyor. Alpler silsilesinin doğu kısmını oluşturan Julyen Alpleri coğrafi yapısı, iklim özellikleri, bitki örtüsüyle bölgedeki diğer dağlardan ayrılıyor. Dramatik ve vahşi görünümlü kayalık Julyen Alpleri, kalın bir omurga gibi İtalya-Slovenya sınırında yükseliyor. UNESCO'nun uluslararası biyosfer rezervleri ağına dahil olan, 1924 yılından beri koruma altındaki Triglav, söz konusu masifinin en önemli yükseltisi. Vahşi doğa yalnız zirveleri, buzul çağından kalma mavi gölleri, insanı derinliklerine çağıran vadileri, berrak nehirleri ve yaban hayatıyla mutlak bir sessizlik içinde. Yaz aylarında bile

serinliğin egemen olduğu bölgeyi başta dişbudak, gürgen, kayın ve karaçam ağaçlarının egemenliğindeki ormanlar kuşatıyor. Alpler'in sembolü olan aslanayağı ve orkideler ise yüksek dağ çayırlılarında boy gösteriyor. Slav mitolojisine göre yeryüzü, gökyüzü ve yeraltı dünyasının üç başlı Tanrısı Triglav, tacını bu ulu dağda giymiş. Aynı zamanda ülkenin ulusal sembolü olan Triglav Dağı, hem Slovenya bayrağını, hem de 50 centlik demir paraları süslüyor.

Bugün sırada Triglav Ulusal Parkı'nı yakından keşfedebileceğim Bohinj Vadisi var. İçinden Sava Nehri'nin aktığı vadi boyunca süren yolculuk, eski evleriyle çayırlıklarda uzanan birçok köyden geçiyor. Kışın yapraklarını döken ormanların arasına serpilmiş Bohinski Bela, Obrne, Komenj köyleri ardından vadinin en büyük yerleşimi olan Bohinjska Bistrica'ya ulaşıyorum. Parkın güneyine konuşlanan yerleşim, kilisesi ve doğaya uyumlu otelleriyle tanınıyor. Bled'e göre daha sakin ve bakir olan bölge, doğayla kucaklaşmak isteyenlerin adresi. Macera düşkünleri için bir outdoor cenneti konumundaki bölgede işaretlenmiş yürüyüş rotaları, ormanlar içinde akan bisiklet yolları, kayak pistleri, rafting, kanyoning, yamaç paraşütü, olta balıkçılığı gibi etkinlik olanakları bulunuyor.

Triglav Ulusal Parkı'nın nazar boncuğu Bohinj Gölü, Ribcev Laz ile Ukanj köyleri arasında uzanıyor. Buzul göllerinden beslenen Sava Nehri'nin sularına can kattığı göl, dört buçuk kilometrelik uzunluğa sahip. En derin yeri 45 metreyi bulan gölün batı kısmında büyük bir kamp ve karavan alanı yer alıyor. Bled'den bindiğim

Bled'e üç kilometre uzaklıktaki Podhom köyü yakınlarında yer alan Vintgar Gorge Kanyonu görkemli bir doğa anıtı. İçinden geçen Radovna Nehri kıyısını takip eden patika, köprü ve ahşap platformlar yardımıyla ziyaretçiler kanyonu keşfedebiliyor.

Triglav Ulusal Parkı sınırları içerisinde bulunan 1922 metrelik Vogel Dağı, kış aylarında kayakçıları, baharla birlikte ise yürüyüşçüleri ağırlıyor.

otobüsten kamp alanında inip teleferikle 1922 metrelik Vogel Dağı'na çıkıyorum. 1540 metrelik kayak pisti, otel ve günübirlik tesisin yer aldığı son istasyon, müthiş manzarasıyla selamlıyor beni. Karşımda Triglav Dağı ve ulusal parkı, aşağıda ise sisler arasından maviliğini göstermeye çalışan Bohinj Gölü ile pastoral köyler… Triglav Dağı gökyüzü ile Bohinj Gölü arasında kesin bir sınır çizip, gölgesini su yüzeyine düşürüyor. Kendimi başka bir dünyadaymış gibi hissetmeme neden olan manzarayı seyrediyorum uzunca bir süre. Bölgede var olan yürüyüş rotalarının başlangıç noktası olan teleferik istasyonundan Orlava, Vogel, Sija ve Rodica zirvelerine tırmanabilir, ya da orman içi patikalardan göle veya köylere uzanan rotaları tercih edebilirsiniz. İsteyenler lifti kullanarak zirve yakınlarına kadar çıkabiliyor zaman kazanmak adına. Bense teleferikle geri dönüp Slap Savica Şelalesi'ne gitmeyi tercih ediyorum. 894 metre irtifadaki 78 ve 25 metrelik iki şelale, Crno Buzulu'ndan gelen suların eseri. Aslında uzunluğu 600 metreye yaklaşan takım şelalesinin yalnızca son iki parçası fotoğraflanabiliyor seyir platformundan. Şelalelerin olduğu bölgenin sağ tarafındaki patika, ulusal parkın parçası olan Triglav Gölleri'ne ulaşıyor. Zorluk derecesi yüksek güzergâh, müthiş ve unutulmaz görseller vaat ediyor doğaseverlere. Yedi büyük gölüyle Trenta ile Bohinj arasında sekiz kilometre boyunca uzanan bu enfes bölge, Bohinj Gölü ile Slav köylerini yükseklerden seyrediyor.

Son günümü ülkenin başkenti Ljubljana'ya ayırıyorum. Bütünselliğini koruyan, gelir düzeyi yüksek bu kent, tarihi evleriyle ortaçağ dönemini hatırlatıyor. Bir yay biçiminde şehrin içinden geçen aynı isimli nehir üzerinde başta Üç Köprü (Tromostovic) ve Ejderha Köprüsü olmak üzere sayısız köprü sıralanıyor. Eski kentin kalbi Stari, Gornji, Vodnikov, Pogarcarjev, Ribji, Dvorni, Kongresni gibi meydanlarda atıyor. Tarihi yapılarıyla zamanın sanki yüzyıllar öncesinde durduğu hissi yaratan şehrin kafelerinden birinde oturup sakin akan gündelik hayatı seyrediyorum bir süre son olarak ●

Şimdi kamp zamanı

Doğru malzemelerle doğaya gitmek, bir kamp etkinliğinin güvenliğini ve keyfini yakından ilgilendiriyor.

Doğa yürüyüşüne başlayacakların öncelikle iyi malzemelere sahip olması ve bu konuda eğitim alması gerekiyor.

Kampçılık, doğada konaklama ve onunla bütünleşme olanağı veren cazip bir etkinlik, ama dikkat edilmesi gereken birçok nokta var. Gidilen yöreyi tanımak, doğada zaman geçirme ve yön bulma deneyimine sahip olmak, doğru yiyecekleri götürmek, çevreye saygı ve tabii ki doğru malzeme seçimi. Kamp malzemelerinin belirlenmesinde mevsim, gidilen yer, kalınacak süre, özel ihtiyaçlar gibi konular önem taşıyor. Kampın amacına göre çadır, uyku tulumu, mat, konforlu bir ayakkabı, iyi bir termos matara, alın feneri, kamp ocağı, GPS, harita, pusula, dikiş seti, güneş kremi, güneş gözlüğü, çakı, ateş başlatıcı ve ilk yardım seti gibi malzemeler en başta sayılabilecekler. Çadırın kurulacağı yerin seçimi bir diğer önemli nokta. Daha önce kamp kurulmuş noktaları tercih etmekte fayda var. Doğada her bir taşın altında, bir ağacın üzerinde veya dibinde birçok

The North Face - Terra 50 Litre - Teknik Çanta

Arazide teknik destek ve konfor sağlayan geliştirilmiş bir ürün. Anatomik olarak tasarlanmış ve ağırlığı dağıtan kalça kemerine sahip çanta, fermuarlı uyku tulumu bölmesi gibi özellikleriyle kamplarda da iyi bir yol arkadaşı.

Husky Bird Yeşil Light 3 Kişilik Çadır

Su geçirmez dış tentesi ve tabanıyla farklı mevsimlerde kullanmaya uygun. Ön girişin haricinde arka tarafta ufak bir bagaj alanı ile birlikte ikinci bir giriş daha bulunuyor.

Joystar Kamp Plaj ve Balıkçı Sandalyesi

Su geçirmez PVC kumaştan üretilmiş. Kurulum gerektirmiyor ve kullanıma hazır. Oturma alanı ise 53x53 santimetre. Katlanabiliyor ve kendi çantasında kolayca taşınabiliyor.

Nurgaz Tencere Tava Çaydanlık Seti

İki-üç kişilik sette bir büyük tencere, bir tava, bir çaydanlık, bir çorba kaşığı, bir temizlik süngeri yer alıyor. Kendi çantasıyla kolayca taşınabiliyor. Ürünler sürtünme ve yüksek sıcaklık için uygun olan yüksek kaliteli sert eroksal alüminyumdan üretilmiş.

Hiper Master 2 Lt Çelik Sürahi Termos

İki litrelik hacmi ve dayanıklı yapısıyla farklı koşullarda kullanılabiliyor.

Husky Guty -10C Uyku Tulumu

Ölçüleri 90x220 santimetre, paketli ebatları 50x30 santimetre. Sıcaklık özellikleri ise şöyle: Extreme -10 °C, Düşük konfor -3 °C, Yüksek konfor +2 °C.

Evolite Camo Tek Kişilik Kamp Seti

Bu set, doğa etkinlikleri için gerekli başlıca malzemeleri bir araya getiriyor. Ürünler şöyle: Evolite Turtle 2 Kişilik Çift Tente, Çift Kapılı Çadır. Evolite Alaska -15 C Uyku Tulumu. Evolite Camo Pro Mat. Outdoors Commander 60L Sırt Çantası.

Igloo 13216 Frozen Bez Buzluk 30 Litre

Geniş hacmiyle kampta ihtiyaç duyulacak buzu taşımak için ideal.

canlı türünün yaşamını sürdürdüğü unutulmamalı. Bitkileri koparmamak, yabani hayvanlara yiyecek vermemek ve kamp yerini temiz bırakmak da önemli noktalar. Çadırınızı, girişini hâkim rüzgâr yönünün tersine bakacak şekilde kurmak rahat etmenizi sağlayacaktır. Ayrıca çadırın zemine iyi sabitlenmesi, güçlü rüzgârlara karşı onu korur. Su kenarları kamp için çok uygun değildir, ani bir yağmur sonrasında su yükselebilir ve sel tehlikesi doğurur. Yemeklerinizi birçok çeşidi bulunan kamp ocaklarında pişirebilirsiniz. Ancak mutlaka ateş yakılması gerekiyorsa bunun için izin verilmiş yerleri kullanmak gerekiyor. Ağaçlardan dal kesmek yerine kuru dallar toplanarak ateş yakılmalı ve ateş asla büyük olmamalı. Kampta beslenme de önemli. Yürüyüş sırasında nasıl besleneceğini, akşam yemeğinde nelerin yeneceğini, bir günde ne kadar sıvı tüketileceğini

GoPro Hero 2018 Aksiyon Kamera

Su geçirmez tasarımıyla hem doğada, hem de gündelik hayatta her hatıranızı ölümsüzleştirebilirsiniz. Çekimler hemen GoPro uygulamasıyla taşınıyor ve otomatik olarak harika videolara dönüşüyor.

SON ARKEOLOJİK KEŞİFLER

İSTANBUL'UN KÖKLERİ

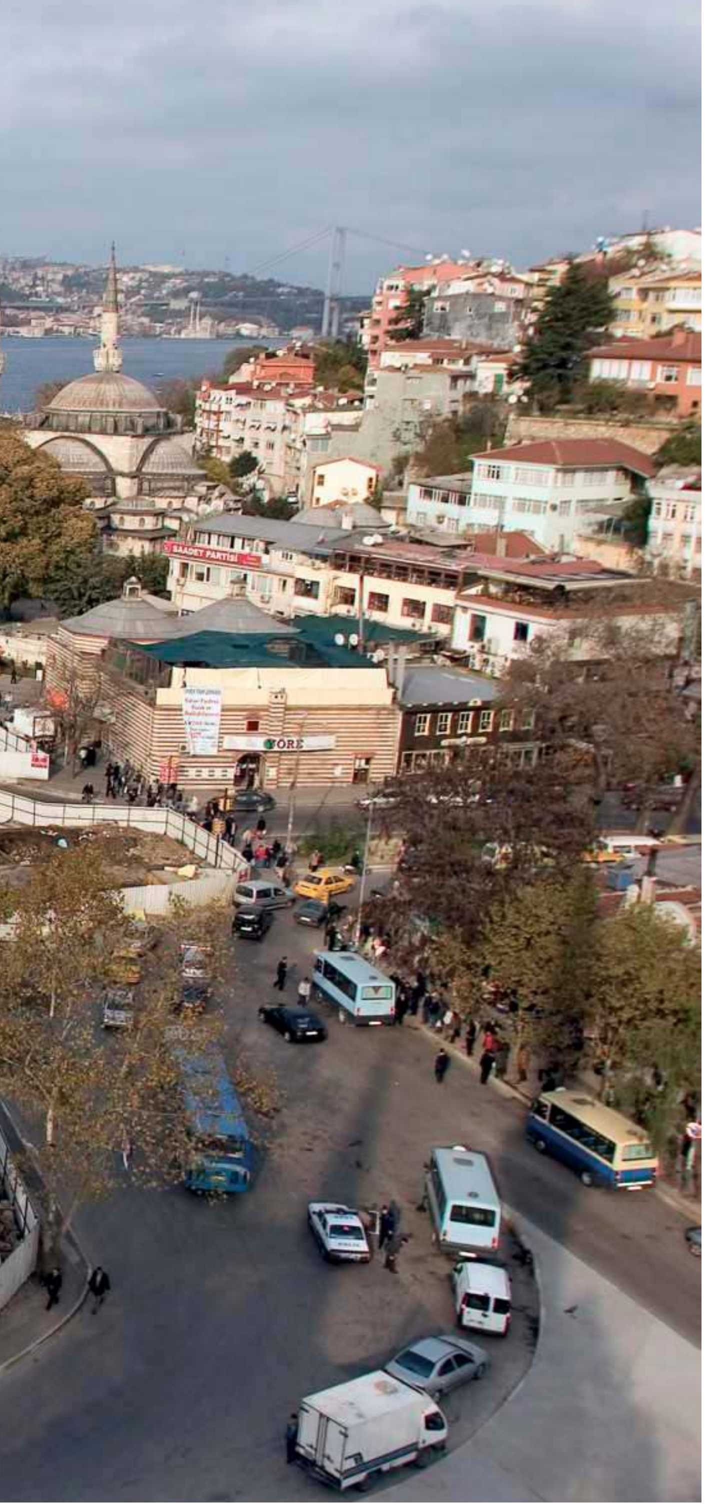
Beşiktaş'ta arkeolojik kazılar 2016 yılında başladı. 6 bin 50 metrekare alanda yapılan kazılarda çıkan bulgular, hem semtin, hem de İstanbul'un bilinen tarihine ilişkin bilgileri binlerce yıl geri götürdü. Örneğin halka şeklindeki taş sıralarının içlerinde ve çevresinde daha küçük taş öbekleri olduğu görüldü. Bunlar binlerce yıl önce burada insanların yakılarak gömüldüğünü gösteren kremasyon mezarlarıydı.

GÖKHAN TAN

Neolitik devrin insanları ve yapıları... Roma, Bizans ve Osmanlı'dan kalan limanlar, gemiler, mahalleler... Marmaray ve Metro gibi yeni ulaşım projeleri kapsamında Yenikapı, Şehzadebaşı ve Sirkeci ile tarihi dokuya sahip Üsküdar'daki arkeolojik kazılar, kentin tarihine de yeniden bakmayı sağladı. Pendik Höyük'ün, İstanbul'un kurgusunda anahtar rolü oynayan Fikirtepe'nin akranı ve akrabası olduğu anlaşıldı. Aydos Kalesi, kentin savunma sisteminin tarihine yeni bir katkı sağladı. Arkeolog Zeynep Kızıltan, İstanbul arkeolojisinin son beş yılını Atlas için değerlendirdi.

YAZI: ZEYNEP KIZILTAN / FOTOĞRAFLAR: İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ

TARİHİN KATLARI

Marmaray'ın Asya yakasındaki önemli istasyonlarından biri Üsküdar. Burada yapılan kurtarma kazılarında arkaik dönemden başlayarak klasik, Helenistik ve Roma dönemlerine ait buluntular, Bizans ve Osmanlı devrine ait mimari kalıntılar açığa çıkartıldı (solda). Üsküdar'da bulunan apsisli yapı ve mezar, semtin yüzyıllar boyunca yerleşim gördüğünün de göstergesi (altta).

GÖKHAN TAN

Yenikapı'da insanlara ait ilk izler neolitik dönemi, yani 8 bin yıl öncesini gösteriyor. Bu dönemde İstanbul'un coğrafyası bugüne oranla epey farklıydı. Marmara Denizi, bugünkü deniz seviyesinden 15-20 metre daha aşağıda, neolitik yerleşim ise denizden birkaç kilometre uzakta, bir dere ve bataklığın yanındaydı. Günümüzden yaklaşık 12 bin yıl kadar önce su seviyelerinde oluşan büyük değişim sonucu o zamanlar bir göl olan Marmara'ya doğru denizlerden su akışı başladı. Yapılan araştırmalardan, yavaş yavaş yükselen bu suların yaklaşık 6800-7000 yıl önce Yenikapı'ya ulaştığı ve bu sebeple yerleşimin terk edildiği anlaşılıyor.

Bunları bizlere, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü başkanlığında, 2004 yılında başlayan Yenikapı kurtarma kazıları gösteriyor.

Zira son 13 yıl içinde başlatılan proje kazıları, kentin farklı bölgelerinde efsanelere dayalı kent tarihini önemli ölçüde değiştirdi. Marmaray – Metro-Avrasya Tüneli projelerinin Yenikapı, Çatladıkapı, Sirkeci, Şehzadebaşı, Vezneciler, Haliç, Üsküdar ve Beşiktaş istasyon alanlarında gerçekleştirilen kurtarma kazıları ile Silivri - Cambaztepe, Anadolu yakasında Pendik ve Aydos Kalesi kazıları bu değişimin son yıllardaki odağı oldular.

NEOLİTİK İNSANI

Yenikapı kazıları, sadece yaşam biçimleri ortaya çıkarmadı, neolitik devir insanlarına ait gömü geleneklerinin bir kısmını da tanımamızı sağladı. Böylece İstanbul'un 8800 yıllık bir kent olduğu ortaya çıktı. Oysa eskiden İstanbul'un 2700 yaşında olduğu sanılıyordu.

Marmaray ve Metro projeleri, bir yandan Marmara Denizi'yle, öte yandan kentin tarihi çekirdeğiyle iç içe durumda. Bu nedenle, söz konusu mühendislik projeleri ister istemez kültür tarihinin verileri ve Marmara Denizi'nin jeolojisi ile bütünleşmiştir.

Marmara Denizi'nin son 15 bin yıl içinde iklimdeki değişimlere, bölgenin tektonik hareketlerine paralel olarak sürekli bir değişim geçirdiği yerbilimcilerin çalışmalarıyla kanıtlandı. Bölgenin tarihi ise, başta Yarımburgaz Mağaraları olmak üzere, Fikirtepe ve Pendik kazı buluntuları ve tarihi yarımadada yapılan çeşitli kazı ve sondaj sonuçlarından anlaşılabiliyor... Yenikapı'da açığa çıkan eserler ise İstanbul'un tarihine yadsınamaz yeni bilgiler kattı ve ilk kez doğa bilimlerinin verileriyle kültür tarihinin savlarının eşleştirilmesini sağladı.

Yenikapı kurtarma kazıları, kuzeyden, denize doğru uzanan, Namık Kemal Caddesi ile bu caddenin doğusunda bulunan, Mustafa Kemal Caddesi arasında kalan ve güneyde tren yoluyla sınırlanan ve her iki proje alanını içeren 1'inci bölgede yapılan kazılarla açığa çıkartılan, Cumhuriyet ve Osmanlı dönemine ait tabakaların altında ve günümüz deniz seviyesinin eksi 1 metre kotunda görülen çok sayıdaki işlenmiş ahşap buluntu ve halat parçası bu alandaki çalışmaların genişletilmesini sağladı. Bu kapsamda, Konstantinopolis'in 4 ila 11'inci yüzyıllardaki en büyük ticari ulaşım merkezi olan ve kentin kurucusunun adı ile anılan Theodosius Limanı'nın büyük bir bölümünde kazılar gerçekleştirildi.

Theodosius Limanı'nın tabanında, taş dolgu içinde, günümüz deniz kotunun 6.30 metre altında çanak çömlekli neolitik çağa ait küçük buluntu ve mimari öğelerle karşılaşıldı. Bu buluntular, kent tarihi açısından olduğu kadar bölgenin tarihöncesi dönemleriyle ilgili araştırmalara da katkı sağladı. Bu kazılar, bilim dünyasında son zamanların en önemli çalışmalarından biri olarak yerini almıştır.

8 BİN YILA AÇILAN KAPI

İstanbul, binlerce yıl boyunca yerleşim sürekliliği gösteren nadir kentlerden biridir. Bunun getirdiği çok katmanlılık modern kentte yer yer görünür olsa da önemli birçok ipucu halen toprak altında. Yenikapı kazıları sayesinde ilk kez günışığına çıkan eserler İstanbul hakkında daha önce bilmediğimiz birçok konuya ışık tutarak, kent tarihinin karanlıkta kalmış bölümlerini yeniden inşa etmemize yardımcı oluyor.

Binlerce yıl denizin dibinde kalan neolitik köy, yanındaki bataklığın koruyucu bir tabaka oluşturması sonucu günümüze kadar kısmen de olsa gelebilmiştir. Mimari kalıntılar bizlere insanların oval veya dörtgen bir plana sahip konutlarda yaşadığını, bunların taşlarla desteklenen ahşap direklerden meydana geldiğini, duvarların ise çamur sıvalı dallardan oluştuğunu gösteriyor.

DOĞAL SIĞINAK

Kazılarda az da olsa arkaik, klasik ve Helenistik dönemlere (İÖ 6-4'üncü yüzyıllar) tarihlenen buluntulara rastlandı. Bu dönemde antik Yunan kentleri, Karadeniz sahilleri boyunca birçok yeni koloni kurmuştu. Bu yüzden Ege ile Karadeniz arasında yoğun bir deniz trafiği olduğu biliniyor. Lykos (Bayrampaşa) Deresi'nin ağzındaki bu koy Marmara'dan Karadeniz'e açılan gemiler için, hava şartlarının uygun olmadığı zamanlarda doğal bir sığınak niteliğindeydi.

Deniz tabanına çöken seramik buluntuları, Yenikapı Limanı'nın bu tarihler arasında da işlevli olduğunu gösteriyor.

İmparator I. Konstantin 330 yılında, Roma İmparatorluğu'nun başkentini Byzantium şehrine taşıdı. Kentin gelişimi için Konstantin, tıpkı antik Roma'da olduğu gibi burada da halka bedava tahıl dağıtıyordu. İmparatorluğun birçok bölgesinden,

CAMBAZTEPE TÜMÜLÜSÜ: ÖLÜLER EVİNDEN ANILAR

Cambaztepe Tümülüsü olarak adlandırılan yığma tepe İstanbul İli, Silivri ilçesi, Çanta Mahallesi'nin deniz tarafında, kuzey-güney yönlü uzanan bir sırtın denize bakan güney ucunda yer alır.

Yaklaşık olarak 45 m çapındaki yığma tepede gerçekleştirilen kazı çalışmalarında, farklı boyutlarda kum taşı blokların uç uca yerleştirilmesiyle oluşturulmuş 6 m çapında dairesel planlı bir mezar yapısı ortaya çıkartılmıştır. Bu mezar yapısının merkezinde, kuzey-güney doğrultulu, dikdörtgen planlı özensiz taş örgülü mezarın tabanında, 169 cm x 85 cm ölçülerinde, üst yüzeyleri oldukça düzgün 3 parça sal taşın yan yana getirilmesiyle oluşturulmuş bir zemin üzerinde, yarı hoker pozisyonda yatırılmış bir iskelet mevcuttur. İskeletin kolları arasında 23.5 cm uzunluğunda 1 adet bronz mızrak ucu, ayakucu olan güney kısımda taş zeminin güneybatı köşesinde, dik olarak oturtulmuş pişmiş toprak, el yapımı tek kulplu gaga ağızlı bir testi ile güneydoğu köşede oldukça aşınmış ve dağılmış gaga ağızlı ikinci bir testi bulunmuştur. Dairesel planlı yapının güneybatı sınırını oluşturan taşlardan birinin dışarıya bakan yüzüne bitişik olarak taş plakalarla biçimlendirilmiş, dikdörtgen alan içinde dağılmış el yapımı pişmiş toprak kap parçaları ile küresel gövdeli küçük urne içinde yanmış kemik parçaları görülmüştür.

Mezar içinde bulunmuş olan pişmiş toprak, el yapımı tek kulplu gaga ağızlı testi, ilk tunç çağı Troya tipi gaga ağızlı testileriyle benzerlik göstermektedir. Gaga ağızlı tüm testi ile çok dağılmış halde bulunan ancak gaga ağızlı olduğu anlaşılan diğer testi ve bronz mızrak ucu birlikte değerlendirildiğinde kurgan tipi mezarın ilk tunç çağına, yaklaşık olarak İÖ 3'üncü bin yıla ait olabileceği düşünülmektedir.

özellikle de İskenderiye'den gemilerle getirilen bu tahılın taşınması, depolanması ve dağıtımı için gelişmiş bir sistem ve planlama gerekiyordu. Bu amaçla Lykos Deresi'nin ağzında bulunan derin koy, büyük olasılıkla İmparator I. Theodosius döneminde (379-395) batıdan doğuya doğru bir mendirek inşa edilmesiyle büyük bir limana dönüştürüldü.

II. Theodosius (408-450) zamanında tüm kenti karadan ve denizden çevreleyen yeni surların inşasına başlandığında, Yenikapı Limanı da bu büyük savunma projesinin içine dahil edildi. Artan ticaretle birlikte zaman içinde birçok taş ve ahşap iskele yapıldı. Böylece liman, Bizans İmparatorluğu'nun başkentine yakışır bir büyüklüğe ve ihtişama kavuşmuştu. Zamanla Yenikapı sadece tahılın değil, inşaat malzemeleri, şarap, balık gibi birçok ticari malın kente girdiği en büyük ticaret limanına dönüştü.

641 yılında Ortadoğu'daki güç dengelerinde önemli bir değişim gerçekleşti: Mısır Arapların eline geçti. Bu değişim Yenikapı Limanı'nın en önemli işlevini yitirmesine neden oldu. Ana ticaret yollarının imparatorluğun başka noktalarına kaymasıyla limanın etkinliğinin, azalarak da olsa 11'inci yüzyıla kadar devam ettiği anlaşılıyor. Daha sonraları liman Lykos'un yığdığı millerle tamamen doldu; hatta bir kısmına yapılar inşa edildi. Kazılarda bulunan ve 13'üncü yüzyıla ait olduğu düşünülen küçük bir kilise ve yazılı kaynakların bölgenin bir Yahudi mahallesi olduğundan bahsetmesi de buna işaret ediyor.

Neolitik dönem insanlık tarihinde yeni bir devrin başlangıcına işaret eder. Milyonlarca yıl avcı ve

toplayıcı olarak yaşayan insanlar bu dönemde tarım ve hayvancılığa başlar. Birçok yeni icat, yerleşik bir düzene geçilmesi ve bildiğimiz anlamda medeniyetlerin temellerinin atılması bu döneme rastlar. Yenikapı'da bulunan neolitik tabaka İstanbul'un sur içi bölgesinde bilinen ilk yerleşimdir. Sürdürülen kazılarda bu dönem yaşamını yansıtan mimari izler, çeşitli pişmiş toprak, çakmak taşı, kemik, ahşap buluntular ve mezarlar ortaya çıkartıldı. Mezarlarda görülen üç farklı ölü gömme âdeti 8 bin yıl öncesinde bile farklı kültürlerden insanların bir arada yaşadığını ortaya koydu.

Milattan önce 7'nci yüzyılda kurulan Byzantion kenti bugün Ayasofya ve Topkapı Sarayı'nın kapladığı alanda yer alıyordu, Yenikapı ise kentin dışında doğal bir koydu. Bu dönemde Karadeniz'de yeni kurulan Yunan kolonileri ana kara Yunanistan'dan ve İyon kolonilerinden zeytin, şarap gibi bölgede üretimi olmayan birçok mal ithal ediyorlardı. Rodos, Khios (Sakız), Thasos, Lesbos (Midilli), Kıbrıs ve Karadeniz kökenli amforalardan bu ticaretin ne kadar geniş bir alana yayıldığı anlaşılıyor. Kazılarda elde edilen eserler, ya kötü hava koşullarından dolayı, ya da dinlenmek için bu koya yanaşan, ya da batan gemilerden düşen parçalardan oluşuyor.

"Yeni Roma" olarak tekrar kurulan kentin nüfusu hızla artmaktaydı. Bu, hem temel gıda maddelerine olan ihtiyacı arttırdı, hem de nüfus çeşitlendikçe ve kent büyüdükçe talep edilen ticari malları çeşitlendirdi. Mısır'dan tahıl, baharatlar, porfir taşı; Karadeniz'den şarap, balık, bal; Kuzey Afrika'dan meyveler, hipodromdaki gösterilerde kullanılmak üzere egzotik hayvanlar hep bu limandan kente giriyordu. Kazılarda en çok buluntu da yüzlerce yıl imparatorluğun tüm bu ihtiyaçlarını karşılayan Theodosius Limanı'ndan çıktı.

1000 YIL ÖNCESİNİN İSTANBULLULARI

Bizanslılara ait iskeletler üzerinde yapılan araştırmalar bu dönemdeki insanların sağlığına, beslenme âdetlerine ve tıbbi becerilerine dair ipuçları sunuyor. Çıkarılan 177 iskelet üzerinde yapılan incelemelerden ortalama yaşam süresinin 35-40 yıl olduğu ve bu dönemde İstanbulluların çoğunlukla meyve ve deniz ürünleri tükettiği anlaşılıyor. Kemiklerde görülen kireçlenmelerden çalışma şartlarının ağır olduğunu söylemek de mümkün. Çocuk ölümleri de oldukça fazla; beş yaş altı çocukların ancak yüzde ellisi yaşamına devam edebilmiş. Kemik kırığı tedavisi ve hatta beyin ameliyatı yapıldığına dair izler de tıp alanında oldukça ilerleme kaydedilmiş olduğunu gösteriyor.

Kazılarda birçok bitki kalıntısına rastlandı. Yüzyıllar boyu deniz altında kalan bu tohumlar çoğunlukla alana dağılmış biçimde, yer yer de amforaların içlerinde bulundu. Buluntuların çoğu meyve bitkilerine ait. Alanda en çok rastlanılan meyveler incir, üzüm, vişne, kiraz ve kavun tohumlarıdır. Çeşitli baharatlar, zeytin çekirdekleri, fındık, çam fıstığı gibi buluntular hem gemilerin rotaları, hem de Bizans devri ticareti hakkında bilgiler sunuyor.

Yenikapı kazı alanı adeta birçok türün bir arada bulunduğu bir hayvanat bahçesi görünümünde. Bu çeşitlilik hem dönemin ticaretine, hem insanların beslenme alışkanlıklarına, hem de hayvanların nasıl kullanıldığına dair birçok ipucu veriyor. Büyük bir kentin tüm ticari mallarını gemilerden indirmek ve kente dağıtmak için ciddi bir nakliye organizasyonu gerekiyordu. Bu yüzden en çok bulunan türler ağır yük işlerinde kullanılan atlardır. Bunun dışında köpekler, kasaplık büyükbaş ve küçükbaş

Yenikapı hem metro, hem de Marmaray ulaşımları için istasyon konumunda. Burada gerçekleştirilen ve zamanla yarışan arkeolojik kazılarda, kentin tarihini yeniden düşündürecek pek çok bulgu çıktı.

Yenikapı arkeolojik kazıları aynı zamanda neolitik zamanların beslenme alışkanlıklarını da anlamanın anahtarlarını verdi. İncir, zeytin gibi meyvelerin yanında bulunan buğday başağı, İstanbul ve tahılın tarihinde yeni yorumlara açtı.

hayvanlar, ithal edilmiş devekuşu butları, büyük ihtimalle hipodromdaki gösteriler için getirilmiş fillerin iskeletlerine ve yunus, kılıç balığı iskeletlerine de rastlanmıştır.

DENİZİN DİPLERİNDE

Kazılarda toplam 37 batık gün ışığına çıkarılmıştır. 2004 yılında başlayan kazılarda bu alanın içinde onlarca batığın saklı olacağı, farklı boyutlarda ticari gemilerin, ufak balıkçı teknelerinin veya uzun kürekli Bizans kalyonlarının bulunacağı tahmin edilmiyordu. Teknelerin bugüne kadar korunarak gelmesini Lykos Deresi'nin taşıyıp getirdiği ve limana yığdığı millere borçluyuz. Bulunan teknelerden 22 tanesi 10'uncu yüzyıl sonunda, "Kaçak" adı verilen genellikle yaz ayları çıkan bir fırtınada battığı düşünülmektedir. Diğerleri ise farklı dönemlerde yine fırtına, ya da tsunami gibi felaketlerle batan, veya eskidiği için özellikle batırılan teknelerden oluşmaktadır. Çıkarılan batıklar bizlere 5'inci yüzyıldan 11'inci yüzyıla kadar uzanan bir zaman diliminde denizcilik, ticaret, gemi inşaat teknolojisi ve kent yaşamına dair bilgiler sunmaktadır.

AVRASYA TÜNELİ

"İstanbul Boğazı Karayolu Tüp Geçiş Projesi" olarak da adlandırılan Avrasya Tüneli, kentin Asya ile Avrupa yakalarını deniz altından birbirine bağlamıştır. Avrupa yakasında, Çatladıkapı ile Yenikapı arasında uzanan yol hattında ve Yenikapı zemin altı yol inşa alanında, arkeolojik kazı ve araştırmalar yürütüldü.

Çatladıkapı kazı alanında çalışılan tüm bölgelerde denizel dolguyla karşılaşıldı. Bu dolgu içerisinde Osmanlı devrine ait bir gemi batığına ait parçalar, taş çapalar, Bizans'ın ilk dönemlerine ait farklı tiplerde çok sayıda amphora, ungantarium, kandiller, tabaklar, maşrapalar olarak sıralanabilir. Bunlar dışında dolguyu net olarak tarihleyen beş adet altın sikke de buluntular arasındadır

Kazı yürütülen alanlardan bir diğeri yine Yenikapı'dadır. Yaklaşık 3 bin metrekarelik bölgede, iki aşamalı kazı çalışmaları gerçekleştirildi.

İlk aşamada, üst kotlarda bulunan ve günümüzde halen varlığını sürdüren Osmanlı devrine ait Yalı Mahallesi'nde yer aldığı anlaşılan konut kalıntılarının bulunduğu bölüm açığa çıkarıldı. İkinci aşamada ise Yalı Mahallesi'nin imarı için, 1760'lı yıllarda inşa edilen deniz kıyısı set duvarına ait çok iyi korunmuş ahşap kasalı duvarlar saptandı.

Kazı alanının tümüne yayılan, 19'uncu yüzyıla ait evlerin yaklaşık giriş kat üst seviyesine kadar korunmuş duvarları açığa çıkarılmıştır. Yalı Mahallesi'nin doğu sınırında yer alan on ev bu çalışmalar sonucu ortaya çıktı. Bu evlerden dördü mahalleye adını veren yalılardan olup deniz kıyısında yer almaktadır. Diğerleri ise deniz hattından, mahallenin iç kesimlerine uzanan Sandık Sokağı üzerindeki konutlardır. Ayrıca Sandık Sokağı ile Kâtip Çeşmesi Sokağı'nın kesiştiği köşede yer alan bir çeşme yapısı da gün yüzüne çıkarılmıştır.

Kazı çalışmalarının ikinci aşamasında, İstanbul'un tarihi ve arkeolojisi açısından çok önemli bir mimari bulguyla karşılaşıldı. Bu, denizi doldurmak amacıyla yapılmış bir set duvarıdır ve on farklı ahşap sandık içerisinde inşa edilmiş parçalardan oluşmaktadır. Sandıklar deniz tabanına yerleştirildikten sonra, sabitlenmeleri için, dış yüzlerine gelişigüzel yığılmış moloz taşlarla desteklenmiş; hidrolik etkisi yüksek Horasan harç kullanılmıştır. Ahşapların birbirine tutturulmasında, uygulama alanına göre değişen ölçülerde metal dövme çiviler kullanılmış.

TARİHİN NESNELERİ

Yenikapı'da yapılan kazılarda, Anastasius (491-518) sikkesi, altın yüzük, neolitik devir çanak çömleği, amforalar gibi değişik çağlara ait nesneler çıktı.

ORMANDAKİ KALE

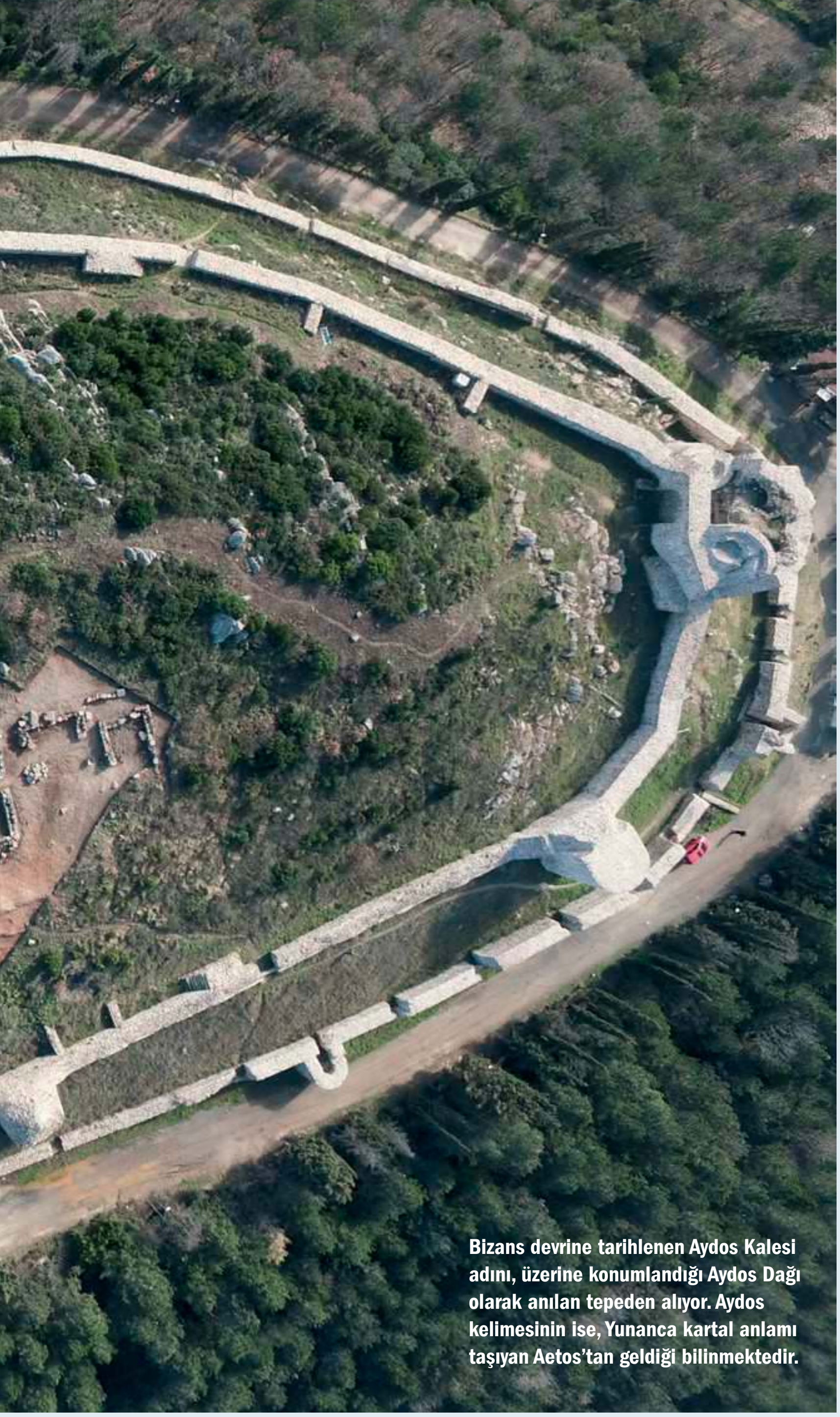
İstanbul Sultanbeyli'deki Aydos Kalesi adını, üzerine konumlandığı Aydos Dağı olarak anılan ve kentin en yüksek noktalarından biri olan tepeden almaktadır. Aydos kelimesinin ise, Yunanca kartal anlamı taşıyan Aetos'tan geldiği bilinmektedir.

11'inci yüzyılda askeri ve siyasi açıdan zayıflayan Bizans Devleti, 1071'deki Malazgirt yenilgisinin ardından, Anadolu'daki topraklarını kaybetmeye başlar. Bu nedenle Türklere karşı bir savunma ağı oluşturmak amacıyla imar faaliyetlerinin büyük bir bölümünü kale yapımı oluşturur. Aydos savunmayı daha güçlü kılmak amacıyla kademeli bir biçimde yerleştirilmiş iç ve ön sur olmak üzere iki sura, iç ve dış savunma duvarına bağlı altı burca ve üç kapıya sahiptir. Burçlardan en görkemlisi ve günümüze en çok korunarak gelmiş ve güneybatıda yer alan iç burçtur.

Osmanlı-Bizans sınırında yer alan, Aydos Kalesi, Orhan Gazi'nin komutanlarından, Konuralp ve Abdurrahman Gazi tarafından 1328 yılında ele geçirildi. Ardından Bizans'a karşı yapılan akınlar, İstanbul'un alınmasını sağlayan Pelekanon Savaşı'nın yaşanmasına yol açtı. Savaşı Osmanlılar kazandı, böylece Kocaeli, Gebze, Pendik'ten Üsküdar'a kadar bütün sahil boyu Osmanlıların eline geçmiştir.

2009 yılında İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü tarafından kazı ve temizlik çalışmalarına başlandı. Kalenin mevcut kalıntılarının açığa çıkartılarak belgelenmesi ve plana geçirilmesi amacıyla başlatılan çalışmalar bu yıl da sürdürülüyor.

Orman arazisi içinde bulunan kalede gerçekleştirilen temizlik ve kazı çalışmalarında kaleyi tamamen kaplayan bitki örtüsü ve toprak dolgu

Bizans devrine tarihlenen Aydos Kalesi adını, üzerine konumlandığı Aydos Dağı olarak anılan tepeden alıyor. Aydos kelimesinin ise, Yunanca kartal anlamı taşıyan Aetos'tan geldiği bilinmektedir.

alınarak kalenin burçları, beden duvarları ve kapıları ortaya çıkarılmıştır. Çalışmalar sonucunda ortaya çıkartılan tüm yapıların ana kaya üzerine yerel taşlarla yapıldığı ve bağlayıcı olarak Horasan harç kullanıldığı görülmüştür. Kale içinde gerçekleştirilen çalışmalarda taş ve tuğla örgülü içi Horasan harç sıvalı iki sarnıç ve pişmiş toprak künklerden oluşan su sistemine ait kalıntılar, kalenin güneyindeki iç surun önünden başlayıp dış sura kadar devam eden farklı boyut ve biçimlerde künklerden oluşmuş su sistemleri belgelenmiştir.

Kale içinde sürdürülen kazı çalışmalarında kalenin merkezinde en yüksek kotta, yaklaşık 19x14 m boyutlarında bazilika planlı üç nefli bir kilise yapısı ve bu kilisenin kuzey batısında, 10 x 5 m boyutlarında bir şapel açığa çıkartıldı.

Kazı çalışmaları sırasında çok sayıda küçük buluntu da elde edildi. Her ne kadar kalenin yapım ve kullanım dönemi 11 ila 14'üncü yüzyıl olarak karşımıza çıksa da, alanda Bizans'ın ilk dönemine ait mermer mimari parçalar ile damgalı tuğla parçaları da bulundu. Ele geçen bu buluntular kalenin inşa edildiği alanda 5 - 6'ncı yüzyılda da bazı dini yapıların olduğu görüşünü güçlendirmektedir.

Dendrokronoloji çalışmaları bunları yaklaşık 1700-1750 yıllarına tarihliyor.

BEŞİKTAŞ KAZILARI

Bizans devrinde tanınan, ama aslında Osmanlı İmparatorluğu'nda bir yerleşim kimliği kazanan Beşiktaş, 1453'te İstanbul alındığında küçük bir köydü. Kanuni Sultan Süleyman döneminde, Şeyh Yahya Efendi'nin Çırağan Sarayı karşısında bir tekke yaptırarak buraya yerleşmesi, arkasından Kaptan-ı Derya Barbaros Hayrettin Paşa'nın günümüzdeki Deniz Müzesi'nin bahçesine yaptırdığı yalıda oturması, semtin büyüyüp gelişmesine neden olur.

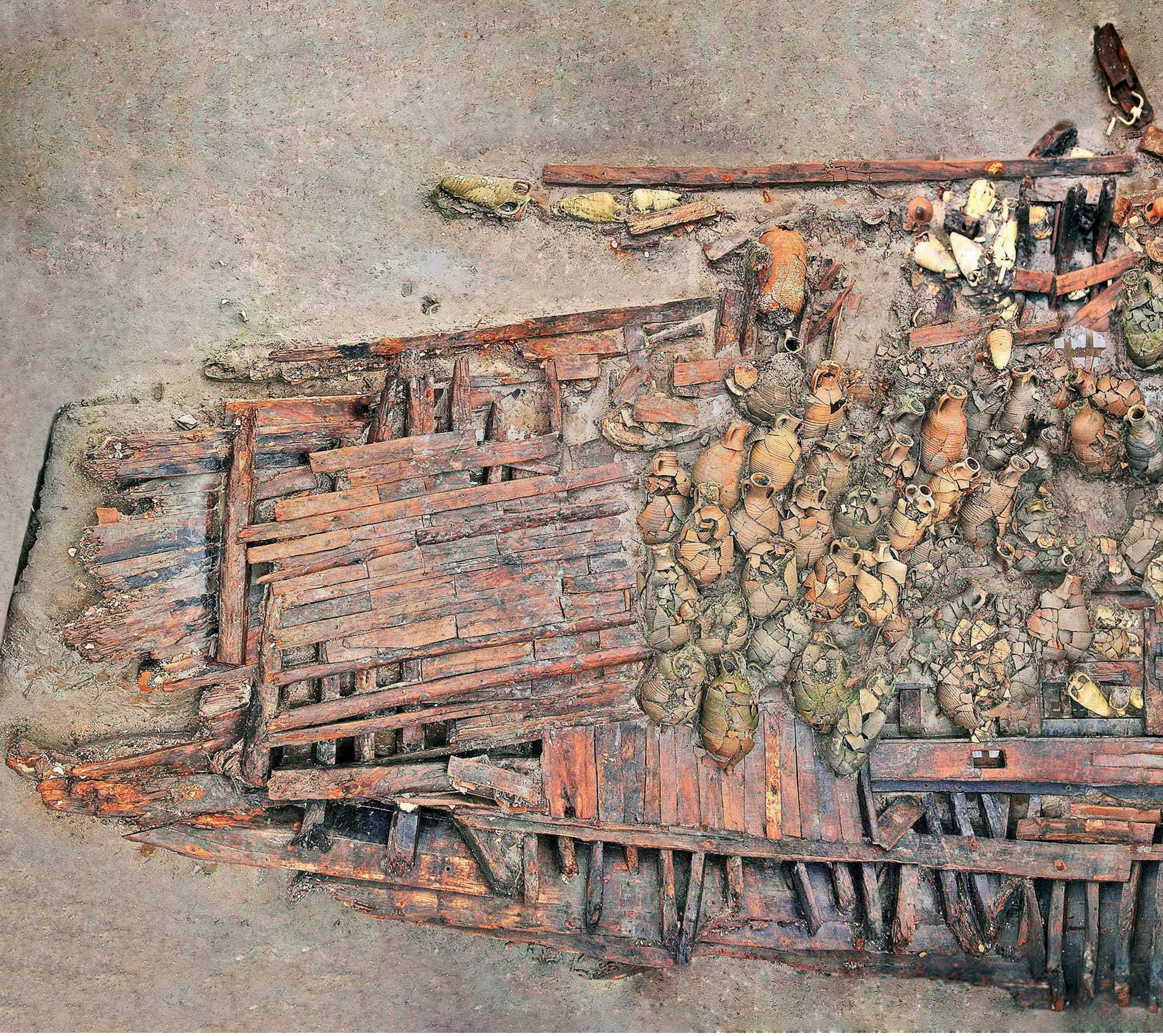
İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından projelendirilen Kabataş – Mecidiyeköy – Mahmutbey Metro hattındaki, Kabataş ve Beşiktaş arkeolojik kazıları 2016 yılı Ocak ayında başladı.

6 bin 50 metrekare, istasyon alanı içinde, günümüz deniz düzleminin 9.2 metre üstünde 20 metre çapındaki şaft alanında sürdürülen kazılar sırasında, toprağın derinliklerine yapılan zaman yolculuğunda, gün ışığıyla buluşmak isteyen başka neler vardı bilmiyorduk. Gelişen teknolojiye yenik düşmüş telefon hatları ve demir su boruları gibi kalıntıların yanı sıra bazı plan karelerde tam plan vermeyen kuru duvar tekniği ile örülmüş çeşitli boyutlarda mimari kalıntılar da saptandı.

Şaft alanında sürdürülen kazılarda doğu – batı ve kuzey – güney akslarında, yaklaşık 70 ve 50 cm genişliklerde, taş örgü tekniğinde yapılmış duvar kalıntıları da saptandı. Bu duvarlar 19 ve 20'nci yüzyılda bölgede mevcut konut ve dükkân olarak kullanılan mekânlara aitti. Bu temel kalıntıları ile birlikte sırlı ve sırsız 18, 19 ve 20'nci yüzyıla ait günlük kullanım kaplarına ait parçalar yoğun olarak ele geçti. Ancak tüm buluntular dışında, kesit önünde, kuzey – güney aksı boyunca uzanan 85 cm genişlikte tuğla ve taş örgülü duvar kalıntısı görüldüğü andan itibaren heyecan yarattı. Üst kotlarda belgelenen mimariden ve dönemlerinden farklılık gösteren duvar çevresinde toplanan malzeme 9 ila 12'nci yüzyılları işaret ediyordu. Bu nedenle, kısmen tahrip olmuş duvarın da bu dönemlerde inşa edildiği düşünüldü.

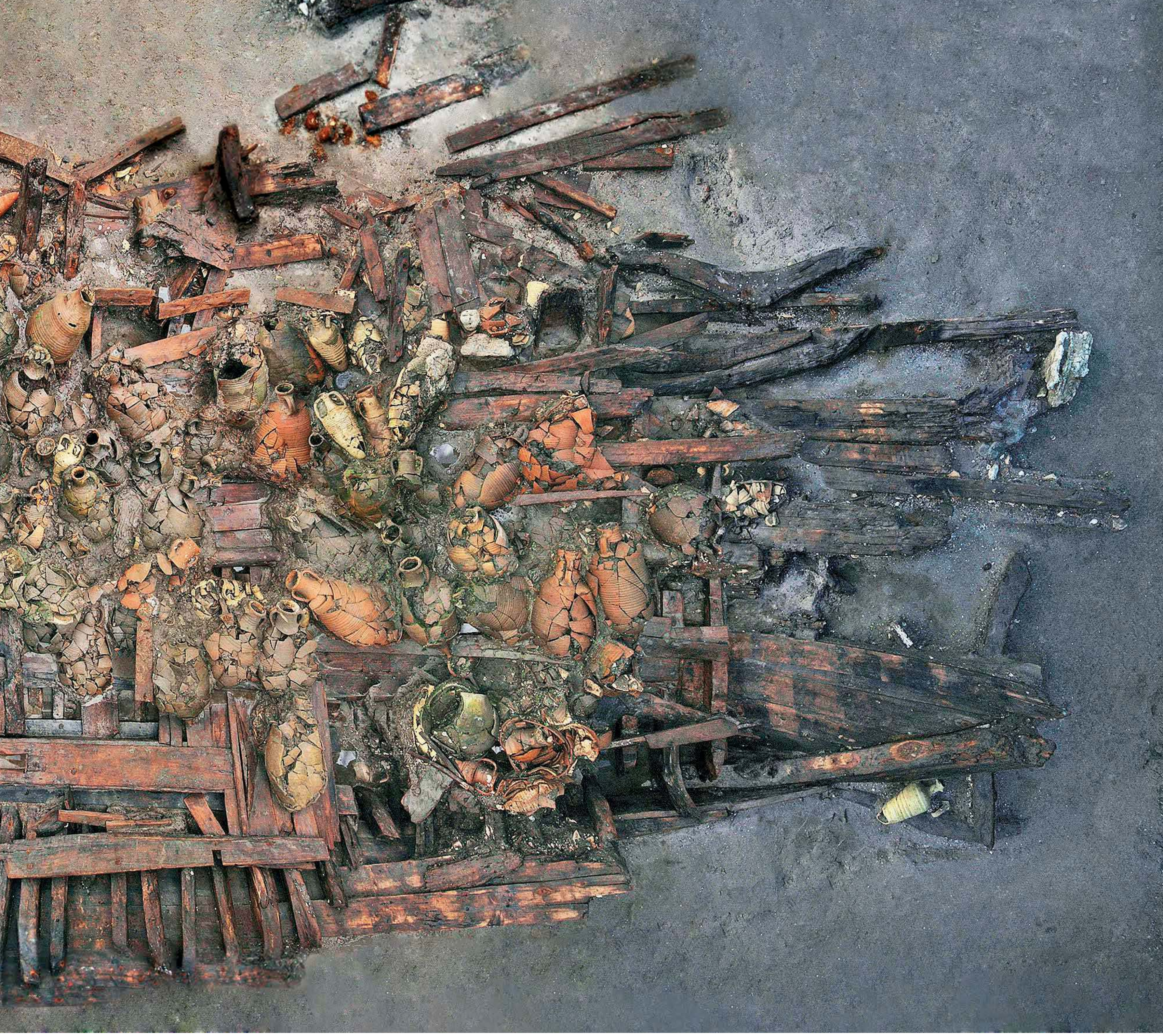
O ESKİ TRAMVAYLA YOLCULUK

Günümüz deniz düzleminin 7 metre üstünde yer alan istasyon alanı kazılarında, yakın geçmişe ait beş mimarı yapı evresi saptandı. Üçüncü evrede, beton ve demir kullanılarak inşa edilen dört sıra ray ve aralarında beton ve parke taşlardan yapılmış yürüme yolları açığa çıkartıldı. Ray sistemi, kuzey-güney doğrulu ve uzunluğu 34 m ile 11 m arasında değişmekte. Raylar arasında birbirine geçişleri sağlayan

üç tünel, tünellere inen yedi basamaklı merdivenler ve içinde de tramvayların temizliğinde kullanılan, musluklar mevcuttur. Açığa çıkan raylarla ilgili yazılı kaynaklar ve Pervititch haritalarında yapılan araştırmalarda, demir rayların, Beşiktaş tramvay deposuna ait olduğu, sefer sonrası tramvayların bu depoda bekletildiği bakım ve temizliklerinin yapıldığı anlaşılıyor. Burada Roma ve Bizans devirlerine ait bir miktar kap parçası bulundu. Ele geçen malzeme bu dönemle ilgili beklentileri arttırdı.

Ancak kazı, Beşiktaş'ın bilinen tarihini birkaç bin yıl daha geriye götüren, çok daha farklı bir yönde gelişti. Kazılan alanın doğusunda, kuzeyden güneybatı yönüne doğru eğimli alanda, yan yana ve iç içe yerleştirilmiş dairesel planlı taş sıraları açığa çıktı. Aynı özelliklere sahip orta ve küçük boy taşlardan yapılmış bu dairelerin ne olduğunu, ne amaçla yapıldığını anlamaya çalışırken, aynı kotta, üç bireyin gömüldüğü toplu mezar ve içindeki ölü hediyeleri, yarattığı heyecanla birlikte, mezar sahiplerinin ait olabilecekleri dönem hakkında da bilgiler verdi. Antropologlarca belgelenerek kaldırılan bu mezarla ilgili verilen bilgilerde; mezarın ilk açıldığında, karışık durumda yanmamış kemikleri içeren yaklaşık 2 x 2 metre boyutlarında, çukur izlenimi veren bir alan olduğu, bu alan temizlendikten sonra en üst seviyede iyi durumda korunmuş üç adet yanmamış tüm kafatası ve anatomik pozisyonu

bozulmuş izlenimi veren insan iskelet sistemine ait kemiklerin saptandığı, üç kafatasının varlığı, bu alanda en azından üç farklı bireyin olduğunu göstermiştir. İlk aşamada bu karışık durumdaki kemiklerin niteliğinin saptanması, alanın ölü gömme uygulamalarının anahtarı olması nedeniyle titiz bir kazı ve belgeleme süreci yürütüldü.

Bu mezarda iskeletlerden birinin başının altında iki parça halinde taş bir balta, diğerinin göğüs kısmında iki taş ağırşak, başının yanında bronz bir ok ucu, karın bölgesinde ise bronz bir alet ve bazı seramik parçaları ele geçti.

Kazı alanında bir ila üç metre çapındaki bu taş sıraları üzerinde sürdürülen çalışmalarda, belirginleşen halka şeklindeki taş sıralarının içlerinde ve çevresinde daha küçük taş öbekleri örüldü, yapılan çalışmalarda bunların kremasyon mezarlar olduğu, yanmış kemiklerin bazen bir çömlek içinde, bazen de açılan çukura konularak gömüldüğü saptandı.

Çalışmalar esnasında bir bileği taşı, sap delikli bir taş balta, dağılmış vaziyette el yapımı pişmiş toprak kap ve çok sayıdaki çeşitli form ve bezemeli çanak çömlek parçası üzerinde yapılan ilk araştırmalar alanda açığa çıkan mezarlığın dönemi hakkındaki fikrimizi güçlendirdi. Kazıların devam etmesi, malzeme üzerinde şimdilik detaylı çalışma yapılamaması ve analizlerin sonuçlanmamış olması

Yenikapı, İstanbul kentinin kuruluş yıllarından başlayarak doğal bir liman oldu. Değişik nedenlerle burada batan ve batırılan gemiler yüzlerce yıl sonra bulundu. Arkeologların "35 numaralı tekne" diye adlandırdıkları batık, amfora yüklü olarak bulundu.

Pendik Höyük'te açığa çıkarılan kerpiç gözlü yapı neolitik çağa tarihleniyor.

nedenleriyle kesin olmamakla birlikte, Beşiktaş'ta, Asya steplerinde görülen kurgan tipi bir mezarlığın varlığından söz edebiliriz.

Beşiktaş'ta istasyon alanında sürdürülen kazılarda, açığa çıkan kurgan tipi mezarlar, ilk araştırmalarda demir çağının ilk evresi sakinlerine ait olabilir mi sorusunu akla getirmekle birlikte, kazının ilerleyen aşamalarında kremasyon mezarların ve mezar hediyesi kapların sayı ve tipolojik olarak artarak farklılık göstermesi, bu mezarlığın uzun bir kullanım gördüğünü, demir çağı ile ilk tunç çağında kullanıldığını da düşündürüyor.

ANADOLU YAKASI KAZILARI

Marmaray Projesi'nin bir diğer önemli istasyonu, tüp geçidin Asya yakasındaki ayağı olan Üsküdar'dadır. Bugün İstanbul'un Asya yakasında en işlek kıyı semtlerinden biri olan Üsküdar'da proje kapsamındaki arkeolojik kazılar 2004 yılının Ekim ayında başladı ve 2008 yılının sonbaharında tamamlandı.

İlkçağlardaki adı "altın" anlamına gelen Khrysopolis, Roma döneminde Scutari olan Üsküdar, antik yazar Strabon'un (İÖ 64 - İS 24) *Geographika*'sında bir köy olarak geçmekte, Ksenephon da İÖ 5'inci yüzyıl sonlarında yazdığı *Anabasis* (Onbinlerin Dönüşü) adlı kitabında, memleketlerine dönmeye çalışan Helenlerin Byzans'a ulaşmak için "Kalkhedonia'da Khrysopolis'e vararak" ganimetlerini sattıkları ve burada yedi gün kaldıklarından bahsetmektedir. Bizans döneminde ise İmparator Mavrikios'un (582-602), kız kardeşi Gordia'nın kocası Philippicos tarafından 595'te Meryem adına yaptırılmış olan büyük bir manastır ile bir saray veya villanın varlığından bahsetmektedir. Bütün bu veriler Üsküdar'ın, çağlar boyu Avrupa ile Asya arasında bir geçiş yeri olarak önemini korumuş olduğunu kanıtlar. Üsküdar'da Osmanlı devrinde çok sayıda çarşı, 11 kervansaray, 2 bin 600 dükkân bulunmaktadır.

Denizin doldurulmasıyla ilgili en temel yazılı kaynak, 19'uncu yüzyıl sonunda bilgi aktaran Charles Texier'nin "*Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi*" adlı kitabıdır. Bu kitap şu bilgiler aktarmaktadır: "Kadıköy'den Karadeniz'in ağzına kadar İstanbul Boğazı'nın sularıyla yıkanan Asya kıyısı, hiçbir derin körfez oluşturmaksızın kuzeyden güneye doğru uzanır. Gemiler daha önce derin olan ve daha sonra iskânlar dolayısıyla doldurulan Üsküdar koyuna yanaşabilmektedir." Ayrıca "Pierre Gilles, Sultan Süleyman'ın kızının Asya kıyısına yaptırmış olduğu caminin geriye kalan harabelerini bu koya yıkarken görmüştür." Bu cami, bugün halen ayakta olan Mihrimah Sultan Camisi'dir.

Üsküdar Meydanı'nda yapılan kazılarda elde edilen veriler antik kaynaklarda sözü edilen bilgileri doğrular niteliktedir. Kazılarda, arkaik dönemden başlayarak klasik, Helenistik ve Roma dönemlerine ait buluntular, Bizans ve Osmanlı devrine ait mimari kalıntılar açığa çıkartıldı.

Üsküdar kazıları sırasında ortaya çıkartılan Osmanlı dönemi yapılarına ait temel kalıntıların bir kısmı, Pervititch'nin 1933 yılında yapmış olduğu sigorta haritalarında da görülmüştür. Ancak bu paftalarda yer almayan ve Osmanlı'nın son dönemine ait bazı yapı temelleri de saptandı. Genel hatlarıyla büyük bir cadde ve buna açılan dükkânlar ortaya çıkartıldı. Temel kalıntıları ortaya çıkartılan arastanın, Rum Mehmet Paşa Vakfiyesi olduğu yazılı kaynaklardan izlenebiliyor. Üsküdar kazılarında İS 12'nci yüzyıla tarihlendirilen apsisli bir yapı kalıntısı ve mezarlar da açığa çıkartıldı. Eksi 7 metrede, kültür toprağı içinde Üsküdar tarihine ışık tutan çok sayıda arkeolojik malzemeye ulaşıldı.

Osmanlı ve Bizans'ın son dönemine ait taşınmaz kültür varlıkları genellikle güncel yapılar tarafından tahrip edilmişti. Kazılarda proje sınırları içinde çalışılması, deniz kıyısına yakın açmalarda zeminin sıvılaşması, çökme riskleri, saptanan mimarinin takibini güçleştirmiştir●

Pendik Höyük, 1900'lü yılların başında bir demiryolu çalışanı tarafından saptmıştı. Pendik Höyük'te son dönemlerde yapılan kazılarda Bizans yapı temelleri ve kanalları ortaya çıkarıldı.

PENDİK HÖYÜK: FİKİRTEPE'NİN AKRABASI

Pendik Höyük kazıları; kapatılan Pendik - Gebze tren hattı üzerinde 26+400, 26+600 kilometreleri arasında kalan 200 metrelik kesimde, İstanbul Arkeoloji Müzeleri müdürlüğü başkanlığında 3 Ekim 2012 tarihinde başladı.

Pendik Höyük, İstanbul'un Pendik İlçe merkezinin 1,5 kilometre doğusunda, Kaynarca tren istasyonunun 500-600 metre batısında, denizden 50 metre uzaklıkta yer alan küçük bir koyun kuzeybatısında, Temenye mevkiindedir.

Günümüzde İstanbul'un iskân alanı içerisinde kalarak tahrip olan Pendik yerleşmesi daha önce de İstanbul-Bağdat Demiryolu inşası sırasında, üzerinden geçen demiryolu hattı nedeniyle doğu-batı yönünde yarılmıştı. 1908 yılındaki bu çalışmalar sırasında, Miliopulos isimli bir demiryolu çalışanı tarafından Fikirtepe yerleşmesi ile birlikte bulunmuştur. Bu buluntu yerleri İstanbul bölgesinin tarihöncesi dönemine ait ilk yerleşme yerleridir. Buralarda Kurt Bittel ve Halet Çambel'in 1952-1954 yılları arasında Türk Tarih Kurumu adına yaptıkları kazıların ardından, 1961 yılında Şevket Aziz Kansu Fikirtepe, Pendik ve Tuzla'da sondaj kazıları yaptı.

1981 yılında höyük üzerinde yapılaşma nedeniyle yoğun bir tahribatın olduğu görülünce İstanbul Üniversitesi ile İstanbul Arkeoloji Müzeleri işbirliğinde kısa süreli bir kurtarma kazısı yapıldı. Bu kazıdan yaklaşık on yıl sonra, yerleşim alanında yeniden inşaatların başlaması nedeniyle, 1992 yılında dördüncü kez kısa süreli bir kazı daha yapıldı. 2012'de ise höyüğün sit alanı içinde kalan 200 metrelik kesiminde kazılara başlandı.

Kazılarda yaklaşık üç metre kalınlığında kültür dolgusu kazıldı. Kazılar sırasında, neolitik kültür dolgusu saptandı. Bu dolgu içinde, Bizans dönemine ait pişmiş toprak künk dizileri, sıkıştırılmış toprak tabanlar ile neolitik ve Bizans dönemlerine ait mezarlar açığa çıkarıldı.

Pendik Höyük'te 15.00 kotunda başlayan kazı çalışmalar da 10.00 metre kotunda ana toprağa ulaşılmıştır. Kazılar sırasında günümüz kültür dolgusunun altında yer yer 50-80 cm kalınlığında neolitik döneme ait kültür katı saptandı. Neolitik yerleşme içine Bizans döneminde su yapıları, su kanalları inşa edilmiş ve mezarlık alanı olarak kullanılmıştır. Konik ve dar alanlarda sürdürülen kazılarda; neolitik yerleşim alanı içerisine dağınık olarak yapılmış dal örgü yuvarlak ve oval yapıların tabanları ile bazı dikme izleri saptandı. Bu tabakaya ait mimari kalıntılar, kırmızı renkli ve çok killi bir yapısı bulunan ana toprak içine açılmış, çukur tabanlı yapılardan oluşmaktadır. Bunlar çeşitli boyutlarda 50 cm derinliğinde yuvarlak ya da oval çukurlar içine oturtulmuş, duvarları dal örgü üstü sıvalı, barınaklar biçimindedir. Kazı alanında, üzerinde çanak çömlek, kemik ve taş aletleri ile birlikte bulunan tabanların, yoğun miktarda midye kabuğu, hayvan kemikleri ve benzeri atık dolgusu ile çöp çukurları ve çevresinde veya yanında taşlar olan bol küllü ateş yerleri saptandı.

Pendik yerleşmesinde bugüne kadar toplam 64 adet mezar saptandı. Bunlardan 11'i Bizans dönemine ait. Ancak gömülen birey sayısı kesin olarak belirlenememiştir. Çünkü neolitik ve Bizans dönemlerinde, tekli ve çoklu gömütler mevcuttur. Antropolojik çalışmaların sonucu sayıyı belirleyecektir. Her iki döneme ait mezarların bir kısmında ölü hediyesine rastlanmıştır. Neolitik iskeletler yarı ve tam büzülmüş pozisyondadır.

Pendik yerleşmesindeki neolitik buluntular Fikirtepe kültürünün evrelerini tanımlayacak niteliktedir. Yerleşmede saptanan çanak çömlek Fikirtepe ile benzer özellikler gösteriyor. El yapımı olan çanak çömlek genellikle siyah, koyu kahve ve kırmızının çeşitli tonlarında nadir olarak da daha açık renklidir. Yüzeyleri düzenli ve iyi açkılıdır. Çanak çömlek biçimleri düz ya da dış bükey kenarlı kâse ve çömlekler, dar ağızlı, hafif "S" kıvrımlıdır. Üçgen veya yuvarlak ve az sayıda da tüp biçimli tutamaklar mevcuttur. Kil buluntular arasında bir adet kadın heykelciği dikkat çekicidir. Küçük buluntular arasında en büyük grubu oluşturan yontma taş aletlerin çoğunluğu obsidyenden yapılmıştır. Yerleşmede bulunan kemik aletler çeşitlilik göstermektedir. Kemik aletler içinde en önemli yeri, kaşıklar almaktadır.

SERKAN YALNIZ

FAROE ADALARI

Okyanusun anıtları

Atlas Okyanusu'nun kuzeyinde uzak ve ıssız bir adalar topluluğu. Kıyılarına yüzyıllar önce Kelt keşişleri ve Vikingler ulaşmış, muhteşem doğa anıtlarıyla bezeli yalnız bir diyarla karşılaşmışlardı. Günümüzde Danimarka'ya bağlı özerk bir ülke olan Faroe Adaları el değmemiş doğası ve kültür dokusuyla dünyanın geri kalanını büyülüyor.

YAZI: SERKAN YALNIZ

Drangarnir adı verilen dev kayalıklar, Vagar ve zirvesindeki sivri çıkıntılarla kendini belli eden Tindhólmur adaları arasında uzanıyor. Dalgalar ve rüzgârın şekillendirdiği bu başyapıtlar, okyanusa uzanan devasa basamaklar gibi.

AFRA AKGÜNEŞ

ISSIZLIĞIN ORTASI

Yaklaşık 50 bin kişinin yaşadığı Faroe Adaları'nda nüfus yoğunluğu oldukça düşük. Streymoy Adası'nın kuzeybatısında yer alan, bir müze ve kiliseye sahip, şelalelerle çevrili Saksun köyü de doğayla baş başa bir yaşam sürüyor.

AFRA AKGÜNEŞ

Danimarka'ya bağlı Faroe Adaları, birbirinden fiyort ve boğazlarla ayrılan, adeta yapbozu andıran 18 küçük adadan oluşuyor. Benzersiz coğrafi şekillerini buzul çağındaki volkanik faaliyetlere borçlu ve üzerinde neredeyse hiç ağaç barındırmıyor. Bu uzak ve ıssız adalar, doğayla uyum içindeki mimarisi ve düşük nüfus yoğunluğuyla da çarpıcı manzaralar sergiliyor.

Yaklaşık 50 bin kişinin yaşadığı Faroe Adaları'nın dünyanın geri kalanı ile en önemli bağlantısı olan Vagar Havaalanı, ziyaretin de başlangıç noktası. Gökyüzünden adayı görebilme heyecanı ile uçuşunuzu sürdürseniz de, açık bir hava yakalamanız çok olası değil. Biz de sisli bir manzara eşliğinde adaya giriş yaptık. Küçük havaalanında eşyalarımızı aldıktan sonra ilk iş olarak araç kiralama ofislerinin yolunu tuttuk. Ulaşım seçeneklerinin biraz kısıtlı olduğu ülkede, özgürce seyahat etmek için en iyi seçenek bir araç kiralamak. Biz de aracımızı teslim alarak ilk durağımız Tórshavn'a doğru yola çıktık.

Sis perdesinin ardından çıkınca gerçekten de çok farklı bir coğrafyada olduğunuzu hissediyorsunuz. Yol boyunca Faroe'nin karakteristik coğrafi şekilleri karşınızda belirirken, bu dokuyla bütünleşmiş koyunlar da sizi selamlıyor. Bu hayvanların uçsuz bucaksız yeşillikler içinde serbestçe dolaştığını görmek sizin içinizin de özgürlük hissiyle dolmasını sağlıyor.

OKYANUSTA BİR DAMLA

Sørvágsvatn, Faroe Adaları'nın en çarpıcı köşelerinden. Kıyının yanı başında bulunan gölün suları yaklaşık 30 metrelik bir şelale yaparak Atlas Okyanusu'nun sonsuzluğuna karışıyor. Ancak bölgeye ulaşmak için iki saatlik bir yürüyüşü göze almak gerek.

Huzur dolu mavi gökyüzü ve yemyeşil tepeleri seyrederken sadece dakikalar içinde kendinizi yağmur, rüzgâr ve sis içinde bulabilirsiniz.

SERKAN YALNIZ

AFRA AKGÜNEŞ

Hayvancılık, Faroe Adaları'nda önemli bir geçim kaynağı. Koyunlar, adaların diğer köşeleri gibi Sandavágur köyünde de manzaranın ayrılmaz parçası.

Çok keyifli bir rotanın sonunda ulaştığınız Tórshavn, 20 bine yaklaşan nüfusuyla ülkenin en kalabalık yerleşimi ve aynı zamanda dünyanın en küçük başkentlerinden biri. Ülkenin en büyük adası Streymoy üzerinde yer alıyor. İsmi "Thor'un limanı" anlamına gelen şehir, tipik bir İskandinav yerleşimi, huzurlu atmosferi ve sakinliğiyle sizi cezbediyor. Özellikle günbatımına yakın saatlerde yapacağınız gezintilerde bu sakin şehir sanki size aitmiş gibi hissedebilirsiniz. Akşam yemeğinde Faroe Adaları'na özgü lezzetleri denemek biraz cesaret istese de, kendi damak zevkinize göre bir şeyler bulabiliyorsunuz. Eğer daha cesursanız bölgeye özgü keçi kafası, kurutulmuş balık ve fermante koyun eti gibi yemekleri deneyebilirsiniz.

Tórshavn'da geçirdiğimiz gecenin ardından güne erken başlayarak adada en çok ziyaret etmek istediğimiz noktaya doğru hareket ettik. Muhteşem doğa oluşumları Tindhólmur ve Drangarnir'i görmek için Sørvágur köyünde aracımızı park ettik ve ihtiyacımız olan yiyecek ve içeceği hazırlayarak yola çıktık. Zira uzun bir yolculuk bizi bekliyordu. Her ne kadar harita üzerinde yürüyüş rotamızı yaklaşık olarak belirlediysek de bölgede yaşayanların

fikrini almaktan çekinmedik. Ziyaretçilerle iletişim kurmaya alışık ada sakinleri sorularımıza gülümseyerek yanıt verdi ve dilediğimiz şekilde bölgeye giriş yapabileceğimizi, sadece doğaya saygılı olmamız gerektiğini belirtti. Unutmadan da eklediler: “Yolunuza çıkacak tel örgüler insanları engellemek için değil, sadece koyunları bir arada tutmak için. Zarar vermediğiniz sürece bu telleri geçerek yolunuza istediğiniz gibi devam edebilirsiniz”.

Bu bilgilerin eşliğinde yaklaşık dört saat sürecek doğa yürüyüşümüze başladık. Her ne kadar yolculuk zorlayıcı olsa da, adanın en uç kısmına gelince karşılaştığınız manzara nefes kesiciydi. Karadan kopup sizden uzaklaşmış gibi duran kaya parçaları, Atlas Okyanusu’na uzanan dev basamaklar gibiydi. Şiddetli rüzgârların etkili olduğu bölge, aynı zamanda kuş gözlemi için de çok uygun. Farklı türlerde birçok kuş türüne ev sahipliği yapan ada, en çok bölgeye özgü puffin kuşlarıyla ilgi çekiyor.

Sürekli değişen hava koşulları, size aynı gün içinde dört mevsimi yaşatmaktan geri kalmıyor. Huzur dolu mavi bir gökyüzü ve yemyeşil tepeleri seyrederken, sadece dakikalar içinde kendinizi yağmur, rüzgar ve kalın bir sis perdesi içinde

Eysturoy Adası’nda yer alan ve nüfusu 50’yi bile bulmayan Gjogv köyü, ülkenin en kuzeydeki yerleşimlerinden. Köye, hemen açıktaki Kalsoy Adası’nın heybetli görüntüsü eşlik ediyor.

Danimarka'ya bağlı Faroe Adaları, birbirinden fiyort ve boğazlarla ayrılan, adeta yapbozu andıran 18 küçük adadan oluşuyor.

AFRA AKGÜNEŞ

SERKAN YALNIZ

SUDA YÜRÜMEK

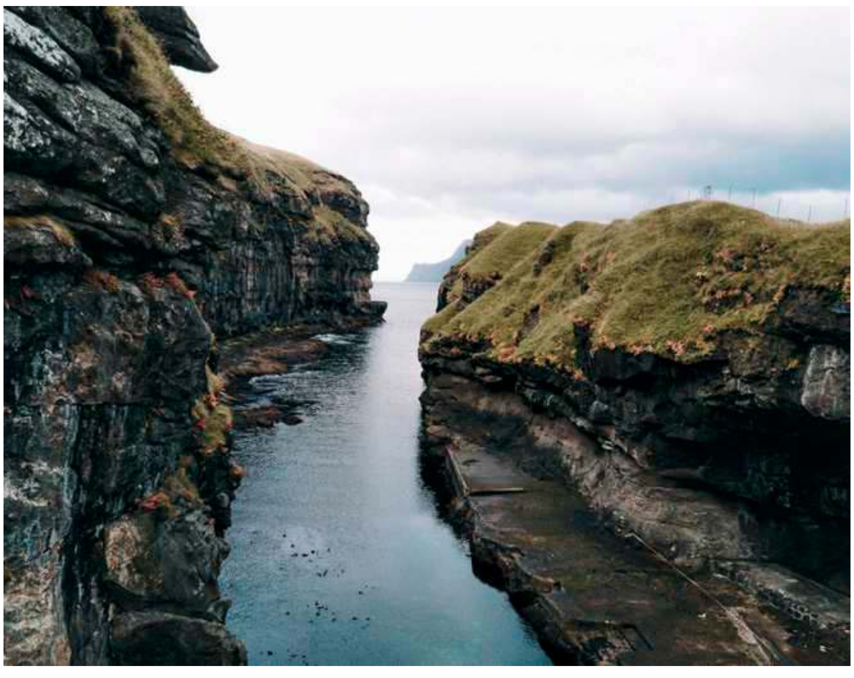
Başkent Tórshavn'dan sadece yarım saatlik mesafedeki Kirkjubøur, adanın en tarihi yapılarını da barındıran küçük bir şehir (üstte). Streymoy Adası'ndaki Tjørnuvík, eşsiz bir sahile sahip. Suların çekildiği saatlerde okyanusa doğru yürüyebilir ve mitolojik hikâyeleriyle ünlü Risin ve Kellingin kayalarını görebilirsiniz (sağda).

AFRA AKGÜNEŞ

İnsana hem huzur, hem de yalnızlık duygusu veren Sørvágsvatn, 3 buçuk kilometrekareye yaklaşan alanıyla Faroe Adaları'nın en büyük gölü (üstte). Faroe'nin diğer köyleri gibi Saksun'da da evler çimenle kaplanmış çatılarıyla dikkat çekiyor. Adaların maruz kaldığı yağmur ve rüzgâra karşı koyabilen geleneksel mimari örnekleri, doğa manzarasına karışmakta ise hiç zorlanmıyor (karşı sayfada).

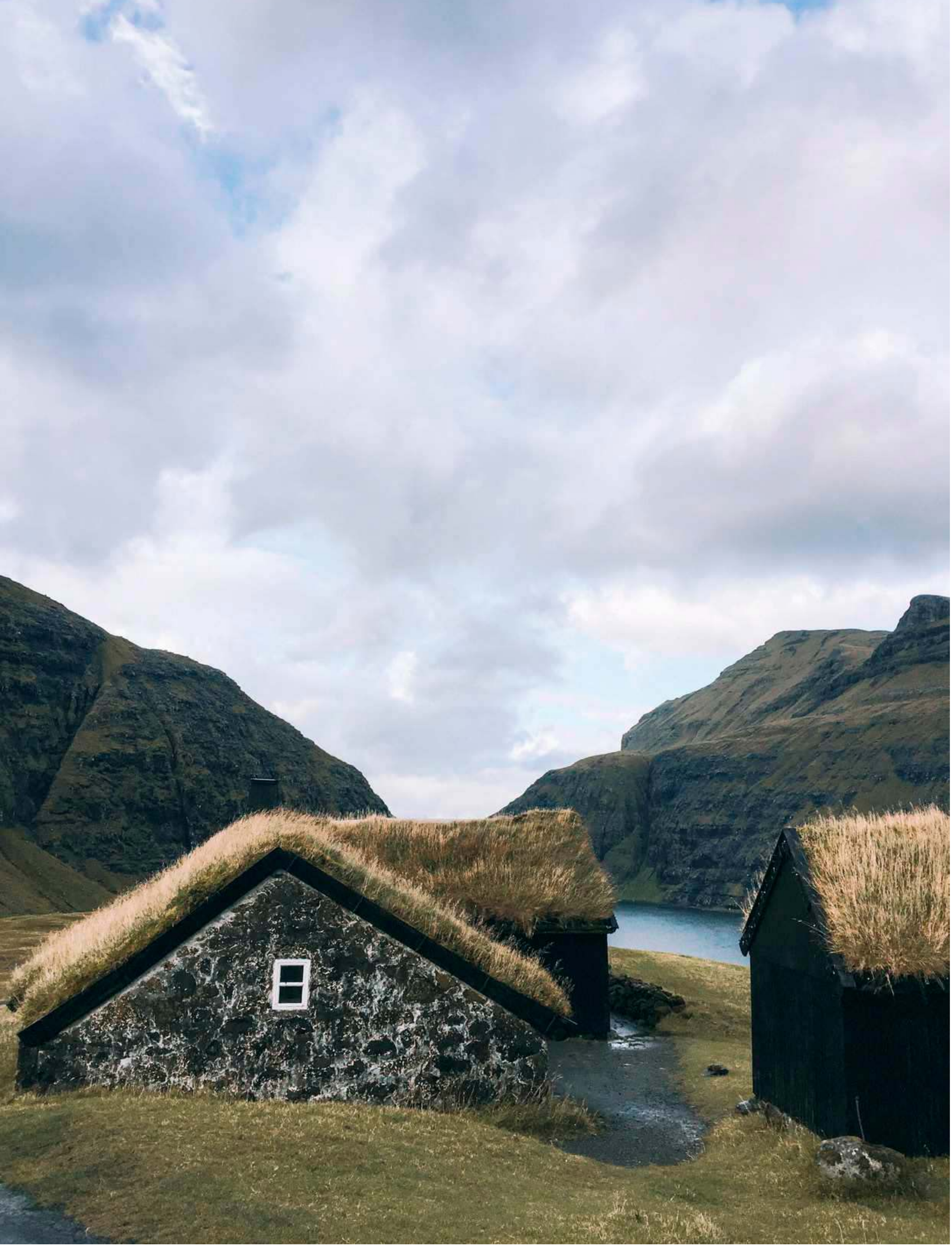
SERKAN YALNIZ

Gjogv köyünün en dikkat çekici yanı okyanustan uzanan 200 metrelik ihtişamlı dağ geçidi ve geçidin ulaştığı noktadaki tarihi küçük kayık limanı. Yöre, okyanus manzarası ve yürüyüş rotalarıyla da ünlü.

bulabilirsiniz. Ancak endişelenmeye gerek yok, bu kaotik atmosferin ardından gökkuşağı sizi karşılayacak.

Faroe Adaları'ndaki bir diğer uğrak nokta da Streymoy Adası'nın kuzeybatısında yer alan Saksun köyü. Bir müze ve kiliseye sahip, yeşilin en güzel tonları ve pek çok şelaleyle çevrili Saksun'un odak noktası ise adeta nefes alıp veren Pollurin Koyu. Kısa bir ziyarette bile koyu dolduran okyanus sularının yükselişini ve geri çekilişini gözlemleyebilirsiniz.

İnsan nüfusundan çok daha fazla küçükbaş hayvanın yaşadığı Faroe Adaları'nda hayvancılık ve balıkçılık önemli iki gelir kaynağı. Kuzey kültürünün muhteşem bir doğayla bütünleştiği ülke, artık turistlerin de uğrak noktası. Deniz ulaşımının yaygın olarak kullanıldığı ülkenin adaları köprüler ve denizin altından geçen tünellerle de birbirine bağlanıyor. Ancak Faroe Adaları'nın gerçek güzelliklerini tecrübe etmenin en iyi yolu doğa içinde yapacağınız yürüyüş etkinlikleri ●

SERKAN YALNIZ

SS NANTAISE ŞİLEBİ

Bozcaada'nın sır batığı

Her şey geçen yaz Bozcaada açıklarında gizemli bir batığın sualtı araştırmacısı Selçuk Kolay'ın sonarına takılmasıyla başladı. Bu, İkinci Dünya Savaşı sırasında bir İngiliz denizaltısının torpidosuyla batan SS Nantaise şilebinden başkası değildi. Çalışmalar, şimdi Ege'nin bir sırrını daha gün yüzüne çıkarıyor.

YAZI: SELÇUK KOLAY / FOTOĞRAFLAR: ALİ ETHEM KESKİN

SS Nantaise, 7 Ağustos 1943'te Alman bandırası altında Bulgaristan'ın Varna Limanı'ndan Yunanistan'ın Pire Limanı'na seyrederken Bozcaada'nın yaklaşık dokuz deniz mili batısında batırıldı. Selçuk Kolay, yıllardır Ege'nin derinliklerinde yatan geminin kıç güvertesi üzerinde makine dairesine doğru ilerliyor.

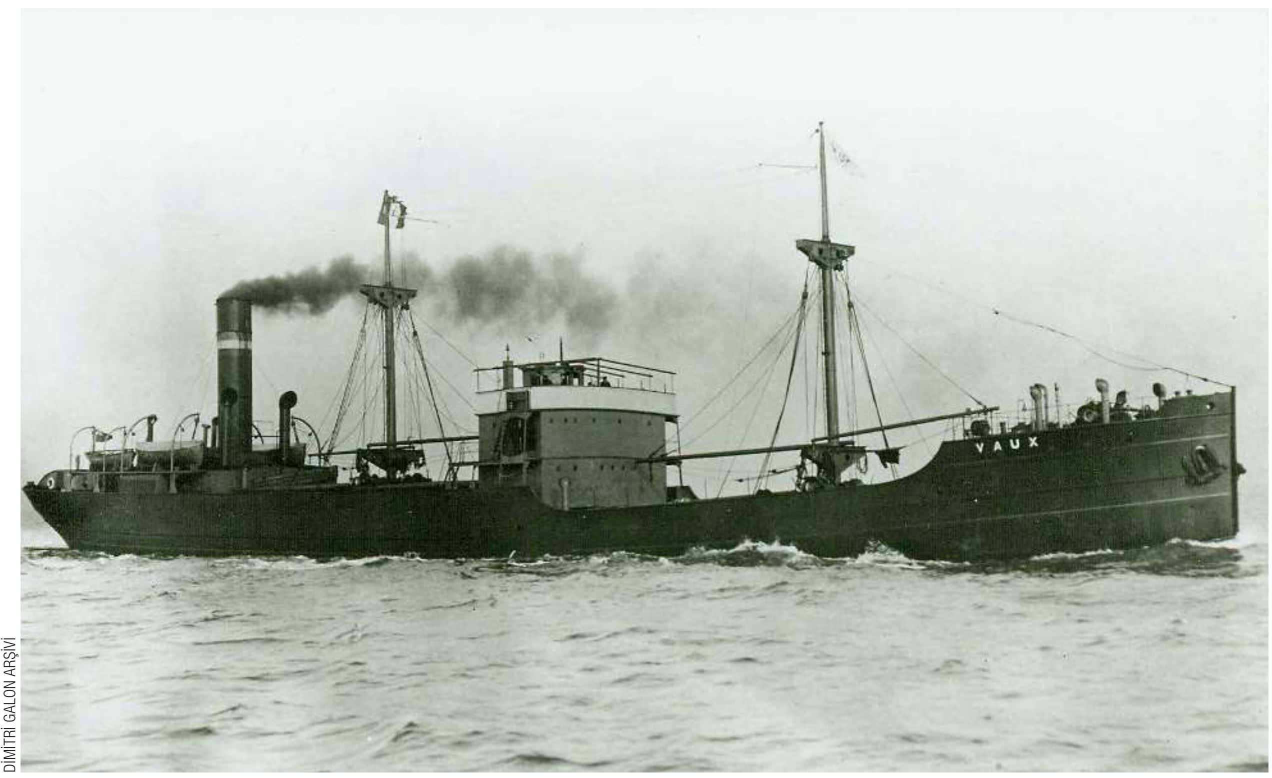
Her sene mayıs ayı sonu veya haziran ayı başında düzenli olarak Kuzey Ege boyunca teknemin geçtiği güzergâhın dip yapısını yan taramalı sonar ile tarıyorum. Amacım ilgi alanım olan buhar dönemine ait batıkları bulup incelemek. Geçen yıl Haziran ayı içinde bu çalışmam sırasında Bozcaada açıklarında sonarın ekranında yeni bir batık gördüm. Bu da batığın kimliğini ortaya çıkartabilmek için daha fazla arşiv çalışması ve dedektiflik faaliyeti demekti. Hamburg'da yaşayan batık araştırmacısı ve batık dalgıcı dostum Dimitri Galon ile irtibata geçtim. Onunla konuyu tartıştığımda "Nantaise" şilebinin aday olabileceğini belirtti.

Proje, aslen Bozcaadalı olan Dimitri'nin çok ilgisini çekmişti. Arkadaşları ile Bozcaada'ya gelerek bu batığa ve bulduğum diğer batıklara da dalmak istediğini belirtti. Tarih olarak Eylül sonunu belirledik. Bu projeyi gerçekleştirmek, aynı zamanda belgesel yapımcısı Savaş Karakaş ve ekibine İZ TV için yeni bir fırsat da sunacaktı.

Teknem Bozcaada'dayken bu batığa proje öncesi bir keşif dalışı gerçekleştirmeye karar verdim. Böylece batığın gerçekten SS Nantaise'in özelliklerine sahip olup olmadığını saptayabilecektim. Uzun yıllardır birlikte dalış yaptığım arkadaşım Kaya Yarar ile birlikte batığın tamamını kapsayan kısa bir dalış gerçekleştirdik. Dalış sırasında ortalama derinliğimiz 46 metreydi. Fikir vermesi açısından fotoğraf ve film çekerek batık hakkında ipuçları toplamaya çalıştık. Sualtında oldukça iyi bir görüş vardı, ayrıca akıntının olmaması bizim için büyük bir şanstı. Dalıştan sonra izlenimim bu batığın SS Nantaise olabileceği yönündeydi. Ancak tam olarak tanımlamak için daha fazla ayrıntılı ipucu gerekiyordu. Bunun için de Eylül sonunda tüm ekibin Bozcaada'da buluşmasını beklemem gerekiyordu.

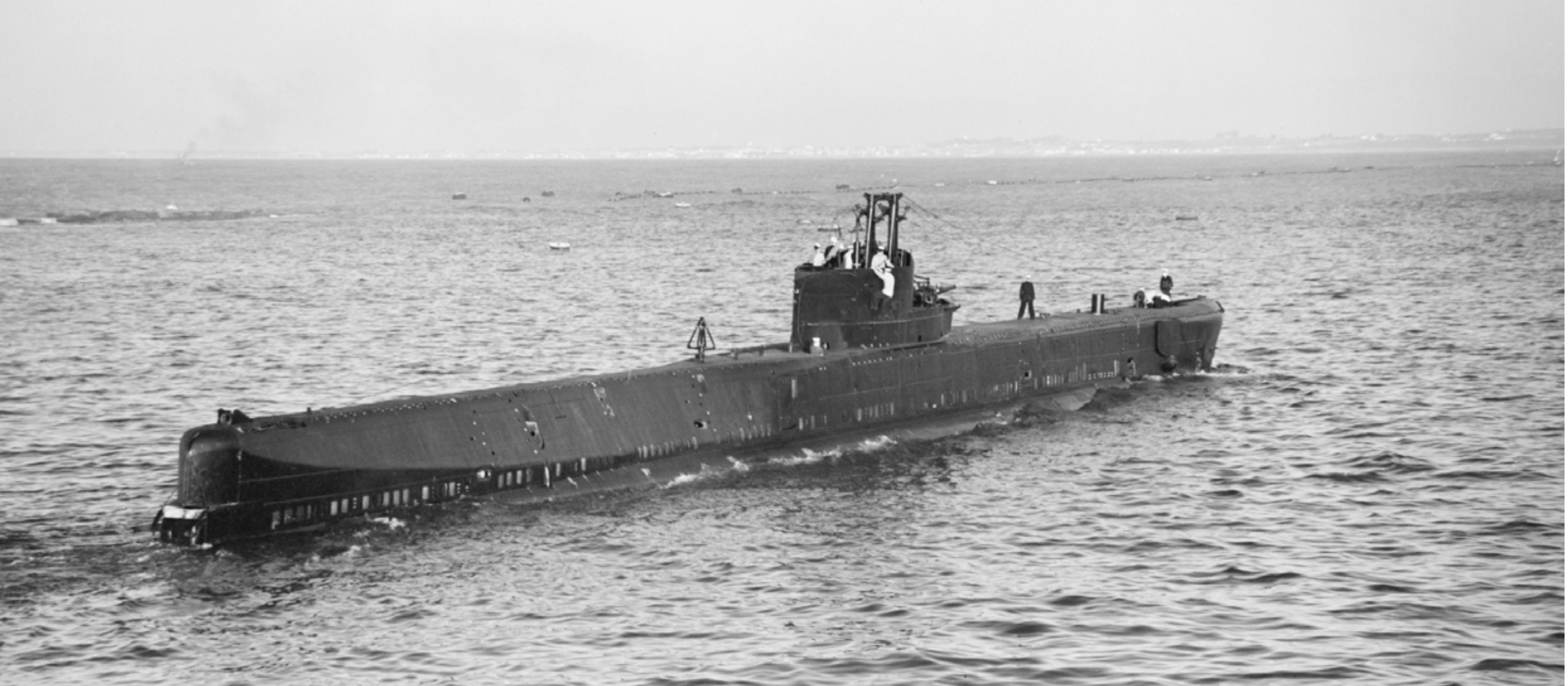
Geçen Eylül ayı sonunda Dimitri Galon'un ve ekibinin Bozcaada'ya ulaşması ile projemiz start aldı. Dimitri Galon'un ekibi Derk Remmers, Jarek Grueber ve Markus Kerwath'dan oluşuyordu. Projeyi özellikle derin dalışlarda bize birçok avantaj sağlayacak kapalı devre dalış sistemleri kullanarak gerçekleştirecektik. İlk iş olarak kapalı devre dalış sistemleri için yüzde 18 oksijen ve yüzde 45 helyum içeren gazları hazırladık. Yedek sistem olarak da dipte kullanmak üzere yüzde 18 oksijen ve yüzde 45 helyum içeren tüpler ile daha sığ derinlikler için yüzde 50 oksijen içeren diğer tüpler hazırlandı. Tüm hazırlıklar tamamlandıktan sonra iki ayrı tekne ile batığın yolunu tuttuk. Bu tekneler, kendi teknem Milonga ve Metin Eron'un dalış teknesi Yunus Emre 5 idi.

SS Nantaise, ilk ismi Vaux ile seyir halindeyken. Gemi 1919-1920'de bir İngiliz denizcilik şirketi için yapıldı, ardından bir Fransız şirketine satıldı. Savaş sırasında 1940'ta Almanların eline geçti (sağda). Geminin kıç tarafından köprüye doğru bakış, Ege'nin sularının yıllar içinde neden olduğu değişikliği gözler önüne seriyor (karşı sayfada, üstte). SS Nantaise'i batıran İngiliz denizaltısı HMS Rorqual (karşı sayfada, altta).

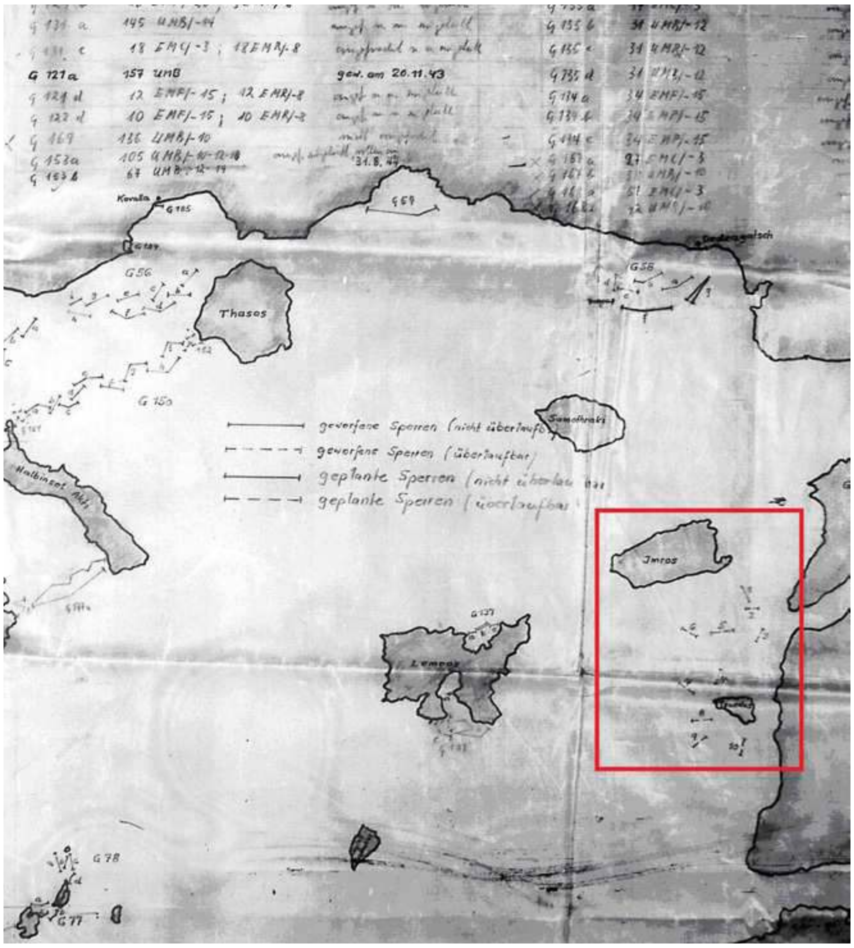

DİMİTRİ GALON ARŞİVİ

DİMİTRİ GALON ARŞİVİ

DİMİTRİ GALON ARŞİVİ

SS Nantaise hakkında

TAM BOY: 79.2 METRE. **GENİŞLİK:** 11.2 METRE. **SU KESİMİ:** 5.2 METRE.
MAKİNE: ÜÇ GENLEŞMELİ BUHAR MAKİNESİ, RICHARDSONS, WESTGARTH&CO. LTD, SUNDERLAND YAPIMI.

Gemi, ilk olarak SS Vaux adı altında 1919'da S. P. Austin & Son tarafından Wear Dock Sunderland'da İngiliz denizcilik şirketi "Normandy Shipping Company Ltd. London" için yapıldı. SS Vaux, 9 Aralık 1919'da denize indirildi ve yapımı Mart 1920'de tamamlandı. 1925'te Fernand Bouet'ye satıldı (Caen/Fransa) ve "SS Nantaise" olarak adlandırıldı.

1928'de Fransız denizcilik şirketi "Société Anonyme Armateurs Caennais" gemiyi satın aldı ve yine 1928'de "Société Navale Caennaise"e sattı.

12 Haziran 1940 tarihinde Almanya-Fransa Savaşı'nda SS Nantaise Fransız güçlerinin Le Havre'ı boşaltma operasyonunda görev aldı. 25 Haziran 1940'da Biscay Körfezi'nde bulunan Bayonne'da Alman güçlerinin eline geçti. 4 Şubat 1941'de Fas'ta Casablanca'ya vardı. Vichy Rejimi'nde Kuzey Afrika kolonileri ve Vichy Rejimi tarafından himaye edilen Fransız toprakları arasındaki deniz trafiğini desteklemek üzere görevlendirildi. 7 Ağustos 1943'te Alman bandırası altında Bulgaristan'ın Varna Limanı'ndan Yunanistan'ın Pire Limanı'na seyrederken Bozcaada'nın yaklaşık dokuz deniz mili batısında İngiliz denizaltısı HMS Rorqual (N74) tarafından torpido ile batırıldı. Batışı sırasında can kaybı olmadı.

SS Nantaise'in batığı, kumluk zemin üzerinde 52 metre derinlikte neredeyse tamamen düzgün bir biçimde dibe oturmuş durumda. Baş üstünde bir tane ve kıç kısmında yedek dümen yekesinin üzerinde olmak üzere iki adet topu bulunuyor. Torpido yarası bir numaralı ambarın sancak tarafında açıkça görülebiliyor. Baca yerinde değil. Pervanesi ve dümeni yerinde. Her ne kadar yerinden çıkmış olsalar da her iki direği hâlâ batığın üzerinde. Ambarlar boş, kıç ambarda bazı variller bulunuyor.

Kampımızı Hotel Akvaryum'da kurduk. Otel sahipleri Deniz ve Berna Pak da dalış konusuna hiç yabancı değillerdi; hazırlıklarda bize çok yardımcı oldular. Otelin arka bahçesine kompresör ve tüp dolum ve gaz karışım istasyonumuzu kurduk. İlk gün tüm ekip bir yandan tüpleri dolduruyor, bir yandan da malzemeleri hazırlıyor ve test ediyordu. Bunu fırsat bilerek denize açıldım. SS Nantaise olduğunu tahmin ettiğim batığı ve daha önceden bulmuş olduğum diğer batıkları markaladım. Artık sıra SS Nantaise olarak düşündüğümüz batığa dalmaya gelmişti. Ali Ethem Keskin ile birlikte kapalı devre dalış sistemlerimizi hazırladık. Hava çok güzeldi. Suda akıntı yoktu. Dipte

görüş uzaklığı 15 metre civarındaydı. Bu sefer ev ödevimi iyice yaparak dalıyordum. SS Nantaise'in özelliklerini iyice öğrenmiştim. Kesin kimlik saptayabilmek için gerekenleri biliyordum.

Batığı markalarken üzerine attığımız kılavuz ipi ön güvertenin sancak tarafına düşmüştü. Güverte üzerinde sancak kısmı boyunca yüzmeye başladık. Kıç tarafındaki topu ve baca boşluğunu inceledikten sonra kaptan köşkünün iskele tarafından geçtik. Ana direğin ve geminin küpeştelerinin tipik yapısını inceledik. Ambarlarda etrafa yayılmış birkaç varil vardı. SS Nantaise'in yükü keresteden oluştuğu için geminin batışından sonra kerestele yüzmüş ve ambarlar boş kalmıştı. Kargonun bir kısmı Almanlar tarafından alınarak Limni Adası'ndaki Mondros Limanı'na götürülmüştü. Geminin genişliğini ölçtüğümüzde de belgelerdeki kayıtlar ile örtüştüğünü gördük. Baş tarafta bulunan kılavuz ipine doğru iskele tarafından geri yüzerken geminin baş kısmına yakın sancak ambarındaki büyük torpido yarası kolaylıkla görülebiliyordu. Bu da gemiyi batıran HMS Rorqual denizaltısı komutanının raporunda belirttiği ayrıntılara tıpatıp uyuyordu.

Otele dönüp çektiğimiz fotoğraf ve filmi izlediğimizde elimizde kutlama yapmak için fazlasıyla sebep vardı. Diğer dalgıçlar ilerleyen günlerde SS Nantaise ve diğer batıklara dalış yaptılar. Ancak sert hava koşulları ve dipteki kısıtlı görüş, onların

Geminin batırıldığı İkinci Dünya Savaşı sırasında Alman mayın hatlarını gösteren harita (karşı sayfada). Selçuk Kolay, geminin kıç ambarı üzerinde yaklaşık 48 metre derinlikte incelemelerini sürdürürken (üstte).

Torpido saldırısı savaş günlüğünde

HMS Rorqual Komutanı Yüzbaşısı William Napier'in savaş günlüğünde İngiliz Kraliyet Donanması'nın SS Nantaise'e karşı torpido saldırısı hakkında şunlar yazıyor:

• 7 Ağustos 1943, saat 05.00'da (İngiliz operasyon saati), Limni ile Bozcaada arasında dalışa geçtik.
• Saat 18.15'te sis gözleniyor ve Çanakkale Boğazı'ndan gemiler yaklaşmakta.
• Saat 18.25'te yaklaşan konvoyun 2500'er tonluk iki ticari gemi (SS Nantaise ve SS Thisbe) ve üç adet mayın tarayıcı ve iki adet hücumbottan oluştuğu tanımlandı. İki adet uçak da tepede devriye geziyordu.
• Saat 18.52'de 4000 yarda uzaklıktan 39° 51' N / 25° 48' E koordinatında dört adet torpido ateşlendi. Hava sakin ve görüş uzaklığı açık. Düşman rotası 180° ve hızı 8 knot. Bir isabet kaydedildi. Karşılık verilmesine fırsat verilmedi.
• Saat 19.20'de hiçbir şekilde karşı müdahale gelmemesi üzerine periskop derinliğinde seyredildi. Hedef durmuştu; ben yarım daire biçiminde dizilmiş altı mayın tarayıcısının ortasında olduğum için bir torpido daha atıp geri çekilmeye karar verdim. Uzun bir süreye yayılarak altı adet sualtı bombası atıldı. Hiçbiri yakınımıza düşmedi.
• Saat 20.50, periskop derinliğindeyiz. Yara almış gemi gözden kayboldu.

Selçuk Kolay, SS Nantaise araştırmaları sırasında geminin kıç üstündeki topunu inceliyor (üstte). Selçuk Kolay, Bozcaada Limanı'nda Milonga teknesinin önünde sualtı araştırmacısı ve dalgıç Dimitri Galon ile birlikte (sağda).

işlerini oldukça zorlaştırdı. Bununla birlikte Alman misafirlerimiz ve yerli ekibimiz oldukça iyi kaynaşmıştı. Grup gelecek Eylül'de bir araya gelerek Midilli (Breslau) kurvazörüne dalmaya karar verdi. Midilli'yi 1993 yılında bulup kimliğini saptamıştım. 2018 yılı ise batışının yüzüncü yılına denk geliyordu. Heyecan verici yeni bir macera bizleri bekliyordu ●

Projenin dalış ekibi: Selçuk Kolay, Kaya Yarar, Ali Ethem Keskin, Savaş Karakas, Erol Öztunalı, Dimitri Galon, Derk Remmers, Markus Kerwath, Jarek Grueber, Rabia Türk, Odak Bingöl, Hasan Tan ve Pınar Seçil Sezer.
Belgesel film ekibi: Savaş Karakaş, Sibel Göloğlu ve Gökay Gökulu.
Tekne ekibi: Ahmet Taşçı, Güray Çalık ve Metin Eron.

İNCEĞİZ KANYONU

Tarihin koridoru

Adını Denizli'nin Kale ilçesine bağlı İnceğiz'den alan kanyonun derin zigzagları, akarsuyun yatağını aşındırırken kaya birimine bağlı olarak hareket zorunluluklarının da göstergeleri. Yani suyun, sert litolojiye sahip kısımları aşındıramadığı için yolunu değiştirmek zorunda oluşunun da tarihi.

Denizli, Aydın ve Muğla il sınırlarının kesiştiği noktada, Akçay üzerinde kimi zaman kıvrımlar yaparak, kimi zaman dar koridorlardan geçerek ilerliyor İnceğiz Kanyonu. Bereketiyle ün salmış, efsanelere ilham vermiş yörede Karya ve diğer uygarlıkların izleri, geçmiş sırların emanetçisi olarak sessiz bekleyişlerini sürdürüyor.

YAZI: TEVFİK TAŞ / FOTOĞRAFLAR: TURGUT TARHAN

Suyun rengi an be an değişiyor. Devasa bir vitray. Kimi zaman kızıl şahinlerin kanat gölgeleri, kimi zaman dağ keçisi sürülerinin oynaşan gölgeleri karışıyor suyun rengine. Burası, Denizli'nin Kale, Aydın'ın Bozdoğan ilçeleri, Muğla'nın merkez ilçesine bağlı Çamoluk yerleşiminin sınırlarında uzanan İnceğiz Kanyonu.

Bölge halkının adlandırmasıyla "Arapapıştı Kepezi" için adı geçen iller birbiriyle yarış içinde. Bu yarış kimi zaman öyle boyutlara erişiyor ki bölge halkının söylediklerine bakılırsa Denizlililerle Aydınlılar mahkemelik bile olmuşlar.

Coğrafyayı ve tarihini anlama çabası, modern sınırlarla ayrılmış kentlerin isteklerini anlama çabasının ta kendisi de olabiliyor. Bu mirası sahiplenme isteğinde bir il diğerinden daha haklı değil. Çünkü; burası Karya (Karia) bölgesidir. Dahası, Kale, Bozdoğan ve Çamoluk yerleşimlerinin tümü bu vadiyi yaratan Akçay (Harpasos) Çayı'yla bağıntılıdırlar. Akçay, buradaki en önemli iki nehrinden biri olan ve doğudan batıya doğru akan Büyük Menderes'e (Maiandros) can veren kaynakların en önemlilerinden.

Karya'nın sınırlarını çizen jeolojik alana baktığımızda, şimdi önü Kemer Barajı'yla kesilmiş Akçay'ın diğer su kardeşleriyle yarattığı dünyayı belki daha iyi görebiliriz: Karya Bölgesi, kuzeyde

KALEDEN VADİYE BAKIŞ

Kemer Barajı'nın sularının doldurduğu İnceğiz Kanyonu, hem 400 metreyi bulan kaya duvarlarında arkeolojik eserlerler barındırıyor, hem de yüksekteki Körteke Kalesi gibi eskiçağlara ait yapılarla bağlantılı jeolojik bir oluşum olarak dikkat çekiyor.

Kanyonun en çarpıcı kesimi yüzlerce metre yüksekliğindeki kaya duvarının devamındaki burun formasyonu ve etrafındaki kıvrımlar. Burada eski yapıların temelleri halen görülebiliyor.

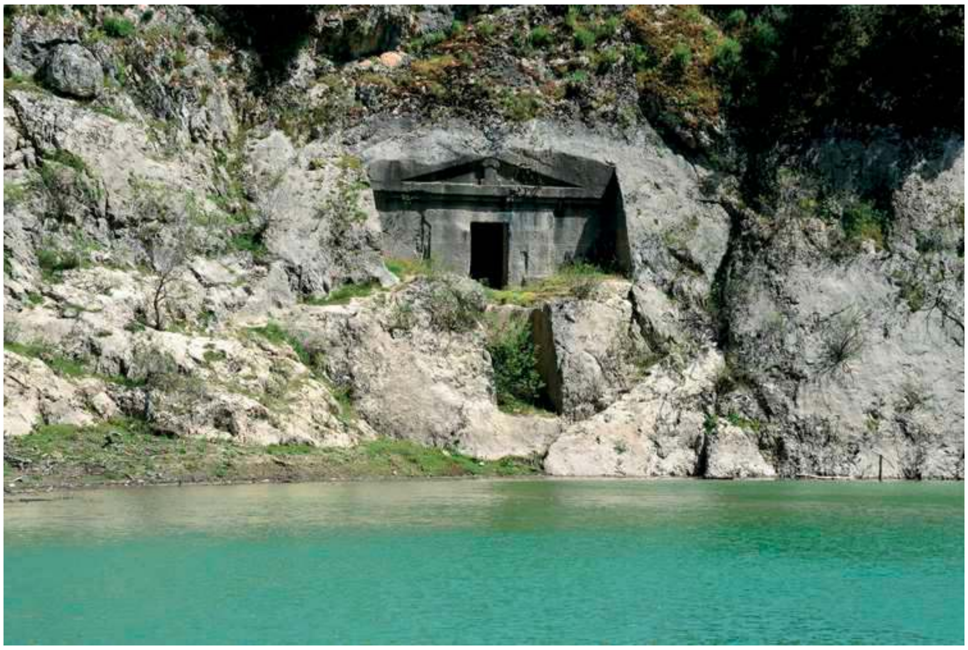
Büyük Menderes (Maiandros), kuzeydoğuda Babadağ (Salbakos), doğuda Kızılhisar-Acıpayam Ovası, güneydoğuda Dalaman (İndos) Çayı, batıda ve güneyde ise Ege Denizi ile çevrilidir.

Herodotos tarihinin sayfalarından nakledersek: Vandalas (Morsynos), Akçay (Harpasos) ve Çine (Marsyas) çayları dağlık bir bölge görünümündeki Karya'nın iç kesiminde düzlük alanlar ve verimli topraklar oluşturmuştur. Dahası coğrafya yazınının babalarından saylan Herodotos bize bir başka ülkeden de söz ediyor: "Marsyas Çayı'nın oluşturduğu düzlük 'İdrias Ülkesi' olarak adlandırılmıştır."

Adını, Denizli'nin Kale ilçesine bağlı İnceğiz yerleşiminden alan kanyonun şekillenmesi için, Akçay'ın, karstik kayaç tabakasını milyonlarca yıl oyması gerekmiştir. Şimdi, kaya duvarlarının yüksekliği yaklaşık 400 metre, altı kilometre gibi bir uzunluğa sahip, genişliği ise 12 metreye kadar daralıyor.

Jeologlar bu tür oluşumların, tektonik hareketlerle şekillendiğini ve özellikle karstik arazilerdeki çatlak sistemlerine sızan suların oluşturduğu karbonik asidin kireçtaşlarını çözerek, zamanla

böylesine görkemli kanyonlar yaratabildiğini söylüyor.

Şimdilerde "ömrü neredeyse bitti" yorumları yapılan Kemer Barajı, sadece kanyonun dip niteliklerin değiştirmedi, arkeolojik bakımdan yeterince araştırılmamış bu alanda kimi tarihi kesitleri de görünmez kıldı. Bir süre önce Aydın Büyükşehir Belediye Başkanı Özlem Çerçioğlu, basın mensuplarına Bozdoğan ilçesinde Kemer Barajı'nın sularının çekilmesiyle İÖ 5'inci yüzyıla ait olduğu tahmin edilen bir anıt mezar bulduğunu bildirdi:

"Kanyonu gezerken kayalıklarda ustalıkla şekillendirilmiş bir yapı fark ettim. Bu işin uzmanına danıştık. Çok değerli bilim insanları geldi. Onlar da çok şaşırdılar. Milattan önce 5'inci yüzyıla ait olduğu tahmin edilen bir kaya mezar. Bunu ben buldum. Çok şanslıydık. Baraj suları çekilmiş ve bu kaya mezar ortaya çıkmış. Tesadüf. Kaya mezarı için yetkili kurumların kaya mezarını koruma altına almaları gerekiyor. Tüm arkeologları buraya davet ediyoruz. Her türlü desteğe de hazırız."

Burada bir kaya mezarının olduğu doğru. Ancak, diğer bilgilerin bilimsel olduğunu söyleyemiyoruz.

İnceğiz (Arapapıştı olarak da adlandırılıyor) Kanyonu'ndaki kaya mezarı ancak gölün su seviyesi düştüğünde görülebiliyor. Bu arkeolojik eserin tarihine, kimlere ait olduğuna ilişkin ise bugün sadece tahminler yazılabiliyor (en üstte). Su seviyesi teknelerin yüzmesine olanak sağlayacak denli arttığı zamanlarda, İnceğiz Kanyonu'nda ücretli tekne turları düzenleniyor (üstte).

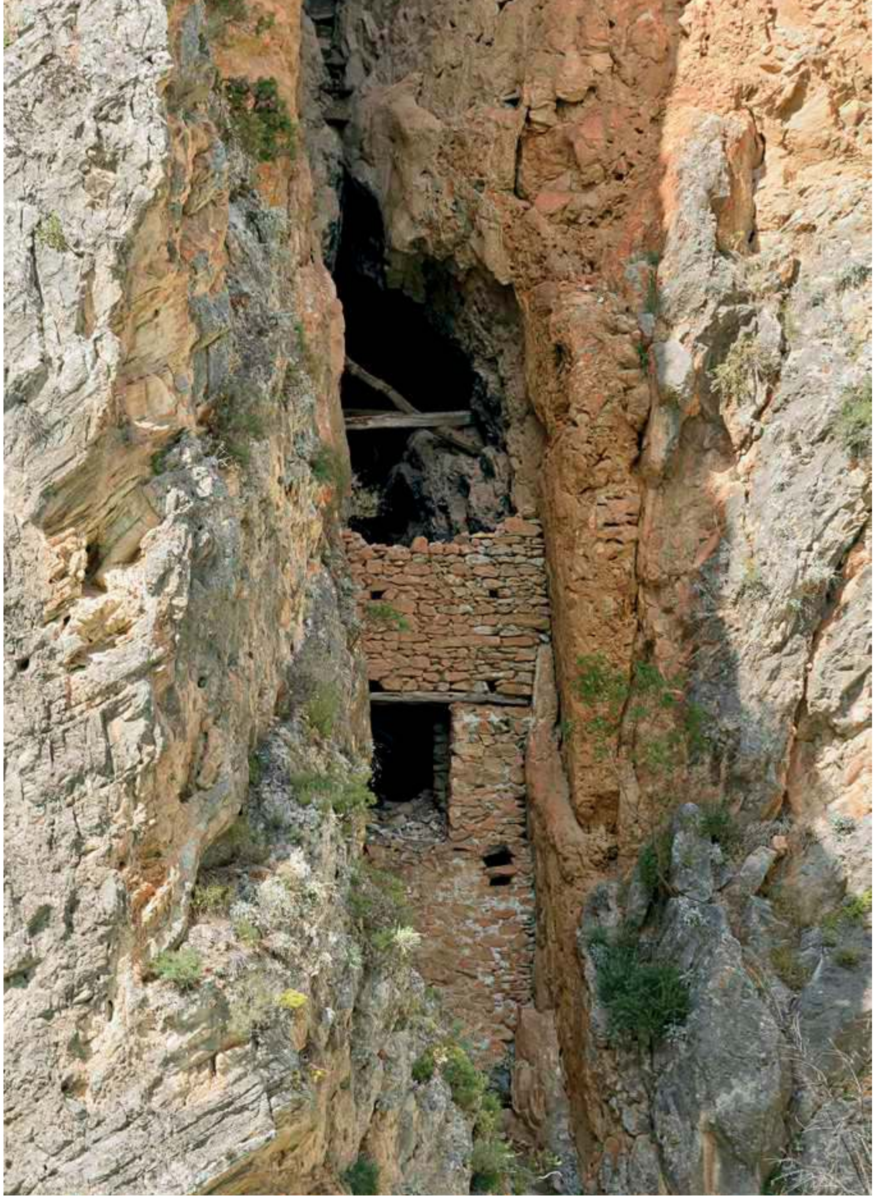
KAYA KORİDOR

İnceğiz Kanyonu'nun duvarları arasındaki genişlik kimi yerde 12 metreye kadar düşüyor. Bu bölgelerde bir koridor görünümü oluşuyor (altta). İnceğiz Kanyonu'nundaki doğal yarıklardan birindeki mağaradan yararlanılarak yapılmış ve manastır olduğu düşünülen kaya yapısı için kimi gözlemciler "Bizans devrinden kalma olabilir" diyor (sağda, üstte). Söylencesi kanyona ad olan "Arapapıştı Ereni'nin Türbesi" denen ziyaret yeri, aynı zamanda bir manzara terası (sağda, altta).

İnceğiz Kanyonu, etrafındaki olağanüstü arkeolojik

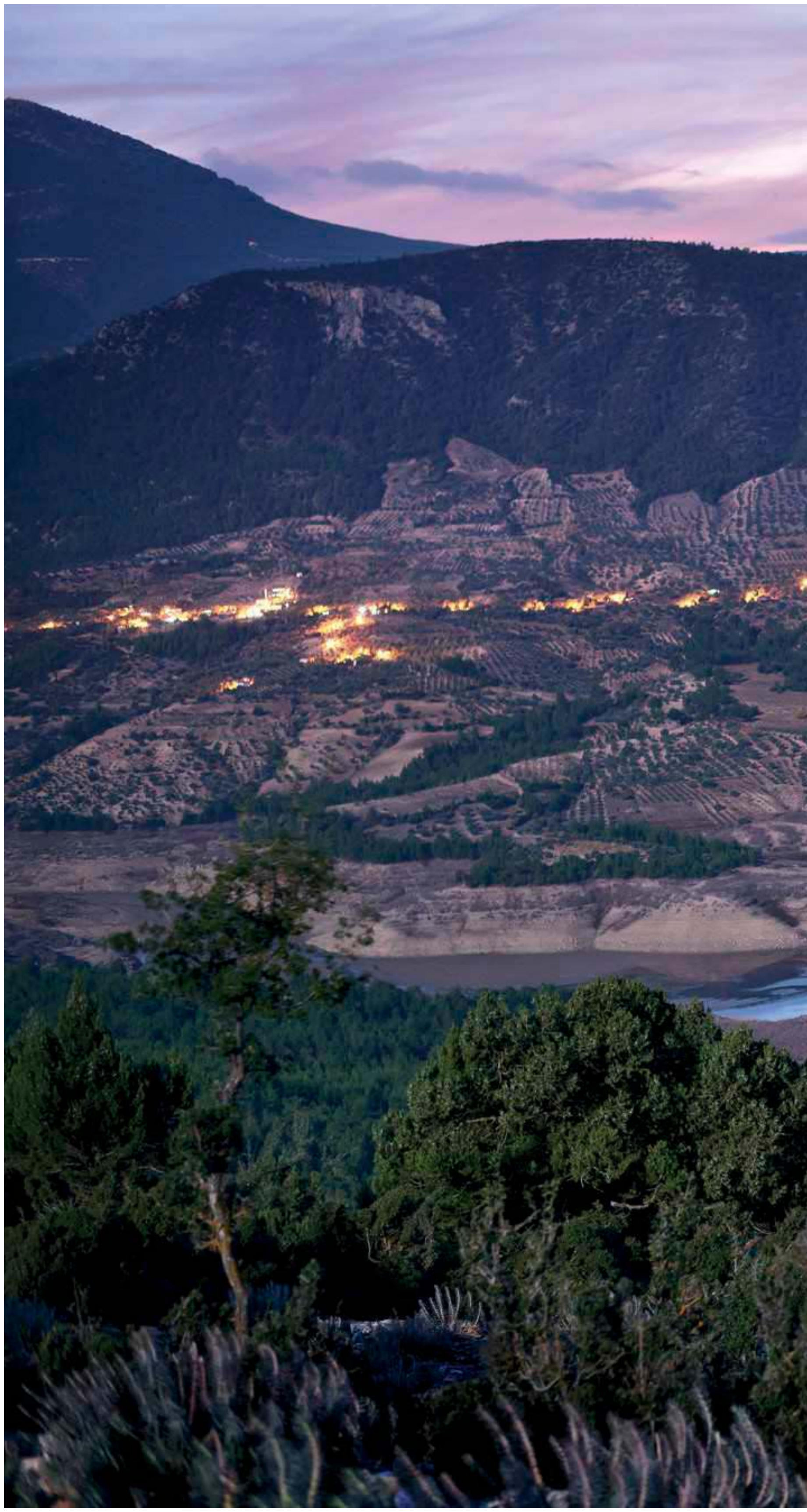

dokunun parçalarını da barındırıyor.

İnceğiz Kanyonu'nun duvarlarının yüksekliği yaklaşık 400 metre, uzunluğu ise 6 kilometreye varıyor.

Örneğin, Adnan Menderes Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Suat Ateşlier, "mezarın 2500 yıl öncesine ait olabileceğini düşünüyorum" diyor. Ancak, "tahmin" kavramının doğası gereği yollar çatallanıyor.

Ateşliler, "İnceleme fırsatı bulduk. Mermer bir ana kaya kütlesi içine oyulmuş. Bu bölgede yöneticilik yapmış bir liderin ya da Perslere hizmet eden bir yöresel beyin mezarının olabileceğini düşündük. Tabii bu şimdilik ilk izlenimler. Bu yapının benzerleri var fakat genel itibarıyla bu mezarın birebir benzeri yok" dedikten sonra ekliyor: "Mesela alınlığının tam ortasında yer alan İyon başlığı ve sütun tasviri... Bu diğer anıt mezarlarda yok."

Çerçioğlu, baraj alanına giren, ancak hakkında berrak bilgiler olmayan başka tarihsel yapılara da dikkat çekiyor: "Kayalıklarda gizli bir manastır da var."

Tarihe ilişkin bu belirsizlikler sadece kanyonun derinliklerinde değil; Aydın'ın Bozdoğan ilçesine bağlı Körteke ve Örencik köyleri arasında yükselen Kale Tepe üzerinde kurulu Körteke Kalesi de bugüne dek bilimsel yayınlarda pek yer bulabilmiş değil. Turizme yönelik kaynaklarda özetle şunlar yazılı: "İç Karya'nın Leleg tipi, tepe kentlerinden biridir. Bu kent muhtemelen Ksyatis kentidir. Kale duvarları üzerinde değişik dönemlere ait izlerin bulunuşundan ötürü farklı çağlarda kullanıldığı sanılmaktadır. Kayalık tepe üzerinde akropol yer almaktadır. Doğu ve batıda birer kule ile ortada bir sarnıç bulunmaktadır. Akropol İÖ 5'inci yüzyıla tarihlediğimiz, üç kuleli iç sur ile güneyden kuşatılmıştır."

Bu öyle bir "tanım" ki pek çok araştırmacıyı yıllardır meşgul eden bir tarihin girdabına çekiyor bizi. Örneğin "Ksyatis kentidir" söylemi son derece buğulu, sisli. Ve asıl "Leleglerin tepe, tipi

VADİDE AKŞAM

Barajdaki su seviyesi yıllara ve mevsime göre büyük değişkenlik gösteriyor. Akşam saatlerinde seyir tepesinden bakıldığında göl tabanı, ormanlar ve Aydın'ın Bozdoğan ilçesine bağlı Güvenir Mahallesi'nin ışıkları manzarayı tamamlıyor.

İnceğiz'in etrafındaki yerleşimler özellikle incir ve zeytin gibi ürünlerle biliniyor.

İnceğiz yakınlarında, kanyonun üst kesimindeki taraçalarda zeytinliklerin arasında parlak renkleriyle gelincikler göze çarpıyor (en üstte). Yörede tütün tarımı, son yıllarda giderek ağırlaşan koşullara rağmen sürdürülmeye çalışılıyor. Tütün fideleri ilkbaharda önce "ocak" denilen fidanlıklarda yetiştiriliyor, sonra sepetlerle ekileceği tarlalara taşınıyor (üstte).

yerleşimi" denmesi...

"Karya Bölgesi Arkeolojisi Üzerine Bir Değerlendirme" adlı çalışması bulunan Mete Aksan, Lelegler için yazılmış büyük külliyatla yüz yüze getiriyor bizi. Ne var ki yine de net bir karar veremiyoruz.

Homeros, Karya halkına değindikten sonra; Karya'da yaşayan ikinci bir halk sayılan Leleglere değiniyor: "Troas'ın (Biga Yarımadası) güneybatısındaki Satnioeis Çayı (Asos yakınlarında Tuzla Çayı) yakınında yaşadıklarını ve savaşçı olduklarını" yazıyor. Strabon "Altes adında bir kralları ve Pedasos isminde bir kentleri vardır" diyor. Kimi kaynaklar, "Troia Savaşı'ndan sonra güneye göç etmiş ve Halikarnassos çevresinde yaşamışlardır" diyor. Eskiçağda Ege gibi çalışmalarıyla tanıdığımız George E. Bean, "Theangelalı Philippos'a göre" diyor, "Lelegler, Karyalılar tarafından köle olarak kullanılmıştır". Strabon, başka bir alana daha dikkat çekiyor: "Karyalılarla beraber sefere çıktıktan sonra Hellas'a dağılıp karışmışlar ve böylelikle tüm soy ortadan kaybolmuştur." Plinius, Aydın'daki "antik Miletos kentini Leleglerin kurduğunu ve ilk adının Lelegeis" olduğunu yazıyor.

Yazın dünyasında zaman zaman modaya dönüşen "Luvilerle ilişkilidirler" gibi tezlerinse bilimsel hiçbir kanıtı, güvenirliği yok. Belki de en iyisi çok az sayıda da olsa titizliği elden bırakmayan araştırmacıların önerdiği sabırlı çalışmaya talip olmak: "Ancak bu veriler arkeolojik kanıtlarla da desteklenmeden kesin bir sonuca ulaşmak mümkün değildir."

Bugün, Aydın ve Denizli'ye bağlı belediyeler, baraj gölünde tekne turları, fotoğraf yarışmaları gibi etkinliklerle burayı bir turizm alanına dönüştürmeye çalışıyor. Buna da "Arapapıştı Kanyonu Ekoturizm Projesi" deniyor. Ne var ki bu tür etkinlikler düzenli, istikrarlı olamıyor, çünkü su sadece ilkbaharda dağlarda eriyen karlar sonucu yükseliyor ve ancak bu zamanlarda göl, üzerinde teknelerin ilerlemesine olanak verecek konuma yükseliyor.

Oysa burada İç Karya'nın tarihinin bağıntıları, Bizans'ın, Perslerin üretim ilişkilerini, yol ağlarını, iç kesimlerle deniz arasındaki bağıntı biçimlerini gösterebilecek arkeolojik alanlar, "ağzı var dili yok" denecek denli suskun duruyor.

Yörenin en önemli geçim kaynağı tarım. Az miktarda da olsa tütün ekimi sürüyor, hayvancılık ve baraj gölü üzerindeki kafeslerde kış aylarında alabalık üretimi de gelir kaynakları arasında sayılıyor. Ama asıl, yamaçlara kuşatan zeytinlikler, incir, dut ve ceviz ağaçları bugün de göz kamaştırıyor. Evliya Çelebi tam da bundan ötürü söylemiş

İnceğiz'de bugün de rençberlik önemli geçim kaynaklarından biri. Yüksek noktalardan bakıldığında sürülmüş tarlaların geometrisi izlenebiliyor (üstte). Doğanköy yakınlarında, tütün fidelerinin ekilmesi için tasarlanmış ve traktörün arkasına eklenmiş parçanın üzerindeki kadınlar ekim yapıyor (altta).

o sözü: "Dağlarından yağ, ovalarında bal akar."

Kanyona, pek çok insan "Arapapıştı" diyor. Söylenceleri yazıya geçirenlerin bir kısmı bu lakabı İS 7'nci yüzyıla dayandırıyor. "Bölgeyi işgale gelen Arap orduları, buradan da geçmek zorundadır. Ne var ki kanyonun, değme kaleyi kıskandıracak diklikte ve yükseklikte duvarlarını görünce apışıp kalırlar." Bir de yerel söylencesi var: Eskiden bir köy ağasının bir kölesi varmış. Ağa, kölesinden dereden su getirmesini istemiş, ama bakmış ki bir saatlik yoldan hemen elinde suyla dönüvermiş. Bunun üzerine ertesi gün gizlice takip etmeye başlamış. Anlamış ki o, insan görünümlü, ama istediği şekle bürünebilen bir cinmiş ve devasa büyüklüğe ulaşıp ayaklarını vadinin birer yakasına basıp eğilerek aşağıdan su dolduruyor. Ancak cin, izlendiğini fark edince bir daha dönmemek üzere ortadan kaybolmuş. Bugün seyir tepesi olan yerde Arapapıştı diye anılan bir yatır var. Yağışsız yıllarda burada halen yağmur duası yapılıyor. Fakat bir şey daha var ki, yatırın bulunduğu tepe insanın kulaklarına cinler doldururcasına yaz kış uğulduyor ●

Abone olun, benzersiz bir koleksiyon kitabı sizin olsun!
YACHT
12 power katamaran
Archaeologist Beneath The Sea
George Bass
Özgün (İngilizce) diliyle sert kapak, özel kutusunda, 403 sayfa
Su altı arkeolojisinin babası George F. Bass
Bodrum'da bir müze ve enstitü kurmuş olan yazarın Bodrum ve çevresinde gerçekleştirdiği kazı çalışmaları.
Yaşadığı olayların, geliştirdiği tekniklerin ve dünyanın en önemli batıklarının keşif öyküleri.
Bir yıl boyunca ayda yalnızca 13 TL ödeyerek hem bu benzersiz esere sahip olun hem de derginiz kapınıza gelsin.
Sınırlı sayıda abonelik armağanı için hemen arayın.
ABONE HATTI: 444 53 53
GEORGE F. BASS
ARCHAEOLOGIST BENEATH THE SEA
ANCIENT SHIPS IN BODRUM

Gezdiğinizi çekin, çektiğinizi basın

Gezmek kadar, gördüklerimizi fotoğraflamak da vazgeçilmez bir tutku. Çekilen fotoğrafları anında basmak ise büyük bir avantaj.

Gezginlerin pek çoğu artık eşyalarını yalnızca bir sırt çantasına sığdırmak istiyor. Hem pratik şekilde fotoğraf çekme, hem de çektiğiniz fotoğrafı anında elinize alma olanağı veren bu minik cihaz oldukça hoşunuza gidecek. Kodak Mini Shot, hem bir fotoğraf makinesi, hem bir baskı cihazı. Fotoğraflarınızı anında basabilen bu Mini Shot ile böylece çektiğiniz fotoğrafların yalnızca dijital kopyasına bakmak zorunda kalmayacak, tatiliniz boyunca yakalayacağınız en güzel anları akıllı telefonunuzun galerisinde kaybetmeyeceksiniz. 1.7 inç boyutunda LCD ekranı bulunduran cihazın teknik detayları arasında 10 megapiksel lens, otomatik odaklama, pozlama, beyaz dengesi ve gama düzeltme özellikleri yer alıyor. 5,33x8,64 santimetre gibi yalnızca bir kredi kartı boyutlarında olan Kodak Mini Shot, fotoğraflarını bastırmadan filtre ve efekt eklemek isteyenler için de Kodak Mini Shot uygulamasını getiriyor. **517 TL**

Telefoto lensi oyuna dahil ediyor

Her zaman valizde veya sırt çantasında yer bulamayan DSLR'lere kıyasla avucun içine sığan, fotoğraf yetenekleriyle dikkat çeken akıllı telefonlara bir yenisi eklendi: Huawei P20 Pro. P20 Pro'da arkada üçlü kamera dizilimi yer alıyor ve telefon özellikle bu noktasıyla en çekici yanını oluşturuyor. Uzun zamandır Leica ile işbirliğinde bulunan Huawei, bu işbirliğinden en çok bu modelinde faydalanmış. P20 Pro ile telefoto lensi de oyuna dahil eden Huawei, bu sayede bir akıllı telefonda üst seviye kamera performansı vaat ediyor. Üçlü kamera diziliminde bizlere 40 megapiksel RGB ana kamera, yanında ek olarak 20 megapiksel monokrom lens ve 8 megapiksel telefotoyu bir arada sunan P20 Pro, ayrıca yapay zekâyı da oyuna dahil ederek, ortaya şu ana kadar bir telefonda gördüğümüz en etkileyici kamera kurulumunu çıkartıyor. **4999 TL**

Modern gezginler için

Victorinox Touring Global, gezginler için özel olarak hazırlanmış bir valiz. 35x55x20 santimetre ebatlarında dizayn edilen valizin iki tekerleği ve tek dokunuşla üç farklı konumda kilitlenebilen alüminyum tutamak sistemi, eşyalarınızı kolayca taşımanıza imkân sağlıyor. İç bölmesinde Y şekilli sıkıştırma kayışı bulunan geniş bölmesiyle eşyaların valizde sabit kalmasını sağlayan Victorinox Touring Global, geniş fermuarlı file cep bölmesiyle ise daha küçük aksesuarları taşımayı kolaylaştırıyor. Dış kısmında dolgulu 15.6 inç dizüstü bilgisayar cebi bulunan valizin yan ceplerinin yanında arka bölmede de ıslak veya kuru eşyalarınızı muhafaza edebileceğiniz bir cep detayı bulunuyor. 33 litrelik hacimle birçok eşyayı muhafaza edebilen valiz, mavi üzerine lacivert detaylarıyla da dikkat çekiyor. **2165 TL**

Müzik olmazsa olmaz

Seyahatlerde müzik olmazsa olmaz! Yüksek taşınabilirlik ve aktif gürültü engelleme özelliklerine sahip Sennheiser Momentum On-Ear Wireless, stil sahibi tasarımı ve fildişi kadife malzemesiyle tam seyahatlik bir ürün. Bluetooth ve NFC teknolojilerini bulunduran kulaklık, böylece kolay bağlantı olanağı tanıyor. Sesteki detaylar konusunda ise muazzam sonuç üretiyor. Üstelik gerek seyahat esnasında, gerek nerede olursanız olun çevrenizdeki tüm gürültülerden soyutlanıp, kulaklarınızı müziğe dört açmak istediğinizde de sizi geri çevirmiyor. Zira Sennheiser Momentum On-Ear Wireless, NoiseGard gürültü önleme özelliğinin sahibi. **1569 TL**

SALDA GÖLÜ

Kumdan gelinlik

İçindeki minerallerden ötürü eşine az rastlanan beyaz kumsallarıyla büyüleyici bir etkisi olan Salda Gölü, Burdur'un Yeşilova ilçesinde. Elliye yakın kuş türünün yurdu, ayrıca yeryüzünde yaşamın var olmasının kaynağı sayılan stramatolit denen bir tür alg burada yaşadığı için büyük öneme sahip...

Sabahın erken saatlerinde bir virajı döndüğümüzde karşımıza muhteşem bir görüntü çıktı. Turkuaz renkli gölün etrafını çevreleyen beyaz renkli kumlar, ışığın da etkisiyle muhteşem görünüyordu. Bir gün önce yağan yağmur havadaki pusu da kaldırmıştı. Plajın ilk konukları bu muhteşem kumsalda sabah güneşinin tadını çıkarıyorlardı.

Burdur'un Yeşilova ilçesindeyiz. Ve karşımızda Salda Gölü. Yola devam edip yaklaşık 20 dakika sonra Salda Köyü yol ayrımından göle inen toprak yola giriyoruz. Maden Tetkik Arama'nın jeopark projesi için yaptığınız çalışmada Salda Gölü önemli bir nokta. Salda'nın en beyaz kumları bu kesimde gözleniyor.

Ben de bu muhteşem sahili keşfetmeye başlıyorum. Etrafıma dikkatli bakınca birkaç arabanın kumlara gömüldüğünü görüyorum. Oysa bu gölün kıyısına bırakın araç sokmayı, uzmanlar ayakkabıyla bile girilmesine karşı çıkıyorlar. Burada bir plaj yapılması gerekir miydi sorusuna pek çok insan "hayır" yanıtını veriyor. Tek tesellimiz plajın hidromenyezit mineraliyle oluşmuş beyaz kumsalına değil de, öteki yakasına açılmış olması...

Salda, Türkiye'nin en derin gölü. Aynı zamanda en temizlerinden biri. Yüzölçümü 4 bin 370 hektar. Batısı ve kuzeydoğusu dik ve kayalık, güneyi çayırlık, diğer kıyıları ise beyaz kumsallarla çevrili. Rakımı 1140 metre, derinliği ise 184 metre.

Hidromanyezit ve stramatolit bakımından zengin olan ve mineral dokusundan ötürü beyaz kumsallarıyla ilgi çeken Salda Gölü, Türkiye'nin en derin (yaklaşık 185 metre) gölü (solda). Burdur'un Yeşilova ilçesi, arkeolojik bakımdan da dünyanın ilgisini çekiyor. Kalkolitik devirden kalma bulgular İÖ 5 bin yıla tarihleniyor. Antik tiyatro ise ilçenin en önemli değerlerinden biri (üstte).

Doğal sit alanı statüsüne 1989'da kavuşan göl özellikle nesli küresel ölçekte tehdit altındaki dikkuyrukların kışlama alanı. Gölde son 20 yılda üç dört metrelik bir çekilme gözlendi. Suyun çekilmesiyle ortaya çıkan yedi adet beyaz ada ise göle başka özellik daha katıyor. Ancak bol yağışlı dönemlerde göl seviyesi tekrar yükseldiği için adalar su altında kalıyor. Burdur Gölü'nde konaklayan sukuşlarının tümü geçişlerde konaklama için Salda'yı kullanıyor. Gölde 50 civarında kuş türü bulunuyor. Göl suyu içindeki magnezyumun yanı sıra soda içeriği ve zengin kil minerallerinin birçok cilt hastalığına iyi geldiğine inanılıyor. Gölün etrafındaki karaçam ormanı ise keklik, tavşan, tilki ve yabandomuzu gibi birçok yabani hayvana ev sahipliği yapıyor.

Gölün hidromenyezit minerali bakımından zengin olan noktasına doğru yürüyorum. Bu gölün ilginç ve çok özel bir jeolojik öyküsü var. Bu sahilde göl kumlarına beyaz rengini veren güncel hidromenyezit oluşumlarının en güzellerini görmek mümkün. Sahile gelme amacımız da bu. Tatlı su gölü olan Salda'yı çevreleyen magnezyum ve kalsiyumca zengin serpantinit kayacından geçen sular, kayaçtaki bu elementleri çözerek daha aşağıdaki havzaya taşımış. Burada devreye bir canlı girmiş. Bu canlı stramatolit denen bir tür alg. Mavi ve yeşil rengin hâkim olduğu bu yosun fotosentez yaparak magnezyumun gölde yeniden çökelmesini sağlamış. Göle turkuaz ve beyaz rengini bu kimyasal reaksiyon vermiş. Göl de bu özelliği nedeniyle "Türkiye'nin Maldivler'i" olarak anılmaya başlamış.

Öykünün diğer tarafı ise stramatolitler. Bu mavi yeşil renkteki bitkiler yaşamın oluşmasına çok önemli katlıda bulunmuş. Sadece tek hücreli canlıların denizde ilkel olarak bulunduğu dönemlerde, yani günümüzden yaklaşık 2.5 milyar yıl önce denizlerde meydana çıkan bu bitkiler fotosentez yapmaya başlamışlar. Atmosfere sürekli olarak oksijen gönderen bu fotosentez olayı yaklaşık 2 milyar yıl sürmüş ve atmosfer oksijen

bağımlısı canlılar için yaşanacak hale gelmiş. günümüzden yaklaşık 530 milyon yıl önce ise denizlerde ilk canlılar görülmeye başlanmış. Gölün etrafında, özellikle batısında bu stramatolit oluşumları devam ediyor. Göl bu özelliği ile de dünyanın birkaç önemli noktasından biri.

Gölün muhteşem sahillerinin eşliğinde batıya doğru gidiyoruz. Gölün etrafında birçok eski yerleşim de bulunuyor. Bu noktalarda kısa molalar verdikten sonra batı sahiline yani stramatolitlerin en yoğun gözlendiği noktaya varıyoruz. Sahil olduğu gibi stramatolitlerle kaplanmış. Bu muhteşem organizmaların dünyada yaşamın oluşmasına yol açtığına inanmak güç olsa da, gerçek bu. Bazı yayın organlarında Salda'nın Mars gezegeni ile ilişkisinden söz ettiği geliyor aklıma. Mars'a nasıl gitmişler ve buradaki denizlerde stramatolit olduğunu nasıl araştırmışlar bilemiyorum. Ama bildiğim bir şey varsa o da bu olağanüstü bitkilerin dünyadaki canlı yaşamının temeli olduğu.

Salda Gölü'ne büyük zarar verecek bir tehlike ise henüz geçmiş değil. Devlet Su İşleri (DSİ) tarafından gölü besleyen su kaynaklarının üzerine yapılan sulama barajı, gölün beslenme kaynaklarına büyük darbe vuracak. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı DSİ'ye dava açmış durumda. Eğer bu göletler engellenemez ise Salda Gölü'nün kaderi de diğer kuruyan birçok gölün kaderiyle aynı olacak ve bu dünya mirası doğal anıt iyice küçülecek.

Güneş batmak üzere. Gölün karşı kıyısındaki yükseltiler tüm görkemiyle ortaya çıkmış durumda. Stramatolitlere veda ederken dünyadaki yaşamın gelişmesini sağlayan bu kendi halinde, basit, ama inanılmaz bir işleve sahip yosunların yok olmasına da neden olacak mıyız diye düşünmeden edemiyorum ●

Salda Gölü'nü batı kıyısında bulunan stramatolitler, yeryuvarı üzerinde yaşamın gelişmesinde önemli rol oynamış. Yaklaşık 2.5 milyar yıl boyunca bu tür canlıların yaptığı fotosentezle havadaki serbest oksijen oranı artmış ve 530 milyon yıl önce atmosfer yaşama elverişli hale gelmiş.

GEZGİNİN SIRT ÇANTASI

GÜNEŞ YANIKLARINA KARŞI

Doğa sporları yapanların en büyük şikâyetlerinden biri de güneş yanıklarıdır. Bu, her mevsimde önemli bir sorundur. Bu nedenle bilinçli doğa sporcuları çok erken saatlerde yola çıkar. Güneş altında çok fazla yürümek enerji kaybetmemize neden olur. Eğer gerektiği gibi korunamazsak hiç fark etmeden yavaş yavaş kavruluruz da. Özellikle yazın yaptığımız en büyük hatalardan biri şortla ve tişörtle yürümektir. Akşama doğru kollar ve bacaklar acımaya başladığında çoğunlukla iş işten geçmiştir. Bu aşamadan sonra koruyucu krem değil, yanık kremi kullanmak gerekecektir. Bu durum aynı zamanda daha ilk günden faaliyetin tatsız geçeceğinin de işaretidir. Özelikle yükseklerde ultraviyole etkisi çok fazladır. Bu ortamlarda krem kullanılmaması kansere bile yol açabilir. Bunu bildiğimiz halde koruyucu krem kullanmayan doğa sporcularının sayısı hiç de az değil. O kadar işin yanında kremlenmek nedense zor geliyor insanlara. Oysa iyi bir koruyucu krem konforlu bir faaliyet demektir. Güneş yanıklarından en çok yüzümüz etkilenir. Kulaklar, burun ve dudaklar en çabuk etkilenen noktalardır. Yazın güneş, kışın ise güneş, rüzgâr ve kar burun ve kulakları çok çabuk yakmaya başlar. Bu yanıklar akşam belli eder kendini. Bu tür etkinliklerde en az 30 faktörlük krem kullanmak tüm sorunları çözer. Bazı ciltler çok hassas olduğu için daha yüksek faktörlü krem kullanılmasında fayda var. Dudaklar çok çabuk kuruyarak çatladığı için ruj şeklinde olan nemlendiriciler çok yararlıdır.